Pearl S. Buck

Vânt de Răsărit, vânt de la Apus

Pearl S. Buck

Vânt de răsărit, vânt de la apus

Traducere de JUL. GIURGEA

Adaptare şi stilizare de M. Dorobanţu

Editura Cristal, 1994

Seria Exotica

———————————————————

Titlul original:

East Wind:West Wind
(1930)

———————————————————

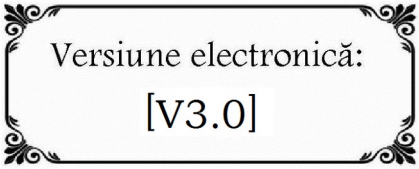

———————————————————

Corectură [V1.0]: februarie 2016
Corectură [V2.0]: februarie 2016
Corectura [V3.0]: mai 2016

———————————————————

Autoare de mare succes şi laureată a Premiului Nobel, Pearl Buck, prezintă într-un amplu şi pitoresc tablou înalta societate chineză a anilor ’30, din secolul nostru. Este momentul în care civilizaţia modernă occidentală îşi face tot mai simţită prezenţa şi intră în conflict cu mentalitatea tradiţională, atât de rigidă, chineză.

Pe acest fundal se ţes două emoţionante poveşti de dragoste, cu toate complicaţiile şi dramele lor: un tânăr intelectual chinez care se căsătoreşte cu o americancă, şi o tânără chinezoaică, victimă a prejudecăţilor de castă, care se măritã cu un medic chinez, spirit modern, cu studii în America.

Un roman social, un roman de dragoste, un roman de moravuri, un roman psihologic, un roman exotic, înmănuncheate într-o singură carte, aptă să satisfacă toate gusturile şi toate categoriile de cititori.

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Surioară, lucrurile pe care ţi le povestesc acuma, nu le-aş putea povesti nici chiar unei femei care ar face parte din acelaşi neam cu mine, deoarece femeia aceasta n-ar putea înţelege viaţa aşa cum se desfăşoară în depărtatele ţări, unde soţul meu a trăit timp de doisprezece ani. Tot aşa, mi-ar fi peste putinţă să pot vorbi în toată libertatea cu o femeie străină care nu cunoaşte poporul meu şi nici felul de viaţă pe care-l ducem de pe vremea întemeierii străvechiului Imperiu. Cât despre dumneata? Dumneata ai trăit printre noi toată viaţa. Deşi dumneata aparţii ţărilor acelora în care soţul meu a învăţat din cărţile lui apusene, vei putea totuşi să mă înţelegi. Îţi voi spune tot adevărul. La începutul acestei mărturisiri, te-am numit Surioară. Prin urmare îţi voi spune tot ce am pe suflet.

Dumneata ştii că prea cinstiţii întru pomenire înaintaşii mei au trăit în acest oraş al Imperiului de Mijloc, timp de cinci sute de ani. Niciunul dintre aceşti auguşti înaintaşi n-a căutat să devină om modern, nici să se manifeste ca partizan al unei schimbări. Toţi aceştia au dus o viaţă liniştită şi demnă, fiind încredinţaţi că atitudinea aleasă de ei, este cea justă. Aşa s-a întâmplat că eu am fost crescută de părinţii mei în mijlocul unor tradiţii păstrate cu cinste, nici n-am visat că aş putea dori vreodată să primesc o altfel de educaţie.

Fără să fi încercat să mă gândesc mai de aproape la acest amănunt, mi se părea că toţi oamenii adevăraţi trebuie să fie tot aşa cum eram eu. Dacă se întâmpla ca zvonuri foarte vagi să ajungă până la mine, ca nişte glasuri venite de departe, de dincolo de zidurile care înconjurau curţile noastre, despre femei care umblau libere şi fără nicio sfială, întocmai ca bărbaţii, eu totuşi nu le-am dat niciodată atenţie. Eu mă purtam aşa cum fusesem

crescută de mică, urmând aceleaşi tradiţii ca şi înaintaşii mei. Nicio influenţă din afară nu putea să aibă efect asupra mea. Eu nu doream nimic. Dar a sosit ziua când am început să urmăresc, cu toată atenţia, fiinţele acelea stranii – care se numesc femei moderne – şi să caut să devin şi eu o femeie ca ele. Totuşi această străduinţă, dragă Surioară, nu era pentru mine, ci în interesul soţului meu.

Pentru el, eu nu sunt o femeie frumoasă. Şi nu sunt frumoasă pentru el, din cauză că soţul meu a trecut apa celor Patru Mări, ca să se ducă să trăiască în ţările acelea depărtate care sunt dincolo de ele, şi aici au început să-i placă lucruri şi obiceiuri noi.

Mama mea este o femeie înţeleaptă. În ziua când am împlinit zece ani şi am încetat să mai fiu un copil, pentru ca să devin o fetiţă, mi-a spus următoarele cuvinte:

— În faţa unui bărbat, o femeie trebuie să fie tot atât de tăcută ca şi o floare şi să se retragă la cel dintâi prilej potrivit, fără ca absenţa ei să fie observată de cineva.

Prin urmare, în ziua când am stat în faţa soţului meu mi-am adus aminte de vorbele ei. Mi-am plecat capul şi mi-am încrucişat mâinile pe piept. Dar mi-e teamă că tăcerea mea să nu i se fi părut plicticoasă.

Când încerc să mă gândesc ce ar putea să-l intereseze pe el, îmi simt capul tot atât de gol, ca şi câmpurile de orez, după ce a trecut secerişul. Când stau singură, cu broderia pe genunchi, mă gândesc la atâtea lucruri delicate şi duioase pe care aş putea să i le spun. Îi voi spune cât îmi este de drag. Fireşte, nu cu vorbe înflăcărate – de asta poţi fi foarte sigură – copiate după obiceiurile nestăvilite ale Apusului. Voi întrebuinţa însă cuvinte cu tainic înţeles cum sunt acestea:

— Stăpâne, ai văzut astăzi cum a fost revărsatul zorilor? Părea că pământul întunecat ar vrea să se repeadă în calea soarelui. O mare de întuneric. Pe urmă o uriaşă cataractă de lumină, întocmai ca valurile de irezistibilă armonie. Scumpul meu stăpân, eu sunt pământul tău întunecat care-şi aşteaptă lumina.

Sau, cele care urmează, când va pleca seara cu barca, pe lacul acoperit de florile de lotus:

— Ce se va întâmpla, dacă palida oglindă a apelor adormite nu va mai simţi farmecul lunii? Ce se va întâmpla dacă undele nu vor mai fi trezite la viaţă de lumina zilei? O, stăpâne al meu, păzeşte-te şi întoarce-te la mine teafăr, căci altfel fără tine voi deveni şi eu

palidă oglindă, fără de lumină!

Dar, după ce se întoarce acasă, îmbrăcat în hainele acelea stranii şi străine, nu mai pot să-i spun astfel de cuvinte. E oare posibil ca eu să mă fi măritat cu un om străin? Vorbele lui de faţă cu mine, sunt rare şi fără alegere, iar privirile lui alunecă pe lângă mine cu prea multă uşurinţă, deşi eu sunt îmbrăcată în mătase de culoarea florilor de piersic şi în părul atent pieptănat port şiraguri de mărgăritare.

Aceasta este marea mea mâhnire. Nicio lună nu s-a împlinit din ziua când ne-am căsătorit, şi eu am încetat să mai fiu frumoasă în ochii lui.

*

* *

M-am gândit trei zile la rând dragă Surioară. Va trebui să întrebuinţez vicleşuguri, pentru a găsi mijlocul de a atrage privirile soţului meu asupra mea. Cum adică, nu sunt eu coborâtoarea unor generaţii nenumărate de femei care au reuşit să se bucure de favoarea stăpânilor lor? Timp de un secol întreg nu s-a întâmplat niciodată ca vreuna dintre ele să nu fie frumoasă, afară de mica Kwei-mei din epoca Sung, care de la vârsta de trei ani a rămas ciupită de vărsat. Dar şi despre ea au rămas tablete în care stă scris că avea ochii frumoşi ca negrul de mărgean şi glasul ei înfiora inimile bărbaţilor, cum vânturile serii înfioară frunzele trestiilor de bambus, primăvara. Soţul ei ţinea foarte mult la ea, şi cu toate că avea şase concubine – cum se cădea să aibă un om de rangul şi cu averea lui – pe niciuna dintre acestea nu o iubea atât de mult ca pe soţia lui. Şi străbunica mea, Yang Kweei-Fu – cea care purta o păsărică albă legată cu un lănţişor de încheietura mâinii – ţinea întregul Imperiu în palmele mâinilor ei parfumate, din ziua când Împăratul, Fiu al Cerului, se îndrăgostise de ea ca un nebun. Prin urmare eu, care sunt cea mai umilă coborâtoare din aceste preacinstite înaintaşe ale mele, trebuie să am în vine acelaşi sânge ca şi al lor şi oasele lor sunt şi oasele mele.

M-am examinat cu toată atenţia în oglinda mea cu ramă de bronz. Şi trebuie să-ţi spun, nu pentru soţul meu: mi-am dat seama că alte femei nu sunt atât de frumoase ca mine. Am constatat că am ochii limpezi şi albul se deosebeşte printr-o linie sigură care-l desparte de negru; am văzut că urechile mele sunt mici şi foarte delicat lipite de cap, aşa că cerceii de jad montaţi în aur îmi vin

foarte bine; am văzut că am gura mică şi linia ei se potriveşte de minune cu ovalul feţei. Mi-ar fi plăcut însă să nu fiu atât de palidă şi ca linia sprâncenelor mele să fi fost o idee mai lungă spre tâmple. Încerc să înlătur această paloare cu o umbră de roşu pe care mi-l pun pe palmele mâinilor şi pe urmă mă frec pe obraz. Un penel muiat în tuş contribuie la îndreptarea sprâncenelor mele.

Acum sunt destul de frumoasă şi pot să-l aştept să vină. Dar în aceeaşi clipă când îi simt privirile oprite asupra mea, îmi dau seama că el n-a băgat nimic de seamă, nici buzele, nici sprâncenele. Gândurile lui aleargă în toate părţile peste pământ şi mare, oriunde afară de locul unde sunt eu şi-l aştept să vină.

*
* *

Când geomantul a fixat ziua sortită pentru căsătoria mea, când lăzile de lac roşu au fost umplute până la gură, când învelitorile de satin cu flori roşii au fost adunate în vrafuri pe mese, şi prăjiturelele pentru nuntă, îngrămădite una peste alta, ca nişte pagode, mama mi-a trimis vorbă să mă duc în camera ei. Mi-am spălat mâinile şi mi-am netezit din nou părul, apoi am intrat în apartamentele ei. Am găsit-o aşezată în fotoliul ei cel negru, sculptat, sorbindu-şi ceaiul. Luleaua cea lungă de bambus, legată în cerculeţe de argint, era sprijinită de perete, ca să-i fie la îndemână. M-am oprit în faţa ei în picioare şi mi-am plecat capul, fără să îndrăznesc să mă uit în ochii ei. Cu toate acestea, îi simţeam privirile cum mă cercetează, pipăindu-mi mai întâi obrazul, pe urmă trupul şi la urmă de tot picioarele. În mijlocul acestei tăceri, focul privirilor ei mă pătrundea până în adâncul inimii. Într-un târziu m-a poftit să şed. Mâna ei răscolea seminţele de harbuz de pe o tavă aşezată pe masa de lângă ea. Chipul ei liniştit avea aceeaşi expresie de neînţeleasă resemnare pe care o cunoşteam dinainte. Mama mea era o femeie înţeleaptă.

— Kwei-lan, fiica mea, zice mama, e ziua când te vei căsători cu bărbatul cu care ai fost logodită înainte de a te naşte. Tatăl tău şi tatăl lui au fost doi prieteni care s-au iubit ca fraţii, şi şi-au jurat unul altuia să se unească între ei, prin copiii lor. Pe vremea aceea, logodnicul tău avea şase ani. Înainte de împlinirea anului aceluia, te-ai născut tu. În felul acesta a fost pecetluită soarta ta. Şi educaţia ta a fost făcută în vederea acestei căsătorii. În timpul celor şaptesprezece ani cât ţi-a fost dat să trăieşti până în ziua de

astăzi, nu m-am gândit decât la ceasul acesta al căsătoriei tale. Toate învăţăturile pe care ţi le-am dat, n-au avut în vedere decât două persoane: pe mama soţului tău şi pe soţul tău. Pentru mama lui te-am învăţat cum trebuie să prepari şi să serveşti ceaiul, unei persoane mai în vârstă; ce atitudine să ai în faţa unui om mai mare decât tine; cum să asculţi vorbele unui om mai în vârstă, fie că sunt vorbe de laudă, fie că sunt vorbe de ocară; din toate punctele de vedere te-am învăţat să fii supusă, cum este supusă floarea luminii de soare sau picăturilor de ploaie. Pentru soţul tău te-am învăţat cum trebuie să te împodobeşti, cum să vorbeşti cu ajutorul ochilor şi prin expresia feţei, fără să întrebuinţezi cuvinte cum... dar toate aceste lucruri le vei înţelege când va sosi ceasul şi vei fi numai tu singură cu el. Prin urmare, cunoşti toate datoriile unei femei de bună condiţie. Prepararea dulciurilor şi a bucatelor delicate o cunoşti destul de bine, pentru a putea trezi pofta soţului tău şi a-l face să se gândească la valoarea soţiei lui. Nu înceta însă niciodată să-l ispiteşti, cu schimbarea continuă a bucatelor pe care i le serveşti la masă. Obiceiurile şi eticheta cuvenită în casele aristocratice – cum să te prezinţi şi cum să te retragi din faţa superiorilor tăi, cum să vorbeşti cu cei mai mici decât tine, cum să te urci în litieră, cum să saluţi pe mama lui, când sunt oameni străini de faţă – toate acestea le cunoşti. Purtarea în calitate de stăpână a casei, subtilitatea zâmbetului, arta de a-ţi împodobi părul cu odoare şi flori, meşteşugul fardului întrebuinţat pentru obraz şi pentru unghii, parfumurile, ispita pantofilor cu care-ţi încalţi picioarele... oh, picioarele tale, câte lacrimi a costat forma lor! Dar nu cunosc nicio fată din generaţia ta, care să aibă picioruşe atât de mici. Nici ale mele nu erau cu mult mai mici, pe vremea când eram de vârsta ta. Singura mea nădejde este, că familia Li nu se poate să nu fi ţinut seamă de vorbele pe care i le-am trimis, ca să-i rog să lege cât mai strâns picioarele fiicei lor care este logodnica fratelui tău, fiul meu. Cu toate acestea, sunt foarte neliniştită, deoarece am aflat că fiica lor cunoaşte învăţătura celor Patru Cărţi, ori la femei învăţătura n-a mers niciodată mână în mână cu frumuseţea. Cât despre tine, fiica mea, cred că nu voi avea prea multă pricină să mă plâng, dacă nora mea va fi tot atât de frumoasă ca tine. Ai învăţat şi să cânţi la harpa străbună, ale cărei coarde au fost înfiorate de mâinile a generaţii întregi de femei din neamul nostru, pentru plăcerea stăpânilor lor. Degetele tale sunt îndemânatice şi cu unghii lungi. Ai fost învăţată să reciţi versurile celebre ale

poeţilor noştri şi te-ai obişnuit să te acompaniezi cât se poate de frumos la harpă. Nu ştiu ce ar putea descoperi soacra ta, că ar lipsi educaţiei tale care este opera mea. Cel mult, s-ar putea supăra în cazul când nu-i vei naşte un fiu. Dacă se va întâmpla să treacă anul de la căsătoria ta, fără să rămâi însărcinată, mă voi duce la templu şi voi da zeiţei o ofrandă.

Am simţit că tot sângele îmi sare în obraz. Nu-mi aduc aminte să fi existat în viaţa mea vreo epocă în care să nu fi ştiut nimic despre naşteri şi despre maternitate. Dorinţa de a avea copii, într-o casă ca a noastră, unde tatăl meu avea trei concubine a căror singură grijă era să rămână însărcinate şi să nască copii, era ceva prea de toate zilele, ca să mai poată reprezenta o taină. Totuşi, fiind vorba despre mine... dar mama nici n-a băgat de seamă că mie-mi ard obrajii de ruşine.

— Mai rămâne un singur lucru, zise mama într-un târziu; anume că el a fost plecat în ţări străine. Afară de asta, a studiat şi medicina la şcolile de acolo, nu ştiu dacă... dar pentru astăzi ajunge. Timpul le va limpezi pe toate. Poţi să te retragi.

Capitolul 2

Dragă Surioară, nu-mi aduc aminte ca mama să fi stat vreodată de vorbă cu mine atât de îndelung. De fapt ea nu vorbeşte decât foarte rar. Dar şi atunci numai pentru a face câte o observaţie sau a da o poruncă. Atitudinea aceasta era foarte la locul ei, căci nimeni din apartamentele noastre destinate femeilor, nu se putea măsura cu ea care este prima Soţie, şi superioara tuturor celorlalte, atât datorită situaţiei ei sociale, cât şi inteligenţei înnăscute. Ai văzut-o pe mama mea, dragă Surioară. Îţi aduci aminte cât este de slabă şi că din cauza palorii şi a liniştii zugrăvite pe chipul ei, îţi pare că este sculptată în fildeş. Am auzit spunându-se că, pe vremea când era tânără, înainte de a se mărita, era foarte frumoasă şi că genele ei erau negre şi mătăsoase ca aripile fluturilor de noapte, iar gura ca un bobocel de rhododendron şi roşie ca o rămurea de mărgean. Chiar şi astăzi obrazul ei, cu toate că e descărnat, mai păstrează încă puritatea ovalului pe care nu-l mai găseşti decât în tablourile străvechi care reprezintă portretele femeilor de altădată. Cât despre ochii ei, a patra concubină a tatălui meu, care este o femeie pricepută, îmi spunea odată:

— Ochii stăpânei sunt odoare triste, perle negre, care se sting

din pricină că au cunoscut prea adânc durerea.

— O, măicuţa mea! În toată copilăria mea, nu-mi aduc aminte să fi cunoscut o femeie care să se poată asemăna cu ea. Cunoştea şi înţelegea o mulţime de lucruri, iar în casa noastră se mişca plină de o linişte demnă, ceea ce făcea pe concubinele tatălui meu şi pe copii lor, să le fie frică de ea. Slujnicele o admirau, dar nu o puteau iubi. Le auzeam de multe ori murmurând din cauză că nu puteau fura resturile bucatelor de la bucătărie, fără ca mama să bage de seamă. Cu toate acestea, nu le certa niciodată în gura mare, cum făceau concubinele când se întâmpla să fie supărate. Dacă vedea ceva ce nu-i plăcea, mamei mele nu-i scăpau de pe buze decât foarte puţine cuvinte, dar acestea erau tăioase şi pline de dispreţ, aşa că vinovata le simţea ca pe nişte bulgări de gheaţă, când îţi cad pe trupul gol.

*

* *

Faţă de fratele meu şi faţă de mine era foarte blândă, dar întotdeauna solemnă şi rece, cum, de fapt, se cuvenea să fie o femeie care avea situaţia ei în familie. Dintre cei şase copii pe care i-a avut, patru i-au fost luaţi înapoi de cruzimea zeilor, şi din pricina asta ţinea foarte mult la unicul ei fiu, fratele meu. De vreme ce dăduse tatălui meu un moştenitor voinic, acesta nu avea niciun motiv legiuit să se plângă împotriva ei.

Dar, afară de asta, pe ascuns, mama se simţea foarte mândră de fiul ei, pentru că îl vedea că este aşa cum este.

Pe fratele meu l-ai văzut? Seamănă cu mama, mic la trup şi cu oasele foarte delicate, dar zvelt şi drept ca o mlădiţă tânără de bambus. Când eram copii, eram mereu împreună, şi el este cel care m-a învăţat să trag cu penelul muiat în tuş peste caracterele schiţate în prima mea carte de citire. Dar el era băiat şi eu nu eram altceva decât o fată, aşa că în ziua când el a împlinit nouă ani şi eu şase, a fost scos din apartamentele în care trăiau femeile şi trecut în cele unde trăia tatăl meu. După ce ne-au despărţit, nu ne-am mai văzut decât rareori, deoarece după ce a mai crescut, găsea că e ruşinos să facă vizite în apartamentele femeilor; şi, afară de asta, nici mama nu încuraja astfel de intenţii.

Cât despre mine, eu n-aveam voie niciodată să trec dincolo, în curţile unde erau bărbaţii. La început de tot, după ce ne-au despărţit, m-am furişat odată pe înserat până la poarta cu

deschizătura rotundă, în formă de lună, care dă în apartamentele bărbaţilor; m-am sprijinit cu spatele de zidul din faţă şi mă uitam cu spaimă spre curţile de dincolo, în nădejdea că poate voi putea vedea pe fratele meu, undeva prin grădină. Dar n-am putut vedea decât argaţii care alergau în toate părţile, în mâini cu străchini în care abureau mâncărurile fierbinţi. Când au deschis uşile de la sălile ce dădeau în apartamentele tatălui meu, valurile de ţipete şi râsete s-au repezit afară, iar între acestea se împletea glasul subţire şi ascuţit al unei femei care cânta. După ce porţile grele s-au închis din nou, pe deasupra grădinii s-a întins acelaşi linţoliu de tăcere ca şi înainte.

Am stat multă vreme şi am ascultat râsul celor care se ospătau, întrebându-mă mirată, nu cumva şi fratele meu se găseşte în mijlocul acestei veselii, până când am simţit pe cineva că mă smuceşte cu violenţă de braţ. Era Wang Da Ma, prima cameristă a mamei mele, care a ţipat la mine:

— Să ştii că voi spune mamei dumitale, dacă te mai prind vreodată pe aici. Cine a mai auzit ca o fată să fie atât de lipsită de bunăcuviinţă, încât să vină să se uite în curţile unde trăiesc bărbaţii?

Mă simţeam ruşinată de fapta mea şi am murmurat cu sfială un fel de scuză:

— Am venit numai să văd pe fratele meu.

Dar ea mi-a răspuns răstit:

— Fratele dumitale este acum şi el bărbat!

Aşa că nu l-am mai văzut de atunci, decât foarte rar.

Am aflat însă că-i plăcea învăţătura şi că foarte curând a reuşit să facă mari progrese în studiul celor Patru Cărţi şi celor Cinci Clasici, aşa că la urmă tatăl meu a trebuit să cedeze stăruinţelor lui şi i-a dat voie să intre într-o şcoală străină din Peking. La vremea căsătoriei mele, el studia la Universitatea naţională din Peking şi în scrisorile ce le trimetea acasă, stăruia mereu să i se dea voie să plece în America. La început părinţii mei nici n-au vrut să audă de aşa ceva, iar mama nu s-a împăcat nici mai târziu cu plecarea lui. Tatălui meu însă nu-i plăceau discuţiile şi prevedeam că fratele meu va reuşi să-şi ajungă scopul dacă va stărui.

În timpul celor două vacanţe pe care le-a petrecut acasă, înainte de plecarea mea, fratele meu mi-a vorbit foarte mult despre o carte pe care o numea ştiinţă. Mama suferea din cauza aceasta, căci spunea că nu vede la ce ar putea folosi cunoştinţele aduse din

Apus, în viaţa unui fruntaş chinez. Ultima dată când a fost acasă, a venit îmbrăcat în haine străine, ceea ce a pricinuit mare nemulţumire mamei mele. Când a intrat în cameră, întunecat şi cu înfăţişare de om străin, mama a bătut cu bastonul în duşumele şi a ţipat:

— Ce este asta? Ce însemnează asta? Să nu mai îndrăzneşti să te arăţi niciodată în faţa mea, îmbrăcat într-un costum atât de caraghios!

Prin urmare a trebuit să se îmbrace în hainele lui de mai înainte, deşi era supărat şi i-au trebuit două zile ca să se hotărască, până când a venit tatăl meu şi a râs de el, poruncindu-i să se supună. Mama avea dreptate. În costumul chinezesc fratele meu avea o înfăţişare impunătoare, de adevărat om de ştiinţă. Cu picioarele expuse vederii, în costumul acela străin, fratele meu nu semăna cu nimic ce s-ar mai fi văzut sau despre ce s-ar fi auzit în familia noastră.

Dar, chiar în timpul acestor două vizite pe care le-a făcut acasă, frate-meu vorbea numai foarte rar cu mine. Nu ştiu nimic despre cărţile care-i plăceau lui, căci timpul meu era măsurat, pentru a deprinde toate cele de care aveam nevoie în vederea apropiatei mele căsătorii, aşa că n-am putut continua nici cu studiul clasicilor.

Fireşte, în timpul acesta el nu pomenea nimic despre căsătoria lui. Desigur aşa ceva nu se cădea să vorbească un tânăr şi o fată. Am aflat însă de la slugile care aveau obiceiul să asculte în dosul uşilor închise, că el refuzase să se căsătorească, deşi mama încercase de trei ori la rând să fixeze data căsătoriei lui. Dar de fiecare dată a convins pe tatăl meu să amâne căsătoria, până când îşi va termina studiile. Eu ştiam că el este logodit cu a doua fiică din casa Li, o familie care se bucura de mare cinste în oraş, atât pentru averea ei, cât şi pentru situaţia socială pe care o avea. Cu trei generaţii înaintea generaţiei noastre, şeful casei Li şi şeful casei noastre stăpâniseră, în calitate de guvernatori, două districte vecine din aceeaşi provincie.

Cred că este de la sine înţeles, că noi nu i-am văzut niciodată logodnica. Chestiunea aceasta fusese pusă la cale de tatăl meu, înainte ca fratele meu să fi împlinit un an. Prin urmare nu se cădea ca familiile noastre să se vadă una pe alta înainte de celebrarea căsătoriei fratelui meu. De fapt, nu am auzit niciodată pe nimeni vorbind despre logodnica lui, afară de un singur caz, când am surprins pe Wang Da Ma clevetind împreună cu celelalte slugi, în

felul următor:

— Păcat că fiica lui Li este cu trei ani mai în vârstă decât tânărul nostru stăpân. Un soţ trebuie să fie mai mare, chiar şi în vârstă. Dar familia e veche şi bogată şi...

În clipa aceea m-a observat şi n-a mai zis nimic, ci şi-a văzut de lucru.

Nu puteam înţelege de ce fratele meu refuză să se căsătorească. Când prima concubină a aflat de asta, a început să râdă şi a exclamat:

— Trebuie să-şi fi găsit la Peking o manciuriană frumoasă.

Dar eu eram convinsă că fratele meu nu poate iubi nimic altceva, în afară de cărţile lui.

Astfel, eu am crescut singură în curţile unde erau apartamentele femeilor.

*

* *

Tot în curţile acestea erau şi copiii concubinelor, dar despre aceştia ştiam că mama îi consideră drept guri care trebuie hrănite şi la care trebuia să se gândească în fiecare zi, când făcea distribuirea proviziilor de orez, de ulei şi de sare şi că niciodată nu le dădea altă atenţie, decât că le comanda valurile de pânză albastră, de care aveau nevoie pentru îmbrăcăminte.

Cât despre concubine, acestea erau femei simple şi proaste, care se certau între ele pentru orice lucru de nimic şi erau grozav de geloase de locul pe care-l ocupa fiecare dintre ele, în atenţiile pe care le acorda tatăl meu. Poate femeile acestea treziseră capriciile tatălui meu la început, datorită unei frumuseţi care se ofileşte întocmai ca florile pe care le culegi primăvara din grădină, iar după ce se termina această scurtă strălucire, înceta şi capriciul tatălui meu faţă de ele. Femeile acestea însă erau incapabile să-şi dea seama că farmecul lor a trecut şi că s-au urâţit, aşa că zile întregi înainte de întoarcerea tatălui meu, umblau forfota de colo până colo, lustruindu-şi podoabele şi aranjându-şi rochiile. În zilele de sărbătoare şi când se întâmpla să câştige la joc, tatăl meu le dădea bani, dar ele cheltuiau banii aceştia nebuneşte, pe dulciuri şi pe vinurile care le plăceau, aşa că la întoarcerea lui acasă, nu mai aveau bani deloc şi se împrumutau de la celelalte slugi, ca să-şi poată cumpăra pantofi şi tot felul de podoabe. Slugile nu le puteau suferi, căci vedeau că ele au pierdut graţia stăpânului, şi din cauza

asta se târguiau cu ele ca nişte cămătari înrăiţi.

Concubina cea mai în vârstă, o fiinţă grasă şi umflată ca un cimpoi, ale cărei trăsături fine dispăruseră, înlocuite de obrajii bucălaţi, n-avea nimic deosebit afară de mâinile mici şi foarte frumoase, de care făcea mare paradă. Le spăla în uleiuri şi-şi vopsea podul palmelor în trandafiriu, iar unghiile subţiri şi ovale şi le vopsea cu roşu aprins. Pe urmă le parfuma cu un parfum greu de magnolii.

Uneori mama se simţea plictisită de vanitatea inutilă a acestei femei şi în bătaie de joc o ruga să spele rufe grosolane sau să coasă ceva pentru slugi. Concubina cea grasă nu îndrăznea să protesteze, dar începea să scâncească şi să se plângă pe ascuns celorlalte concubine, spunându-le că mama e geloasă şi vrea să-i distrugă frumuseţea, din cauza tatălui meu. Toate acestea le spunea în timp ce-şi îngrijea mâinile şi le examina cu cea mai mare atenţie, ca să se convingă, nu cumva s-a jupuit pielea delicată sau s-a îngroşat. Mie îmi era peste putinţă să suport atingerea mâinilor ei, căci erau calde şi moi, de ţi se părea că se topesc în mână, ca un bulgăre de grăsime.

Tatăl meu încetase de mult să se mai gândească la femeia aceasta, dar când venea să petreacă o noapte în apartamentul ei, îi dădea bani, căci altfel începea să se vaiete în gura mare prin curte şi-l copleşea de reproşuri. Afară de asta avea şi doi fii, prin urmare era îndreptăţită să fie tratată cu oarecare atenţie.

Fiii ei erau graşi şi semănau cu ea, dar nu-mi aduc aminte să-i fi văzut vreodată altfel, decât în faţa strachinei şi a paharului plin. Amândoi mâncau la masă, împreună cu ceilalţi, imediat după aceea se furişau în odăile slugilor şi începeau să se certe cu ele pentru resturile de mâncare, pe care acestea le ridicaseră de la masa stăpânilor. Procedau însă cu multă viclenie, căci se temeau să nu fie surprinşi de mama, care mai mult decât orice, nu putea să sufere lăcomia pentru mâncare. Ea însăşi nu mânca niciodată mai mult de un castron de orez fiert, o bucată de peşte sărat sau o felie rece de friptură de pasăre şi o gură de ceai parfumat.

Altceva nu-mi mai aduc aminte despre prima concubină, decât cel mult că se temea grozav de moarte. Mânca foarte multe dulciuri, plăcinte cu seminţe uleioase şi, dacă se întâmpla să se îmbolnăvească, se întindea în pat şi începea să geamă îngrozită. Pe urmă trimitea după preoţii budişti şi le făgăduia să dăruiască templului diadema ei de perle, dacă zeii o vor ajuta să se vindece.

Dar, după ce se făcea bine, începea din nou să mănânce plăcinte şi dulciuri, şi-şi uita cu totul de legământul făcut.

A doua concubină, deci a treia soţie a tatălui meu, era o femeie întunecată care vorbea foarte puţin şi se interesa şi mai puţin de viaţa noastră familială. Avea şase copii, între care cinci erau fete, iar ultimul născut era băiat; tocmai această împrejurare o făcuse să devină melancolică şi tristă. De fete nu se îngrijea deloc. Nimeni nu le dădea nicio atenţie şi aproape nu se bucurau de mai multă consideraţie decât roabele pe care le cumpăram pentru serviciul casei. Femeia aceasta îşi petrecea toată ziua într-un colţ al curţii unde bătea soarele, împreună cu băiatul ei, un dolofan cu faţa palidă care la vârsta de trei ani nu era în stare nici să vorbească, nici să umble. Băiatul ţipa aproape neîntrerupt şi întindea de sânii lăbărţaţi ai maică-sii.

Mai mult dintre toate mie îmi plăcea a treia concubină, o mică dansatoare din Soochow. Numele ei de botez era La-may şi era tot atât de frumoasă ca şi floarea care poartă acelaşi nume şi-şi arată petalele de aur palid în ramurile desfrunzite, chiar de la începutul primăverii. Era ca şi florile acestea, delicată, palidă şi aurie. Ea nu se farda, cum făceau celelalte, ci îşi da doar o idee de negru pe sprâncenele subţiri şi o înfiorare de roşu pe buza de jos. La început noi o vedeam foarte puţin, căci tatăl meu era foarte mândru de frumuseţea ei şi o lua cu el în toate părţile unde se ducea.

În ultimul an, înainte de căsătoria mea, mica dansatoare era însă acasă şi aştepta naşterea fiului ei, un băieţaş adorabil şi dolofan pe care îl luă din aşternut şi-l puse tatălui meu în braţe. În felul acesta îşi plătea faţă de el datoria pentru podoabele pe care i le dăruise şi pentru dragostea ce i-o arătase.

Înainte de naşterea copilului ei, a patra soţie îşi petrecea zilele într-o dispoziţie de zgomotoasă veselie şi un râs neîntrerupt. În toate părţile pe unde se arăta, era lăudată pentru frumuseţea ei şi, de fapt, n-am văzut încă nicio femeie care să fi fost mai frumoasă decât ea. Se îmbrăca în kimonouri de satin în culoarea verdelui de jad şi catifea neagră, iar în urechiuşele fine purta cercei de jad; pe noi ne dispreţuia puţin, cu toate că ne împărţea din larg prăjiturile şi dulciurile pe care le primea în timpul ospeţelor la care se ducea în fiecare seară, împreună cu tatăl meu. Ea însăşi aproape nu mânca nimic – dimineaţa o prăjitură cu anis, după ce tatăl meu ieşea din apartamentele ei, la amiază o jumătate castron de orez, cu o bucăţică de miez de trestie de zahăr, sau o felie de raţă

sărată. Îi plăceau vinurile străine şi îl alinta pe tatăl meu ca să-i cumpere sticle cu un lichid galben, din fundul căruia se ridicau băşicuţe de culoarea argintului. Spectacolul acesta o făcea să râdă şi devenea vorbăreaţă, iar ochii îi luceau ca nişte cristale negre. În astfel de împrejurări, tatăl meu era foarte vesel şi o ruga să-i danseze şi să-i cânte.

*
* *

În timp ce tatăl meu se ospăta, mama stătea retrasă în apartamentele ei şi citea înţeleptele proverbe ale lui Confucius. Cât despre mine, eu eram o fetiţă mică şi mă întrebam ce se petrece în timpul acestor ospeţe şi ardeam de nerăbdare să arunc o privire prin interstiţiile porţii sculptate în formă de lună, cum mai făcusem într-un rând, când încercasem să-l văd pe fratele meu în apartamentele destinate bărbaţilor. Ştiam însă că mama niciodată nu se va învoi ca eu să fac aşa ceva, şi-mi era ruşine să fac ceva fără de ştirea ei.

Într-o seară însă – până şi astăzi îmi vine să roşesc de ruşine din cauza neascultării mele – m-am strecurat în taină prin întunericul unei nopţi de vară fără lună, şi m-am apropiat de poarta care dă în apartamentele tatălui meu. Nu ştiu ce m-a putut îndemna să fac aşa ceva, căci pe vremea aceea nu mă mai gândeam la fratele meu. O pornire violentă de dorinţe nelămurite mă chinuise toată ziua în timpul căldurii şi când se lăsă seara întunecată şi plină de zăpuşeală şi de mireasma florilor de lotus, liniştea camerelor noastre de femei mi se părea tot atât de grea, ca şi tăcerea dintr-o cameră mortuară. Când am ajuns în faţa porţilor, inima începu să-mi bată cu toată violenţa. Uşile apartamentului tatălui meu erau larg deschise şi, dinăuntru, lumina a cel puţin o sută de lampioane căuta să străpungă perdeaua întunericului de afară. Înăuntru am văzut bărbaţi care mâncau şi beau, aşezaţi în jurul meselor de formă pătrată, iar slujitorii intrau şi ieşeau cu vasele pline de bucate. În spatele scaunului fiecărui bărbat stătea în picioare câte o femeie, tot atât de zveltă şi de fragilă, ca vrejurile de viţă. Dar singura femeie care stătea aşezată la masă, alături de tatăl meu, era La-may. Puteam să o văd destul de limpede; chipul ei se lumina de un zâmbet trecător şi strălucea ca petalele unei flori de ceară, când se întorcea spre tatăl meu. Am văzut-o că spune ceva în şoaptă, căci buzele aproape nici nu i se mişcau, iar în clipa

următoare din mijlocul bărbaţilor se ridică un hohot de râs. Zâmbetul ei însă nu se schimbă, ci rămase tot atât de trecător şi abia simţit, căci ea nu râdea.

De astă dată m-a prins chiar mama asupra faptului neîngăduit. Ea numai rareori ieşea din apartamentele ei, fie chiar pentru o scurtă plimbare prin curte, dar zăpuşeala nopţii o alungase din casă, şi ochii ei iscoditori m-au descoperit imediat. Mi-a poruncit să mă retrag numaidecât în camera mea şi, venind după mine, m-a bătut peste palmele mâinilor cu un evantai de bambus închis, întrebându-mă plină de dispreţ, nu cumva sunt curioasă să văd desfrânatele în exerciţiul funcţiunii ce li s-a atribuit? Mi-a fost grozav de ruşine şi am început să plâng.

Ziua următoare a dat poruncă să se acopere poarta în formă de lună, cu un paravan opac din scoici negre şi de atunci n-am mai încercat niciodată să văd ce se petrece dincolo.

Dar, cu toate acestea, mama nu s-a arătat cu nimic mai puţin binevoitoare faţă de a patra soţie. Slugile o lăudau în gura mare pentru blândeţea cu care o trata, deşi celelalte concubine – după câte îmi pot eu închipui – ar fi preferat ca ea să fie crudă şi nemiloasă, cum se întâmpla să fie de multe ori prima soţie faţă de celelalte soţii ale bărbatului ei. Dar, fără îndoială, mama ştia dinainte ce trebuia să urmeze foarte curând.

După ce născu băiatul, a patra soţie probabil îşi închipuia că tatăl meu o va lua şi de aici înainte cu el în toate părţile cum făcuse până atunci.

Tocmai din cauza asta nu-şi alăpta singură copilul, de teamă să nu-şi distrugă frumuseţea. Prin urmare, îl încredinţă unei roabe voinice, al cărei copil fiind o fată, n-avea dreptul să trăiască. Roaba aceasta era o femeie zdravănă, cu o gură enormă, dar copilul dormea toată noaptea la sânul ei, încălzindu-se la căldura trupului ei sănătos, iar ziua nu-l mai lăsa din braţe. Mama lui nu-i prea dădea atenţie, doar cel mult îl îmbrăca în hăinuţe roşii, în zilele de sărbătoare, şi-l încălţa în pantofiori brodaţi cu motive în forma capului de pisică şi se juca cu el câteva minute. Când începea să plângă, îl da numaidecât în braţele roabei. Băiatul acesta nu-i asigură decât foarte puţină putere de atracţie asupra tatălui meu. Cu toate că, din punct de vedere legal, ea se achitase de orice datorie faţă de el, era totuşi obligată, ca oricare dintre femeile noastre chineze, să întrebuinţeze tot felul de tertipuri, în fiecare zi, pentru a-i aţâţa simţurile. Totuşi nici vicleniile acestea nu-i mai

foloseau acuma la nimic. Nu mai era nici atât de frumoasă, cum fusese înainte de naşterea copilului. Chipul ei neted şi strălucitor ca luciul unei perle, se tulburase tocmai de ajuns, pentru ca să poţi constata că suflul primei tinereţi a trecut. Se îmbrăca în aceleaşi kimonouri de culoarea verdelui de jad, îşi punea cercei în urechi şi avea şi acum acelaşi râs, sfios ca un clinchet de clopoţei. Tatăl meu părea tot atât de încântat de prezenţa ei ca şi înainte, doar că nu o mai luă cu el în viitoarea călătorie pe care o făcu.

Mirarea şi furia ei fură îngrozitoare la vedere. Celelalte concubine se bucurau în taină şi zâmbeau, prefăcându-se că încearcă să o mângâie. Mama mea încercă să se arate faţă de ea mai blândă şi mai bună decât fusese înainte. Dar am auzit pe Wang Da Ma murmurând supărată:

— Care va să zică de aici înainte vom avea foarte curând de hrănit o nouă trândavă. Se vede că de asta s-a săturat.

Începând din ziua aceasta a patra soţie era foarte tăcută. Din cauza uniformităţii existenţei în apartamentele destinate femeilor, deveni certăreaţă şi avea de multe ori erupţii de furie neaşteptată. Ea era obişnuită cu ospeţele şi cu admiraţia bărbaţilor. Deveni melancolică şi puţin după aceea încercă chiar să-şi pună capăt zilelor. Dar aceasta s-a întâmplat după căsătoria mea. Totuşi, cred că nu s-ar mai putea spune că viaţa pe care o duceam acasă, ar fi fost o viaţă tristă. Dimpotrivă, era o viaţa foarte fericită şi mulţi dintre vecinii noştri o pizmuiau pe mama mea. Tatăl meu n-a încetat niciodată să o respecte pentru inteligenţa ei şi pentru priceperea cu care îi conducea diversele afaceri. Ea nu-i făcea niciodată niciun fel de reproş.

Astfel puteau să ducă împreună o viaţă plină de demnitate şi de linişte.

*
* *

O, casa noastră adorată! Icoanele copilăriei mele îmi trec prin faţa ochilor ca nişte imagini luminate de flăcările focului. Curţile în care aşteptam în zori să văd bobocii florilor de lotus cum se desfac pe oglinda apelor moarte, şi chiparoasele de pe terasă, încărcate de floare; camerele familiei noastre, unde copiii se jucau pe mozaicul de faianţă, şi lumânările aprinse în faţa altarului zeităţilor familiei; apartamentul mamei mele, unde îi văd profilul auster şi delicat, plecat asupra unei cărţi, şi în partea din fund uriaşul pat cu

baldachin.

Cea mai dragă dintre toate îmi este impunătoarea sală de primire, cu canapelele ei masive de lemn de teck negru, masa lungă, cu sculpturi bogate şi draperiile de satin roşu din faţa intrărilor. Deasupra mesei, pe perete, atârnă portretul în ulei al primului împărat Ming – o faţă neîmblânzită, cu bărbia masivă ca o muchie de stâncă – şi de fiecare parte a portretului în linie orizontală, sunt bastonaşe subţiri de aur. Partea de miazăzi a sălii este numai ferestre cu cercevele sculptate, peste care e întinsă hârtie de orez. Hârtia aceasta face ca în sală să se strecoare blânda lumină ca de opal a lunii, pentru a lumina interiorul acesta sumbru şi plin de demnitate, ridicându-se uneori până la tavanul întunecat şi poleind grinzile grele, vopsite în roşu şi cu muchiile aurite. Parcă în jurul meu pluteau încete valuri de armonie, de câte ori mă aşezam seara, să mă odihnesc în această sală a străbunilor mei şi să urmăresc îngânarea zilei cu noaptea.

A doua zi de Anul Nou, ziua anume menită pentru ca doamnele din înalta societate să se ducă una la alta, sala aceasta se anima de o discretă veselie. Tăcerile lumilor de umbre rămase din alte vremi, încep să se trezească în faţa acestor doamne atât de strălucitor îmbrăcate. În largul sălii sclipesc lumini, tresar râsete vesele şi stăruie frânturi de conversaţii, iar roabele aduc prăjituri minuscule pe tăvi lăcuite în roşu. Mama supraveghează toată această adunare, cu o politicoasă demnitate. Grinzile străvechi ale tavanului au văzut de secole întregi acelaşi spectacol, desfăşurându-se în fiecare an pe dedesubtul lor: capete cu părul negru şi ochi negri de mărgean, rochii de mătase în culorile curcubeului, diademe de jad, de mărgăritare şi rubine, lumini de turcoaze şi de aur, săgetând de pe braţele fine ca nişte lujere de floare.

O, casa mea adorată… casă mult iubită!

Mă văd pe mine, o fiinţă minusculă şi solemnă, ţinând pe fratele meu de mână, stând în picioare alături de rugul aprins în largul curţii, pentru arderea zeităţilor de la bucătării. Buzele lor de hârtie sunt unse cu miere ca să se poată urca la cer cu vorbe bune şi să-şi uite de certurile dintre slugi şi de mâncarea pe care de atâtea ori o furau din oale şi din cămări. Ne simţim cuprinşi de sfială în faţa acestor crainici care pleacă atât de departe, spre imensul necunoscut. Nu scoatem nicio vorbă.

Mă văd la serbarea Balaurului, îmbrăcată în cea mai bună rochiţă

de sărbătoare, de mătase roşie, brodată cu flori albe de prun, frământându-mă de nerăbdare, ca să se facă seară cât mai curând şi să vină fratele meu să mă ia cu el ca să vedem barca Balaurului pe fluviu.

Văd legănându-se prin întuneric lampionul de forma florii de lotus, pe care mi-l aduce bătrâna mea dădacă, în ziua Serbării Lampioanelor, şi o aud râzând de emoţia mea, când seara încerc să aprind feştila fumegândă a lumânării roşii din balonul de hârtie al lampionului meu.

Mă văd mergând încet, alături de mama mea şi intrând în marele templu. O văd că începe să presare tămâia în urnă. Îngenunchez alături de ea în faţa zeului şi simt cum spaima rece îmi încremeneşte trupul.

*
* *

Te întreb, dragă Surioară, crescută ani de-a rândul în felul acesta, cum era să fiu pregătită pentru a putea deveni soţia unui om ca soţul meu? Toate calităţile mele nu pot să-mi fie de niciun folos. Mă pregătesc pe ascuns, să îmbrac haina albastră de mătase, cu nasturi negri, atât de meşteşugit încrustaţi cu argint. Îmi voi anina o floare de iasomie în păr şi voi încălţa pantofii cei negri de satin, cu vârfurile ascuţite şi brodaţi cu mătase albastră. Voi ieşi în calea lui, ca să-l primesc când se va întoarce acasă. Dar în clipa când mă vede, ochii lui fug grăbiţi spre alte locuri… spre scrisorile aşezate pe masă şi spre cartea lui deschisă… Pe mine m-a uitat demult. În adâncul inimii simt cum începe să-mi crească spaima. Îmi aduc aminte de ziua din ajunul căsătoriei mele. În ziua aceea, mama a scris chiar cu mâna ei, în mare grabă două scrisori, una pentru tata, alta pentru viitoarea mea soacră, şi le-a trimis numaidecât cu bătrânul străjer care păzeşte intrarea curţilor. N-am văzut-o niciodată atât de tulburată. În ziua aceea am surprins slugile şoptind prin colţuri şi spunând că logodnicul meu nu vrea să se căsătorească cu mine, din cauză că eu nu sunt o fată cu educaţie şi că am picioarele bandajate. Am izbucnit în lacrimi, iar slugile s-au înspăimântat şi mi-au jurat că nu e vorba de mine, ci de a doua fată a doamnei Tao, care era foarte grasă.

Mi-am adus acum aminte de această întâmplare şi nu mai sunt în stare să mă liniştesc. Era oare cu putinţă să fi fost vorba de mine? Slugile sunt întotdeauna mincinoase. Totuşi eu nu sunt

lipsită de educaţie. Am fost instruită cu cea mai mare grijă pentru a putea conduce cu toată priceperea o casă şi a veghea asupra persoanei mele. Cât despre picioarele mele, e sigur că sunt de preferat, alături de nişte picioare grosolane şi enorme ca ale unei fete de la ţară. N-am fost eu. Nu se poate să fi fost eu... cea despre care vorbeau slugile.

Capitolul 3

Când mi-am luat rămas bun de la casa părintească şi de la apartamentele mamei, ca să mă urc în uriaşa litieră roşie care trebuia să mă ducă spre căminul soţului meu, nici n-aş fi visat că s-ar putea să nu-i plac. Îmi aduceam aminte şi mă simţeam foarte mulţumită, că sunt mică de statură şi subţire ca o nuia, cu un obraz oval şi frumos, aşa că tuturor le făcea plăcere să se uite la mine. Cel puţin din acest punct de vedere, nu-l va aştepta nicio dezamăgire.

În timpul ceremoniei vinului, am aruncat o privire furişă spre el, pe sub spuma de mătase a vălului meu. L-am văzut stând în picioare, nemişcat, în costumul negru de străin cu care era îmbrăcat. Era înalt şi drept, ca o mlădiţă tânără de bambus. Simţeam cum inima din mine încremeneşte ca un sloi de gheaţă şi se topeşte în flăcări de pară. Simţeam o dorinţă nestăpânită, să-l văd că se întoarce şi se uită la mine. Dar el n-a întors ochii şi nici n-a încercat să iscodească cu privirile dincolo de vălul care-mi acoperea faţa. Ne-am băut împreună cupele de vin. Ne-am plecat frunţile în faţa tabletelor străbune. Am îngenuncheat alături de el, la picioarele auguştilor lui părinţi. Deveneam astfel fiica lor, părăsindu-mi pentru totdeauna familia şi casa din care făcusem parte până acuma. Dar el nu se uitase încă niciodată la mine.

În aceeaşi seară, după ce s-a terminat ospăţul, veselia râsetelor şi a glumelor, eu stăteam singură pe aşternutul din camera mea nupţială. Mă simţeam încremenită de spaimă. Sosise ceasul la care mă gândisem, de care mă temeam şi pe care-l dorisem toată viaţa – ceasul când soţul meu mă va privi pentru întâia dată în faţă şi când vom fi numai noi singuri împreună. Îmi împreunasem mâinile îngheţate pe genunchi. Pe urmă l-am văzut că intră, tot atât de înalt şi de sumbru, în costumul lui de străin. S-a îndreptat numaidecât spre mine şi, fără să spună o vorbă, mi-a ridicat vălul şi m-a privit îndelung. În felul acesta a luat cunoştinţă de existenţa

mea. Pe urmă a luat în mâna lui una din mâinile mele îngheţate. În înţelepciunea ei, mama mă învăţase: Preferă să fii rece, în loc să fii zvăpăiată. Mai bine să fii tu savoarea vinului, decât dulceaţa greoaie a mierii. În cazul acesta dorinţele lui pentru tine vor fi mereu treze.

Tocmai din cauza aceasta, am ezitat să-mi las mâna în mâna lui. Imediat l-am văzut că el îşi retrage mâna şi mă priveşte fără să zică nimic. Pe urmă a început să vorbească foarte serios şi grav. La început nu-i puteam înţelege cuvintele, din cauza efectului încântător pe care-l aveau asupra auzului meu: un glas liniştit şi profund de bărbat, care făcea ca tot trupul să-mi tresară de spaimă. Pe urmă am început să prind din când în când înţelesul câte unui cuvânt al lui şi am rămas foarte mirată. Ce spunea oare?

— Nu se poate presupune că eşti atrasă de calităţile unui om pe care-l vezi pentru prima dată în viaţă; şi acelaşi lucru se poate spune şi despre mine. Ai fost obligată, ca şi mine, să contractezi această căsătorie. Până în clipa aceasta niciunul dintre noi nu se putea împotrivi acestei obligaţii. Dar, acuma, când suntem numai noi, avem tot dreptul să ne alegem viaţa pe care o dorim şi care să corespundă vederilor noastre. Întrucât mă priveşte pe mine, sunt hotărât să urmez obiceiurile noi. Intenţia mea este să te consider de aici înainte întrutotul egală cu mine. Nu te voi sili niciodată să faci ceva ce n-ar putea să-ţi fie pe plac. Tu nu reprezinţi pentru mine un bun al meu, un obiect care să facă parte din ceea ce posed. Dacă vrei, poţi să-mi fii o prietenă bună.

Acestea au fost cuvintele pe care le-am auzit spunându-mi-le în noaptea nunţii mele. La început eram atât de mirată, încât ar fi fost peste putinţă să înţeleg rostul lor. Eu să fiu egală cu el? Dar de ce? Nu eram eu soţia lui? Dacă el nu-mi va porunci ceea ce trebuie să fac, atunci cine să-mi poruncească? Nu era el stăpânul meu legal? Nimeni nu m-a silit să mă mărit, altfel de cum au hotărât părinţii mei. Cu cine altul m-aş fi putut mărita, în afară de omul cu care am fost logodită toată viaţa? Totul se desfăşurase în conformitate cu tradiţiile noastre, nu văd, prin urmare, unde ar fi putut interveni forţa, ca să ne oblige la această căsătorie.

Pe urmă cuvintele începură să-mi vâjâie din nou în auz, arzându-mă ca focul.

— Ca şi mine, ai fost obligată să faci acest pas.

Am simţit dintr-odată că-mi vine să leşin de spaimă, nu cumva avea de gând să-mi spună că el n-a dorit să se căsătorească cu

mine?

O, dragă Surioară, ce spaimă îngrozitoare – ce chinuri dureroase.

Am început să-mi frâng mâinile în poală, fără să îndrăznesc să scot vreo vorbă şi fără să ştiu ce i-aş putea răspunde. L-am simţit că pune o mână peste mâinile mele împreunate şi un timp am tăcut amândoi. Eu însă nu doream altceva, decât să-l văd că-şi ia mâna de pe mâinile mele. I-am simţit privirile oprite pe obrazul meu. Pe urmă i-am auzit glasul vibrând profund şi plin de amărăciune:

— Este exact aşa cum m-am temut întotdeauna că va fi. Tu nu vrei şi nu poţi să-mi mărturiseşti gândurile tale adevărate, nu îndrăzneşti să renunţi la tot ce te-au învăţat să spui şi să faci în această clipă. Ascultă-mă, nu-ţi voi cere să-mi răspunzi cu vorbe. Dar, te rog, dacă primeşti să faci ceea ce-ţi voi spune, fă-mi un semn cât de mic. Dacă vrei să mergem alături pe drumurile noi ce ni se deschid, pleacă-ţi capul ceva mai în jos, şi eu voi înţelege.

Simţeam că mă examinează cu toată atenţia şi mâna lui mi se părea mai grea pe mâinile mele. Ce voia să mă facă să înţeleg? De ce nu se putea oare ca lucrurile să se desfăşoare aşa cum era dinainte hotărât? Eu eram soţia lui adevărată şi doream să fiu mama copiilor lui. O, în clipa aceea a început marea mea durere, a cărei povară nu mă mai părăseşte de atunci nici ziua, nici noaptea, nu ştiam ce să fac. Şi, în deznădejdea şi prostia mea, mi-am plecat capul.

— Îţi sunt foarte recunoscător, zice el ridicându-se în picioare şi retrăgându-şi mâna. Odihneşte-te fără frică în această cameră. Adu-ţi aminte că nu trebuie să te temi de nimic, nici acum, nici altă dată. Fii liniştită. În noaptea aceasta eu voi dormi în odăiţa de alături.

Pe urmă s-a întors repede şi a plecat.

*

* *

O, Kwan-yin, zeiţă a milei, fie-ţi milă... fie-ţi milă de mine! Un copil atât de tânăr şi atât de înspăimântat în mijlocul singurătăţii dimprejurul lui! Până acum n-am mai dormit niciodată într-o casă străină. Astăzi stau singură, în camera aceasta şi-mi dau în sfârşit seama că n-am putut găsi graţie în faţa ochilor lui.

M-am repezit la uşă, închipuindu-mi în naivitatea mea, că aş putea fugi din casă, ca să mă întorc la mama mea. Dar, după ce am pus mâna pe clanţa rece de fier a uşii, m-am trezit la realitate.

Pentru mine nu mai exista de aici înainte nicio posibilitate de întoarcere în casa părintească. Chiar dacă datorită unei minuni, aş fi reuşit să traversez curţile necunoscute ale noului meu cămin, mai rămânea strada cu spaimele ei; şi chiar dacă, tot datorită unei minuni, aş fi reuşit să găsesc drumul, ca să pot ajunge în faţa porţii de la casa noastră, această poartă nu se va mai deschide niciodată în calea mea, ca să mă primească. Chiar dacă aş fi reuşit, cu plânsul meu, să mişc pe bătrânul străjer, ca să mă lase să trec pragul casei unde mi-am petrecut copilăria, acolo m-ar fi aşteptat mama care m-ar fi trimis imediat înapoi, la datorie. Parcă o vedeam stând în picioare, tristă şi cu inima împietrită, întinzând braţul şi poruncindu-mi să mă întorc în casa soţului meu. Eu nu mai făceam parte din familia ei.

Mi-am scos, deci, încet rochia de mireasă şi am început să o împăturesc cu grijă. Pe urmă, am stat multă vreme pe marginea patului uriaş, acoperit de perdele, fără să îndrăznesc să mă strecor în umbra care mă aştepta. Cuvintele lui îmi vâjâiau în urechi şi mi se trezeau în minte, fără să le pot înţelege. Într-un târziu am început să plâng şi m-am băgat sub învelitoare, unde ceasuri întregi am oftat cu amar, până când somnul fără odihnă s-a apropiat de mine şi mi-a închis pleoapele.

În zorii zilei m-am trezit şi în primul moment am rămas înspăimântată la vederea camerei străine în care mă găseam, dar imediat mi-au răsărit în minte amărăciunile serii din ajun. Am sărit repede din aşternut şi am început să mă îmbrac. Când a apărut camerista cu vasul de apă caldă, a început să zâmbească şi să se uite întrebătoare prin cameră. M-am îndreptat numaidecât şi mă simţeam foarte mulţumită că mama mă învăţase la timp, cum trebuie să se poarte o femeie demnă. Cel puţin în felul acesta nu va putea să afle nimeni că n-am plăcut soţului meu. M-am întors spre ea şi i-am spus:

— Ia apa caldă şi du-o stăpânului. S-a dus să se îmbrace în camera de dincolo.

Pe urmă am început să mă îmbrac şi eu, într-o rochie de brocard de culoarea purpurei şi mi-am pus cercei de aur în urechi.

*

* *

Dragă Surioară, s-a făcut din nou lună plină, de când nu ne-am mai văzut. Viaţa mea este plină de val-vârtejul unor întâmplări

stranii şi neaşteptate.

Ne-am mutat din casa în care au trăit strămoşii lui. Soţul meu a îndrăznit să afirme că mama lui onorată este o femeie autoritară şi că nu vrea ca soţia lui să fie slujnică în această casă.

Neînţelegerea a fost provocată de un lucru de nimic. După ce s-au terminat serbările nunţii, m-am prezentat în faţa mamei soţului meu. M-am sculat de dimineaţă şi am chemat o roabă căreia i-am cerut să-mi aducă apă caldă, apoi am turnat apa într-un vas de bronz şi, cu roaba care mergea în faţa mea, am intrat în apartamentele mamei lui. M-am prosternat în faţa ei şi i-am spus:

— Rog pe prea cinstita doamnă, să binevoiască a se reîmprospăta, spălându-se în apa aceasta caldă.

Era întinsă în pat, o femeie voinică, un adevărat munte, acoperită cu învelitorile de mătase. N-am îndrăznit să mă uit la ea, în timpul cât s-a spălat pe mâini şi pe faţă. După ce a terminat cu spălatul, mi-a făcut semn, fără să spună nimic, să ridic vasul şi să mă retrag. Nu ştiu dacă în clipa aceea mâinile mele s-au încurcat în draperiile grele de mătase ale patului, sau poate îmi tremurau mâinile de frică, destul că vasul mi s-a legănat în mână când l-am ridicat şi un strop de apă a picurat pe pat. Am simţit că îmi îngheaţă sângele în vine de spaimă. Soacră-mea a început să strige înfuriată şi cu glasul răguşit:

— Eh poftim! Frumoasă noră mi-am adus în casă!

Ştiam dinainte că nu trebuie să spun niciun cuvânt pentru a mă scuza. Prin urmare m-am întors, ţinând vasul cu mâinile tremurânde şi am ieşit din cameră cu ochii plini de lacrimi. Când am închis uşa, soţul meu tocmai trecea şi am băgat de seamă că era supărat de ceva. Mă temeam că îmi va face reproşuri, din cauză că, de la prima vedere, n-am reuşit să plac mamei lui. Nu puteam să-mi ridic mâinile, ca să mă şterg la ochi şi simţeam cum lacrimile îmi curg şiroaie în lungul obrajilor. Înecată de plâns, am îngânat ca un copil mic:

— Mi-a alunecat vasul din mână…

Dar soţul meu mi-a tăiat vorba numaidecât:

— Eu n-am niciun motiv să-ţi fac reproşuri din cauza asta. Dar nu vreau ca de aici înainte soţia mea să mai ţină loc şi de servitoare. Mama are o sută de roabe care pot s-o servească.

Am încercat să-l fac să înţeleagă, că intenţia mea este să dau mamei lui ascultarea ce i se cuvine. Mama mi-a dat toate îndrumările privitoare la atenţiile pe care trebuie să le arate o noră

faţă de mama soţului ei: să mă ridic respectuoasă şi să rămân în picioare, de faţă cu ea. Să o conduc la scaunul cel mai de cinste. Să-i clătesc ceaşca şi să-i torn încet lichidul verde, proaspăt infuzat cu ceai, şi să i-o întind, strânsă între podul palmelor ambelor mâini. Să nu refuz nimic din ce mi-ar cere să fac. Trebuie să o alint şi să am grijă de ea, ca de propria mea mamă, iar reproşurile pe care mi le va face, va trebui să le ascult fără niciun fel de cârtire, chiar atunci când sunt nedrepte. Sunt gata să fiu supusă în toate privinţele. Hotărârea soţului meu însă era definitivă, aşa că nici nu asculta ce-i spuneam eu.

Totuşi, să nu crezi că această schimbare a fost uşoară. Părinţii lui i-au poruncit, conform vechilor tradiţii, să nu plece din casa străbunilor săi. Tatăl lui este un erudit, bărbat înalt şi zvelt, puţin adus de spate, sub povara cunoştinţelor. Aşezat în partea dreaptă a mesei din sala cea mare, sub tabletele strămoşilor lui, bătrânul îşi netezeşte de trei ori barba rară şi spune:

— Fiule, rămâi în casa mea. Ceea ce este al meu este şi al tău. Aici este hrană îmbelşugată şi loc destul. Nu va trebui să-ţi osteneşti niciodată trupul muncind din greu. Petrece-ţi zilele ce le ai de trăit, în mijlocul liniştii demne şi al studiilor pe care le preferi. Permite acestei femei, nora preacinstitei tale mame, să-ţi nască fii. Trei generaţii de bărbaţi născuţi în aceeaşi casă sunt un spectacol plăcut cerului.

Soţul meu însă e fire iute şi se aprinde uşor. Fără să se mai prosterneze în faţa tatălui său, protestă cu glasul ridicat:

— Bine tată, dar eu vreau să lucrez! Am o profesie ştiinţifică, – cea mai nobilă profesie în lumea din apus. Cât despre copii, aceştia nu reprezintă pentru mine principala preocupare. Eu vreau să dau rodul muncii şi creierului meu, în folosul ţării mele. Să populeze pământul cu rodul trupului său, este o misiune pe care o poate îndeplini orice animal.

Eu ascultam din dosul draperiilor albastre cuvintele pe care el le spunea tatălui său şi mă simţeam îngrozită. Dacă ar fi fost fiul cel mai mare şi ar fi fost crescut după vechile metode, ar fi fost peste putinţă să se împotrivească tatălui său în felul acesta. Anii petrecuţi în ţările acelea depărtate, unde tineretul nu are niciun respect faţă de oamenii în vârstă, l-au înstrăinat de părinţii lui. Este adevărat, că în timpul cât se pregătea să plece, a spus cuvinte pline de politeţe la adresa părinţilor lui şi a făgăduit că întotdeauna le va păstra în suflet dragostea pe care un fiu o datorează părinţilor săi. Cu toate

acestea noi am plecat din casa lor.

*
* *

Casa aceasta nouă nu semăna cu nimic ce am văzut eu până acum. Nu are nici curte. Are numai o tindă pătrată, foarte mică din care poţi intra în celelalte camere, şi o scară care duce la etajul de sus. Prima dată când m-am urcat pe această scară, mi-a fost frică să mai cobor, din cauză că treptele sunt prea repezite şi picioarele mele nu sunt obişnuite să stea într-o astfel de poziţie. Prin urmare m-am aşezat pe treapta cea mai de sus şi ţinându-mă de balustradă, am început să-mi dau drumul la vale, treaptă de treaptă. Dar am băgat de seamă că vopseaua de pe scară mi-a pătat puţin tunica şi am dat fuga să mă schimb, căci altfel soţul meu m-ar fi întrebat ce s-a întâmplat şi ar fi râs de mine, pentru că mi-a fost frică să cobor scara. Are un râs subit şi foarte sonor care cutremură casa. Pe mine râsul lui mă înspăimântă.

Cât despre aşezarea mobilei, nici eu nu ştiu cum aş putea să o aşez într-o astfel de casă. Nicăieri nu e loc să te poţi învârti. Ca parte de zestre adusesem de acasă o masă şi scaunele necesare, de lemn de teck masiv, şi un pat tot atât de mare, ca şi patul nupţial al mamei mele. Masa şi scaunele le-a aşezat soţul meu, într-o cameră de alături căreia îi zice sufragerie, dar patul cel mare în care mi-am închipuit că se vor naşte fiii mei, nu intră în niciuna din camerele de la etaj. Eu dorm într-un pat de trestie de bambus, la fel cu patul unei servitoare, iar soţul meu doarme într-un pat de fier care nu este cu nimic mai lat decât o laviţă şi e aşezat în altă cameră. Mi-e peste putinţă să mă obişnuiesc cu astfel de ciudăţenii.

În camera principală, sau salon, cum îi zice el, a aşezat fotolii şi scaune pe care le-a cumpărat el însuşi; obiecte ciudate şi urâte ca formă, căci niciunul nu seamănă cu celălalt şi sunt împletite din trestia cea mai proastă. La mijlocul camerei este o masă mică, acoperită cu o învelitoare de mătase pufoasă şi pe aceasta sunt cărţi. E oribilă la vedere.

Pe pereţi a atârnat cadre cu fotografiile camarazilor lui de şcoală şi o bucată de pânză de formă pătrată pe care este o inscripţie cu caractere străine. L-am întrebat, nu cumva aceasta este diploma lui, dar a început să râdă de nu se mai putea opri. Pe urmă mi-a arătat şi diploma. Este o bucată de piele netedă, plină de caractere negre, foarte ciudate. Cu degetul mi-a arătat unde este numele lui

înscris cu semne încârligate. Primele două reprezintă numele Universităţii unde a studiat, iar următoarele sunt titlurile lui de doctor în medicina occidentală. Când l-am întrebat dacă aceste semne corespund cu titlul vechii noastre „han-lin” a început din nou să râdă şi mi-a răspuns că nici nu se compară una cu alta. Această diplomă, pusă sub sticlă şi încadrată, atârnă pe perete, la locul de cinste, care în salonul mamei mele este ocupat de impozanta figură a Împăratului Ming.

Dar casa aceasta occidentală, mi se părea îngrozitoare. Cum mă voi putea simţi la mine acasă, într-o astfel de casă? Aceasta este întrebarea care mă preocupă necontenit. Ferestrele au ochiuri mari de sticlă transparentă, în loc de grătarul de lemn sculptat, acoperit cu foi de hârtie opacă de orez. Lumina puternică a soarelui de afară, joacă pe albul pereţilor spoiţi şi răscoleşte toate firele de praf de pe mobile. Eu nu sunt obişnuită cu o lumină atât de puternică. Dacă se întâmplă să-mi dau cu puţin roşu pe buze şi să pun o bură de pudră pe frunte, aşa cum am fost învăţată, lumina aceasta face să se vadă numaidecât, aşa că soţul meu îmi spune:

— Te rog, nu te sulemeni pentru mine în felul acesta. Prefer ca femeile să se arate în faţa mea aşa cum sunt cu adevărat.

Totuşi mi se pare că dacă nu întrebuinţezi căldura roşului de buze şi nici moliciunea pudrei de obraz, frumuseţea nu este destul de accentuată. Este acelaşi lucru, ca şi când m-aş considera pieptănată, înainte de a-mi netezi părul cu puţin ulei, sau aş încălţa o pereche de pantofi care nu au nicio broderie. Într-o casă chinezească lumina este îmblânzită de grătarele de la ferestre şi de sculpturi, şi tremură abia simţită pe obrazul femeilor. Cum aş putea eu să fiu frumoasă pentru el, într-o casă cum este casa noastră de acuma!

Dar, în afară de asta, ferestrele acestea sunt caraghioase. Soţul meu a cumpărat o bucată de pânză albă şi mi-a dat-o ca să fac dintr-însa perdele la ferestre, dar eu m-am mirat foarte mult, cum se face, că oamenii taie mai întâi o gaură în zid, pe urmă o acoperă cu sticlă, şi la urmă de tot, peste această sticlă întind fâşii de pânză albă.

Duşumelele sunt de lemn şi răsună la fiecare pas pe care-l face soţul meu cu ghetele lui străine, atât la plecare, cât şi la venire. Pe urmă a cumpărat o ţesătură groasă de lână, cu flori, pe care a aşezat-o în formă de pătrate destul de mari pe duşumele. Fapta aceasta m-a mirat foarte mult. Mă temeam să nu se strice, sau să

se întâmple ca slugile să uite ce fac şi să scuipe pe ele. Dar, când i-am pomenit de asta, soţul meu părea foarte indignat şi mi-a declarat că nu va admite ca să scuipe cineva pe jos.

— Dar, atunci unde să scuipe, dacă nu poate scuipa pe jos? am întrebat eu.

— Afară, dacă trebuie să scuipe numaidecât, mi-a răspuns el scurt.

Dar era foarte greu să obişnuieşti servitorii cu aşa ceva şi mi s-a întâmplat şi mie să uit uneori şi să scuip sâmburii de harbuz pe jos. Pe urmă, soţul meu a cumpărat mai multe vase mici şi largi la gură, pe care le-a aşezat în toate camerele şi ne-a obligat să ne servim de ele. Mi se pare foarte ciudat, că el însuşi întrebuinţează batista şi pe urmă nu ezită să o bage din nou în buzunar. Ce obiceiuri dezgustătoare au cei din Apus!

Capitolul 4

Fireşte, sunt clipe când aş fi gata să evadez, dacă aş avea mijloacele de care am nevoie. Dar n-aş îndrăzni să mă arăt în faţa mamei mele şi în altă parte nu am unde mă duce. Zilele trec greu, una după alta. Zile lungi şi pline de chinuitoare singurătate, căci bărbatul meu lucrează tot atât de greu ca şi un hamal care trebuie să-şi câştige pumnul de orez pentru hrana zilnică, în loc să rămână ceea ce este: fiul unui bogat dregător al guvernului. Dimineaţa, înainte ca soarele să-şi răspândească toată căldura pe care o poate da în timpul zilei, el pleacă după treburile lui, iar eu rămân singură în casa asta, până seara. În bucătărie sunt câteva slujnice pe care nu le cunosc şi mi-e ruşine să ascult la cleveteala lor.

De, uneori mă gândesc că ar fi de preferat să slujesc pe mama lui şi să trăiesc în curţile strămoşeşti, împreună cu cumnatele mele. În felul acesta aş mai auzi glasuri şi râsete în jurul meu. Aici tăcerea şi liniştea pluteşte pe deasupra casei, întocmai ca o pânză de ceaţă.

Nu-mi rămâne altceva de făcut decât să stau singură, să mă gândesc şi să visez la felul în care ar trebui să procedez ca să pot câştiga dragostea lui.

Dimineţile mă scol devreme şi mă pregătesc să pot apărea în faţa lui. Deşi noaptea trecută am fost foarte neliniştită şi n-am putut dormi, cobor totuşi repede din aşternut, mă spăl pe faţă cu apă caldă şi parfumată, pe urmă îmi netezesc obrazul cu uleiuri şi

parfumuri, în dorinţa de a cuceri inima lui pe nepregătite, îndată ce va deschide ochii. Dar oricât de dimineaţă aş intra la el, îl găsesc întotdeauna la masă, în faţa cărţii deschise.

În fiecare zi se întâmplă acelaşi lucru. Tuşesc o dată, pe urmă întorc cât se poate de încet mânerul rotund al uşii lui. O, mânerele acestea sunt ciudate şi rezistente, de câte ori trebuie să le încerc şi să le întorc în toate chipurile, pentru a le învăţa secretul! Soţul meu însă nu poate suporta să fac încercările acestea în prezenţa lui şi din cauza asta trebuie să le fac atunci când el este plecat de acasă. Dar, cu toate acestea, mâna mea sfioasă se întâmplă să lunece dimineaţa de pe porţelanul lucios şi rece, şi-mi simt inima cum tresare, când caut să mă grăbesc să intru cât mai repede. Nu-i place să mă vadă că umblu pe pipăite şi mişcările lui sunt atât de repezi, chiar când umblă, încât mă tem întotdeauna să nu cadă şi să se lovească în timpul mersului.

El însă nu ia nicio măsură de prevedere pentru evitarea accidentelor. Zi de zi, la primul suflu răcoros al dimineţii, îi duc ceaiul fierbinte şi el îl primeşte fără să ridice ochii de pe carte. La ce-mi mai foloseşte, că trimit în fiecare zori o servitoare să-mi cumpere flori de iasomie, ca să-mi împodobesc părul? Nici mireasma acestei flori nu este în stare să-şi facă loc printre paginile cărţii lui străine. În unsprezece cazuri din douăsprezece, când după plecare lui am intrat în cameră, ca să văd dacă şi-a băut ceaiul, am constatat că n-a mişcat capacul ceainicului şi frunzuliţele plutesc pe deasupra lichidului gălbui, fără să le fi atins nimeni. Pe el nu-l interesează nimic, în afară de cărţile lui.

*

* *

M-am gândit îndelung la tot ce m-a învăţat mama să fac, pentru a plăcea soţului meu. Am pregătit tot felul de bucate gustoase, pentru a ispiti poftele lui. Am trimis o servitoare să-mi cumpere pui proaspăt tăiat, mlădiţe fragede de bambus din Hanghchow, peşti-mandarini, enibahar şi zahăr candel, pentru prepararea sosurilor de soia. Toată dimineaţa am pregătit mâncarea, fără să uit nimic din ce mi s-a spus că ar putea contribui la deliciul şi savoarea lor. După ce totul a fost gata, am poruncit ca aceste mâncăruri să fie servite la sfârşitul mesei, aşa ca el să poată spune mirat: „O, cele mai bune feluri au fost lăsate pentru a fi servite la urmă. Aceasta este mâncarea împărătească!”

Dar când i-au fost aduse, el le-a considerat ca făcând parte din mâncărurile obişnuite şi n-a zis nimic. Aproape nici nu le-a gustat şi nici n-a mai pomenit de ele. Eu stăteam şi mă uitam curioasă la el, dar el nu spunea nimic, ci mânca mlădiţele fragede de bambus, ca şi când ar fi fost vorba despre o varză cumpărată de la un grădinar. În aceeaşi seară, după ce zbuciumul dezamăgirii mele s-a mai liniştit, m-am gândit: „Asta înseamnă că nu acestea sunt mâncărurile lui favorite”. Dar, dacă el nu-mi spune niciodată care sunt mâncărurile lui preferate, voi trimite la mama lui, s-o întreb ce-i plăcea să mănânce pe vremea când era copil.

Am trimis deci un argat şi mama lui mi-a răspuns:

— Înainte de trecerea celor Patru Mări, îi plăcea friptura de raţă, bine rumenită, servită în sosul congelat de prunişori sălbatici. Dar după ce a trăit atâţia ani printre străini şi s-a hrănit cu mâncărurile lor barbare şi fripturile în sânge, a pierdut cu totul gustul mâncărurilor rafinate şi nu-i mai fac nicio plăcere.

Prin urmare, n-am mai încercat nimic. Nu am nicio calitate care să poată trezi interesul soţului meu! El nu are nevoie de nimic ce i-aş putea da eu.

*
* *

La două săptămâni după ce ne-am mutat în casa noastră nouă, eram amândoi în salon. Când am intrat, l-am găsit citind una dintre cărţile lui voluminoase şi, în clipa când am trecut pe lângă el, ca să mă aşez pe scaun, mi-am aruncat privirea asupra ilustraţiei de pe pagina deschisă în faţa lui şi am văzut o formă omenească; m-am îngrozit, căci forma aceasta omenească nu avea piele pe ea, ci numai carnea însângerată. Mă simţeam înspăimântată şi mă miram cum de poate citi astfel de lucruri, dar n-am îndrăznit să-l întreb nimic.

M-am aşezat într-unul din acele ciudate scaune de trestie, dar nu m-am sprijinit în spătar, căci nu se cade să stai în felul acesta de faţă cu cineva. Îmi era dor de casa mamei mele şi-mi aduceam aminte că exact la această oră, în lumina tremurată a lampioanelor, lumea începe să se adune la masă, împreună cu concubinele şi gălăgioşii lor copii. Mama este aşezată la locul ei din fruntea mesei, iar slugile supravegheate de ea, aşază în faţa fiecăruia castronul cu legume şi orezul fierbinte şi se aude ţăcănitul vergelelor cu care se serveşte lumea. Toţi cei de faţă sunt grăbiţi

să mănânce şi par mulţumiţi de ceea ce li se serveşte. Tatăl meu va intra la sfârşitul mesei şi se va juca puţin cu copiii concubinelor, iar după ce servitorii termină cu lucrul, se adună în curte şi se aşază pe taburete, ca să stea de vorbă. Mama stă la masă şi face socoteala cheltuielilor, cu bucătarul; o lumânare lungă şi roşie îşi tremură lumina pe obrazul ei.

O, cât de irezistibilă era dorinţa, să mă simt din nou între ei. Aş cerceta capsulele florilor de lotus, ca să văd dacă s-a copt sămânţa, căci vara e pe sfârşite şi tocmai acum încep să se scuture. Probabil după ce se va ridica luna, mama mă va pofti să-i aduc harpa şi să-i cânt muzica ei preferată. Cu mâna dreaptă modulez cântecul, iar cu stânga fac acompaniamentul în do minor.

La gândul acesta m-am ridicat de pe scaun ca să-mi aduc harpa. O scot cu grijă din cutia ei de lac pe care sunt încrustate în sidef figurile celor opt zeităţi ale muzicii. În interiorul harpei sunt lipite una de alta sub-coarde, pe multe feluri de lemn şi fiecare bucată adăuga rezonanţa ei specifică la armonia pe care o produc coardele, când sunt înfiorate de degetele celui care cântă. Harpa aceasta a fost a mamei tatălui meu şi a fost adusă de tatăl ei de la Kwantung, în ziua când a încetat să mai plângă, din cauză că-i bandajaseră picioarele.

Am atins uşor coardele. Acestea dau un sunet blând şi melancolic. Harpa aceasta este străvechea harpă a poporului meu şi cu ea se cântă sub umbra copacilor bătuţi de lună, pe margini de ape adormite. În astfel de împrejurări, sunetul ei este dulce şi de o feerică melancolie. Dar, în această cameră tăcută, sunetul ei pare sugrumat şi slăbit.

Am ezitat câteva clipe, apoi am început să cânt o melodie din epoca Sung.

Soţul meu a ridicat fruntea şi s-a uitat la mine.

— E o melodie foarte drăguţă, zice el cu blândeţe. Sunt foarte mulţumit, să constat că ştii să cânţi. În curând îţi voi cumpăra un pian şi astfel vei putea să înveţi să cânţi şi muzică apuseană.

Pe urmă a început din nou să citească.

Mă uitam la el, în timp ce citea cartea aceea îngrozitoare şi am continuat să ciupesc coardele harpei, foarte încet, fără să ştiu ce cânt. Eu nu văzusem niciodată cum arată un pian. Ce să fac eu cu obiectul acela străin? Pe urmă mi-am dat seama pe neaşteptate, că nu mai pot cânta. Am lăsat harpa şi am rămas pe scaun, cu capul plecat şi mâinile încrucişate în poală, fără să ştiu ce să fac.

După o lungă tăcere, soţul meu a închis cartea şi s-a uitat la mine cu atenţie.

— Kwei-lan, zice el.

Mi-am simţit inima tresărind. Era pentru prima dată că-l auzeam chemându-mă pe nume. Ce voia oare acuma să-mi spună? Mi-am ridicat sfioasă ochii spre el. Apoi l-am auzit continuând:

— Chiar din ziua căsătoriei noastre am vrut să te rog, poate ai fi de acord să-ţi dezlegi picioarele. Bandajarea aceasta este nesănătoasă, pentru întregul tău organism. Uită-te aici, aşa sunt oasele picioarelor tale.

A luat creionul în mână şi în câteva clipe mi-a desenat pe o pagină a cărţii lui, un picior gol, oribil la vedere şi răsucit.

De unde ştia el cum arată un picior? Eu niciodată nu-mi bandajasem picioarele de faţă cu el. Noi, femeile chineze, nu ne arătăm niciodată picioarele în faţa altora. Chiar în timpul nopţii purtăm ciorapi făcuţi din pânză albă.

— Cum se face că tu cunoşti aşa ceva? l-am întrebat eu speriată.

— Asta se datorează faptului că eu sunt doctor care a studiat medicina în Apus, mi-a răspuns el. Apoi, aş vrea să te rog să-ţi scoţi bandajele, din cauză că picioarele tale nu sunt frumoase aşa cum sunt. Afară de asta bandajarea picioarelor este un obicei învechit, care nu se mai practică astăzi. Acest amănunt nu te impresionează deloc? mă întrebă el şi surâde uşor, privindu-mă cu bunăvoinţă.

Eu însă mi-am retras repede picioarele sub scaun, ca să nu mi le poată vedea. Cuvintele lui mă înspăimântau. Nu sunt frumoase? Şi eu mă mândrisem întotdeauna că aveam picioarele mici. Din cea mai fragedă copilărie a mea, mama a asistat în fiecare seară la spălarea în apă fierbinte şi la bandajarea zilnică, din ce în ce mai strânsă, a picioarelor mele. Când începeam să plâng de durere, ea încerca să mă liniştească spunându-mi, să-mi aduc aminte de ziua când soţul meu se va mândri cu frumuseţea picioarelor mele.

Mi-am plecat fruntea, ca să nu-mi vadă lacrimile. Îmi aduceam aminte de nopţile zbuciumate şi de zilele când nu puteam mânca şi nici nu mă jucam, ci stăteam aşezată pe marginea aşternutului şi-mi legănam picioarele în gol, ca să-mi alin durerile pricinuite de zvâcnirea sângelui sugrumat. Iar acuma – după ce am suferit atât de mult, până mi-au trecut durerile, încă nu se împlinise un an de atunci –, aflu de la el că picioarele mele nu sunt frumoase.

— Mi-e peste putinţă, i-am răspuns eu înecată de plâns şi m-am ridicat în picioare. Eram incapabilă să-mi stăpânesc hohotele

plânsului şi am ieşit din cameră.

Asta nu pentru că picioarele mele m-ar fi interesat atât de mult. Dar, îmi ziceam că, dacă picioarele mele încălţate în pantofi de mătase, brodaţi cu atâta măiestrie, nu găseau preţuire în faţa lui, cum mai puteam nădăjdui ca într-o zi să pot câştiga dragostea lui?

La două săptămâni după aceea, am plecat să o vizitez pe mama, după cum este obiceiul în familiile chinezeşti. Soţul meu nu mi-a mai pomenit despre scoaterea bandajelor. Dar din ziua aceea nu mi-a mai spus nici pe nume.

Capitolul 5

Încă n-ai obosit, Surioară? În cazul acesta voi continua mărturisirile mele.

Cu toate că nu lipseam decât de foarte puţin timp, totuşi, în clipa când am trecut pe sub poarta curţilor noastre, mi se părea că luna a apus pe cer de cel puţin o sută de ori, din ziua când am ieşit pe sub aceeaşi poartă, cu litiera mea nupţială. Pe vremea aceea, sufletul îmi era plin de speranţe nelămurite, dar şi de tot felul de spaime. Astăzi, cu toate că mă întorceam femeie măritată, cu părul adunat pe creştetul capului şi pe frunte fără buclele de pe vremea când eram fată, ştiam totuşi că în fond eu eram aceeaşi fată ca şi atunci, doar că eram mult mai înspăimântată, mai singură şi mai puţin încrezătoare decât înainte.

Mama a ieşit în curtea exterioară, ca să mă întâmpine şi venea sprijinindu-se în lungul ei baston de bambus, încrustat cu argint. Mi se părea mai obosită şi mai trasă la faţă decât înainte; probabil pentru că acum nu o mai vedeam în fiecare zi. În orice caz însă, umbra de tristeţe a ochilor ei mi se părea şi mai adâncă, aşa că, după ce m-am prosternat în faţa ei, nu m-am putut stăpâni să nu o iau de mână. Mi-a răspuns acestui gest de afecţiune cu o strângere uşoară, pe urmă am trecut împreună în curtea palatului nostru.

O, de-ai şti cu câtă lăcomie mă uitam la tot ce vedeam în jurul meu. Mi se părea oarecum că aici s-au întâmplat multe schimbări. Dar, în realitate, toate erau la locul lor, aşa cum le ştiam de mai înainte, şi curţile erau liniştite şi nu se auzea nimic, afară de râsul concubinelor şi gălăgia copiilor lor, sau slugile care alergau după treburi şi care începură să zâmbească şi să mă salute în toate chipurile, de cum mă văzură. Soarele călduţ al unui început de toamnă lumina blând zidurile înflorite ale curţii, frângându-se pe

pereţii lăcuiţi, prin ferestrele cu grătarele sculptate şi pe arbuştii de merişor din marginea ochiurilor de apă din dulbine. Uşile şi ferestrele din partea de miazăzi a casei, erau larg deschise, ca să lase soarele şi lumina să intre, iar razele blânde îşi făceau loc şi intrau, ca să poleiască sculpturile grele ale mobilelor şi colţurile aurite ale grinzilor tavanului. Cu toate că ştiam demult că locul meu nu mai este aici, sufletul totuşi se odihnea în mijlocul acestor lucruri pe care le vedeam, căci aici era adevăratul lui cămin.

Nu lipsea decât un singur lucru; un obraz frumos şi pur ca de fetiţă.

— Unde este a patra soţie? întreb eu.

Mama chemă o roabă şi-i porunci să-i umple luleaua, pe urmă îmi răspunde:

— La-may? O, am trimis-o să facă o plimbare la ţară, ca să mai schimbe aerul.

După tonul cu care mi-a răspuns, am înţeles că nu trebuie să-i mai pun altă întrebare. Dar seara târziu, când tocmai mă pregăteam să mă culc în camera unde dormisem ca fată, a venit bătrâna Wang Da Ma ca să-mi pieptene părul şi să mi-l împletească, aşa cum făcuse întotdeauna. Pe urmă, a început să-mi spună, fără alegere, o mulţime de lucruri, între care şi intenţia tatălui meu de a-şi lua o nouă concubină, o fată din Peking care a fost crescută în Japonia. A patra soţie, când a auzit de planul acesta, şi-a înghiţit cei mai frumoşi cercei de jad pe care-i avea. Două zile n-a spus nimănui ce s-a întâmplat, cu toate că suferea îngrozitor, dar pe urmă mama a aflat.

Biata de ea, trăgea să moară şi bătrânul doctor pe care l-au chemat la patul ei, nu a putut-o ajuta cu nimic, deşi o înţepase cu ace la încheieturile mâinilor şi la glezne. Un vecin i-a sfătuit să o ducă la spitalul misiunii străine, dar mama s-a gândit că ar fi peste putinţă să facă aşa ceva. Noi nu ştim nimic despre felul de viaţă al străinilor. Afară de asta cum ar putea să ştie un străin de ce suferă un chinez? Doctorii străini pot să cunoască cel mult bolile de care suferă cei de un sânge cu ei, care, în fond, sunt oameni simpli şi barbari, în comparaţie cu chinezii care sunt extrem de complicaţi şi de civilizaţi. Cu toate acestea s-a întâmplat ca tocmai atunci să fie acasă fratele meu care venise pentru sărbătorile lunii a Opta, şi el a adus o doctoriţă străină.

Femeia aceasta a adus cu ea un instrument foarte ciudat, de care era legat un tub lung. Pe acesta l-a băgat pe gâtul bolnavei şi

cât ai clipi cerceii au ieşit la lumină. Toată lumea a rămas foarte mirată, afară de femeia aceea care şi-a împachetat instrumentul şi a plecat foarte liniştită.

Celelalte concubine erau foarte supărate pe a patra soţie, pentru că-şi înghiţise cerceii de jad, care erau atât de frumoşi. Cea mai grasă s-a răstit la ea:

— Nu puteai să înghiţi o cutie de chibrituri pe care le cumperi cu zece bani de aramă, în loc să înghiţi cerceii aceia scumpi?

A patra soţie nu i-a răspuns nimic; în timpul convalescenţei nimeni din casă n-a văzut-o mâncând ceva şi nici n-a auzit-o vorbind. Stătea toată ziua întinsă în pat, cu perdelele trase împrejur. După insuccesul acestei încercări, a pierdut mult din farmecul pe care l-a avut înainte. De fapt, acesta era motivul pentru care mamei i s-a făcut milă de ea şi a trimis-o de acasă, ca s-o scape de batjocurile celorlalte femei.

Astfel de întâmplări însă, nu erau decât cleveteli obişnuite între slugi şi nu aveau ce căuta în conversaţiile pe care le-am avut cu mama mea.

Numai dragostea neţărmurită care mă lega de casa noastră, m-a putut determina să ascult tot ce putea fi în legătură cu viaţa de acasă, aşa că am ascultat şi ceea ce mi-a spus Wang Da Ma. Femeia aceasta a trăit atât de mult între noi, încât cunoaşte toată viaţa noastră. De fapt, ea venise cu mama, de la mari depărtări şi-şi părăsise casa pe care o avea la Shansi, în ziua în care tatăl meu s-a căsătorit, şi tot ea a fost cea care a ridicat în braţe pe fiecare copil al mamei, în clipa când s-a născut. După ce mama va muri, ea va trece în casa fratelui meu şi va lua sub ocrotirea ei pe nepoţii mamei.

Din toate câte le-am aflat aici, un singur fapt era important. Fratele meu era hotărât să plece în străinătate, pentru a-şi continua studiile în America. Mama nu mi-a pomenit nimic despre asta, dar în prima dimineaţă după întoarcerea mea acasă, când Wang Da Ma a intrat la mine cu vasul de apă caldă, mi-a spus în şoaptă că tatăl meu a început să râdă de noile idei ale fiului său, iar la urmă s-a învoit să plece, deoarece acuma se obişnuia ca oamenii cu stare să-şi trimită fiii în străinătate, pentru studii, şi tot aşa făceau şi prietenii lui. Wang Da Ma spunea că mama a fost grozav de dezamăgită când a auzit de asta – mult mai dezamăgită decât a putut să fie vreodată în viaţă – afară de ziua când tatăl meu şi-a luat cea dintâi concubină. După ce a înţeles că fratele meu va pleca

fără să mai ezite, n-a mâncat nimic timp de trei zile şi nici n-a vorbit cu nimeni. La urmă de tot când a văzut că el tot este hotărât să treacă Marea Paşnică, l-a rugat să se căsătorească înainte de plecare cu logodnica lui, ca aceasta să-i nască un fiu. Mama spunea:

— De vreme ce nu vrei să înţelegi că sângele şi oasele tale nu-ţi aparţin numai ţie singur, de vreme ce te încăpăţânezi şi nu te sinchiseşti de nimic, ci eşti gata să alergi în gura primejdiilor care te aşteaptă în ţara aceea barbară, fără să ţii seamă de datoria pe care o ai faţă de ai tăi, cel puţin treci altuia continuarea sacră a sângelui strămoşilor tăi, ca în cazul când vei muri – o, fiul meu – cel puţin să pot vedea pe nepotul meu!

Fratele meu i-a răspuns cu încăpăţânare.

— Nu doresc să mă căsătoresc. Singura mea dorinţă este să adun cât mai multă ştiinţă şi să învăţ tot ce poate să-mi fie de folos din acest punct de vedere. Nu mi se va întâmpla nimic, dragă mamă, în timpul cât voi lipsi. După ce mă voi întoarce, mă voi căsători, dar acum nu, nu se poate.

După răspunsul acesta, mama a trimis vorbă tatălui meu şi i-a cerut să stăruie ca fratele meu să se căsătorească. Tatăl meu însă nici nu se gândea la asta, căci era preocupat numai de pregătirile ce le făcea pentru noua lui concubină, aşa că fratele meu reuşi să-şi impună voinţa lui.

Eu eram de partea mamei. Generaţia noastră este ultima din linia strămoşilor mei, căci bunicul n-avusese alţi fii, decât pe tatăl meu. Ceilalţi fii ai mamei mele muriseră de mici, prin urmare era imperios ca fratele meu să aibă cât mai curând un fiu, astfel ca mama să-şi facă datoria deplină faţă de strămoşi. Acela era şi motivul pentru care fratele meu era logodit chiar din copilărie cu fiica lui Li. Cu toate că n-o văzusem niciodată, auzisem spunându-se despre ea că nu e deloc frumoasă. Dar ce importanţă poate avea un astfel de amănunt, în raport cu dorinţele exprimate de mama?

Câteva zile la rând m-am simţit foarte tulburată din cauza neascultării fratelui meu faţă de ea. Mama însă n-a vorbit cu mine despre asta niciodată. Ea îşi ascundea această mâhnire, ca şi pe celelalte, în cele mai adânci cute ale sufletului. De câte ori îşi dădea seama că suferinţa este inevitabilă, încerca întotdeauna să-şi pecetluiască durerea pe buze, fără să se plângă nimănui. Tocmai de aceea, între pereţii casei noastre atât de dragi şi alături de

chipurile cunoscute ale celor între care crescusem, fiind în acelaşi timp obişnuită cu tăcerile mamei mele, începui foarte curând să nu mă mai gândesc la fratele meu.

*
* *

Era de la sine înţeles că prima întrebare pe care o vedeam aprinzându-se în toate privirile îndreptate asupra mea, era exact aceea pe care o aşteptam şi de care mă temeam: ce nădejdi aveam în privinţa naşterii fiului meu? Toţi mă întrebau, dar căutam să evit răspunsurile, înclinând capul la urările pe care mi le făceau. Nu trebuia să afle nimeni, că soţul meu nu ţine la mine; nimeni! Pe mama însă n-am reuşit să o amăgesc.

Într-o seară, după ce se împliniseră şapte zile de la întoarcerea mea acasă, mă aşezasem în faţa intrării principale care dădea în curtea cea mare. Începuse să se întunece, roabele şi slugile alergau în toate părţile, ca să pregătească cina, aerul era încărcat de aroma peştelui prăjit. Se îngâna ziua cu noaptea şi tufele de crizanteme din curte erau grele de boboci. În sufletul meu tresărea emoţia dragostei faţă de casa noastră şi de tot ce mă înconjura aici. Îmi aduc aminte că, în clipa aceea, am întins mâna spre canatul uşii şi am început să mângâi sculpturile grele, simţind în mine toată siguranţa copilăriei mele fericite, care s-a desfăşurat aici atât de liniştită, încât nici n-am băgat de seamă cât de repede a trecut. Totul îmi era drag în casa asta; serile care coborau peste acoperişurile caselor cu streaşina repezită în sus la colţuri, lumânările aprinse care începeau să clipească în adâncul camerelor, mirosul aromat al mâncărurilor, glasurile copiilor şi sunetul stins al papucilor de pâslă pe mozaic. O, eu eram fiica unei vechi case chinezeşti, cu vechi obiceiuri, cu mobilă veche, cu vechi prietenii încercate şi sigure! Aici, în casa aceasta, ştiu cum ar trebui să trăiesc.

Pe urmă m-am gândit la soţul meu care acuma stătea aşezat la masă, în casa aceea străină, îmbrăcat în hainele lui străine şi care era atât de străin în toate privinţele faţă de mine. Cum voi putea să mă obişnuiesc cu o astfel de viaţă? El nu are nevoie de mine. Mă simţeam sugrumată de lacrimile pe care nu le puteam plânge. Eram atât de singură, mult mai singură decât fusesem pe vremea când eram fetiţă. Pe vremea aceea cum ţi-am spus, Surioară, mă gândeam la viitor şi eram plină de speranţe. Acum, viitorul acesta a

venit şi a trecut, nu mi-a adus decât amărăciuni. Lacrimile încep să-şi facă drum, împotriva voinţei mele. Mi-am întors faţa spre partea unde era întuneric, de teamă ca flăcările lumânărilor să nu-mi cadă pe obraz şi să mă trădeze. Pe urmă s-a auzit gongul şi am fost chemată la masă. Mi-am şters ochii pe ascuns şi m-am strecurat spre locul meu.

Mama s-a retras devreme în camera ei şi concubinele au plecat pe la casele lor. În timp ce stăteam singură şi-mi sorbeam ceaiul, Wang Da Ma a apărut pe neaşteptate, ca să-mi spună:

— Preacinstita dumitale mamă a poruncit să te prezinţi la ea, zise dădaca.

Am rămas mirată şi i-am răspuns.

— Mama mi-a spus adineaori că se duce să se odihnească, nu mi-a pomenit însă nimic despre dorinţa de a-mi vorbi înainte de culcare.

— Totuşi, a poruncit să vii. Mă întorc tocmai din camera ei, adăugă Wang Da Ma.

Pe urma ieşi, fără să-mi mai dea altă explicaţie. Când răsunetul paşilor ei se stinse în largul curţii, dădui la o parte draperia de mătase şi intrai în camera mamei mele. Spre marea mea mirare o găsii întinsă în pat şi pe măsuţa de lângă ea, ardea o singură lumânare lungă. Niciodată până acum nu o văzusem odihnindu-se în felul acesta. Părea extrem de fragilă şi de obosită. Stătea cu pleoapele închise, cu buzele palide şi strânse. M-am apropiat fără zgomot de patul ei şi am aşteptat. Chipul ei era palid, ca de ceară – un obraz grav, delicat şi stăpânit de adâncă tristeţe.

— Mamă, zisei eu cu glasul stins.

— Fiica mea, răspunde ea cu blândeţe.

Am ezitat, căci nu ştiam dacă admite să stau în faţa ei sau trebuie să rămân în picioare. Pe urmă a întins mâna şi mi-a făcut semn să mă aşez alături de ea, pe marginea patului. M-am supus dorinţei ei şi am aşteptat până când va dori să vorbească.

Eu mă gândeam în clipa aceea:

„Se zbuciumă din cauza plecării fratelui meu, în ţări străine.”

Dar ea nu se gândea la fratele meu, ci îşi întoarse încet capul în partea unde eram eu şi-mi spuse:

— Fiica mea, îmi dau seama că la tine acasă lucrurile nu merg cum ar trebui. Chiar din prima zi când te-ai întors acasă, am băgat de seamă că atitudinea ta nu mai este dictată de mulţumirea calmă de care te bucuraseşi înainte de asta. Sufletul tău se zbuciumă şi

lacrimile prea se arată uşor în ochii tăi. Se pare că toate gândurile tale întârzie în jurul unei dureri tainice, pe care buzele tale nu vor să o mărturisească. Ce s-a întâmplat? Dacă e din pricină că nu eşti încă însărcinată, atunci e bine să mai ai răbdare. Eu am născut tatălui tău un fiu, numai după ce am împlinit doi ani de căsătorie.

Nu ştiam cum aş putea să-i spun adevărul. Un fir de mătase din broderia pologului se destrămase şi pe acesta îl frământăm între degete, exact cum se frământau şi gândurile mele, răvăşite.

— Haide, vorbeşte, zice mama într-un târziu, cu glasul sever.

M-am uitat la ea. O, lacrimile acestea nebune care mă împiedicau să vorbesc. Le simţeam cum izvorăsc din adânc, tot mai repezi şi mai nestăpânite, până când am început să plâng cu hohote şi mi-am ascuns faţa în învelitoarea de mătase a patului pe care sta întinsă mama mea.

— Nu ştiu ce are de gând, am îngânat eu. Vrea să fiu egală cu el, dar nu văd cum aş putea să fiu. Nu-i plac picioarele mele şi spune că sunt urâte şi face desene îngrozitoare după ele. Totuşi, nu pot să-mi închipui cum de a fost în stare să afle, căci eu niciodată, niciodată nu l-am lăsat să-mi vadă picioarele.

Am văzut-o că se ridică în aşternut.

— Egală cu el? zice ea mirată şi ochii încep să-i lucească aprinşi. Ce o fi vrând să spună? Cum se poate ca tu să fii egală cu soţul tău?

— Aşa sunt femeile din Apus, am oftat eu.

— Da, dar noi cei de aici suntem oameni de înţeles. Ce este cu picioarele tale? De ce le desenează? Ce vrei să spui cu asta?

— Ca să-mi dovedească şi să mă conving că sunt urâte, răspund eu.

— Picioarele tale? Fără îndoială, ai fost nepricepută, căci eu ţi-am dat douăzeci de perechi de papuci. Probabil n-ai ştiut pe care să-i alegi, când te-ai arătat în faţa lui.

— El nu desenează partea din afară, ci desenează oasele, ca să-mi arate că sunt chircite.

— Oasele, cine a văzut oasele picioarelor unei femei? Pot ochii omului pătrunde prin piele şi muşchi?

— Spune că ochii lui pot să vadă şi oasele, din cauză că el este doctor care a învăţat în Apus.

— O, sărăcuţa de tine!

Mama se întinse din nou în aşternut şi oftă, clătinând din cap.

— Dacă el cunoaşte vrăjitoriile care se practică în Apus!…

Pe urmă am început să-i povestesc tot ce s-a întâmplat – totul, până când, plină de amărăciune, m-am surprins murmurând:

— Pe el nu-l interesează nici dacă vom avea un fiu sau nu. El nu mă iubeşte. O, mamă, eu sunt tot fecioară, ca şi în ziua când am plecat de acasă!

A urmat o lungă tăcere, pe urmă mi-am ascuns din nou faţa în învelitoarea de mătase a patului.

Mi se pare că în timpul acesta am simţit mâna mamei cum se lasă uşor pe creştetul meu şi că întârzie câteva clipe, dar nu sunt sigură. Ea n-a fost niciodată femeia care să se lase pradă unor astfel de manifestări nestăpânite. Într-un târziu însă, am văzut-o că se ridică din nou şi începe să vorbească.

— Nu cred ca eu să fi făcut vreo greşeală în educaţia pe care ţi-am dat-o. Mi-e peste putinţă să cred că tu n-ai putut să placi unui adevărat nobil chinez. Probabil că nu i-ai plăcut din cauză că tu te-ai măritat cu un barbar? Totuşi, el face parte din familia K'ung. Cine s-ar fi putut gândi la aşa ceva? Dar aici toată vina o poartă anii pe care i-a petrecut în străinătate. M-am închinat la altarele zeilor noştri, ca mai curând să moară fratele tău, decât să-l văd plecat în ţări străine.

Închise ochii şi se sprijini cu spatele în căpătâiul patului. Chipul ei slăbit părea şi mai palid decât de obicei. Când începu să vorbească din nou, glasul ei răsuna repezit şi stins, ca şi când i-ar fi venit greu să continue.

— Cu toate acestea, fiica mea, în lumea aceasta nu există decât un singur drum pe care-l poate urma o femeie, indiferent de sacrificiile ce ar trebui să le facă: Să placă soţului ei! Să văd pierdute, şi fără niciun folos, toate grijile pe care mi le-am făcut din pricina ta. Este ceva ce întrece puterile mele. Tu însă nu mai faci parte din familia mea. Eşti a soţului tău. Nu-ţi rămâne altceva de făcut, decât să te supui dorinţelor lui. Totuşi, mai aşteaptă. Caută şi întrebuinţează toate mijloacele care-ţi stau la îndemână, pentru a-l seduce. Îmbracă-te în tunică verde de jad şi mătăsuri negre. Întrebuinţează parfumurile de crin. Zâmbeşte, dar nu provocatoare, ci cu sfiala care făgăduieşte totul. Poţi chiar să-l apuci de mână şi să o ţii câteva clipe în mâna ta. Dacă râde, fii şi tu veselă. Şi, dacă toate acestea nu-l vor putea impresiona, atunci nu-ţi mai rămâne altceva de făcut, decât să te supui voinţei lui.

— Să-mi dezleg bandajele de pe picioare? suflai eu cu sfială.

Un timp mama nu zise nimic, pe urmă s-a uitat la mine.

— Dezleagă-ţi-le! porunci ea cu glasul stins. Timpurile s-au schimbat, nu mai sunt ca mai înainte. Acum poţi să te retragi.

Pe urmă s-a întors cu faţa spre perete.

Capitolul 6

Cum să-ţi pot descrie, Surioară, toate părerile de rău care-mi sfâşie sufletul?

Zorii zilei când trebuia să mă întorc acasă, au fost cenuşii şi triste. Se sfârşea tocmai a zecea lună de lumină plină, când frunzele arămii încep să se desprindă încet una după alta, de pe crengile copacilor, să foşnească pe cărările grădinii; când trestiile de bambus se înfioară în fiecare zori şi în fiecare seară sub răcoarea vânturilor. Mă plimbam în largul curţilor, oprindu-mă în toate locurile care-mi fuseseră dragi înainte şi încercând să-mi fixez şi mai adânc în amintire frumuseţea lor. M-am oprit alături de izvoare şi-am ascultat ţăcănitul molcom al capsulelor de lotus şi susurul frunzelor. Pe urmă m-am aşezat la tulpina noduroasă a jneapănului care, de trei sute de ani, stăruie în solul stâncos al grădinii din a treia curte a noastră. Am rupt o rămurea din divina trestie de bambus care se leagănă în faţa porţii principale şi mă uitam încântată la reflexul ciorchinelor roşii de coacăze, pe verdele întunecat al frunzelor. Ca să am o amintire din frumuseţea acestor grădini şi curţi, am ales opt ghiveciuri de crizanteme, pe care le voi lua cu mine. Toate ajunseseră tocmai acuma în culmea perfecţiunii formelor şi-mi închipuiam că roşul, auriul şi purpura palidă a petalelor vor mai îmblânzi austeritatea casei noastre cu pereţii pustii.

Astfel, m-am întors la soţul meu.

Când am intrat în micul nostru hol, el nu era acasă. Servitoarea spunea că a fost chemat, de cum a răsărit soarele, pentru un caz foarte urgent, dar nici ea nu ştie unde. Am aşezat cu multă grijă crizantemele în salon şi mă întrebam, unde ar fi locul cel mai potrivit, ca să-şi poată face mai uşor efectul şi să fie o plăcută surpriză pentru el. Dar după ce le-am aşezat pe toate, am rămas dezamăgită. Oricât de bogată ar fi fost strălucirea lor în vechile curţi, încadrate de sumbrul sculpturilor grele ale porţilor şi ferestrelor, aici pe fondul pereţilor spoiţi în alb şi galben, strălucirea lor era ceva stins şi părea artificial.

Dar aceeaşi era şi situaţia cu mine. Mi-am pus pantalonii verzi ca

de jad şi tunica, iar pe deasupra am îmbrăcat o haină de catifea, fără mâneci. În păr mi-am împletit şiraguri de mărgele de jad şi onyx şi mi-am pus cerceii de jad în urechi. Am încălţat o pereche de papuci negri de catifea, foarte meşteşugit brodaţi cu mărgele de aur. Învăţasem de la La-may, a patra soţie din casa mamei mele, ce efect fac obrajii palizi încadraţi de negru, cu o umbră de roşu pe buza de jos şi vraja mâinilor cu palmele parfumate. N-am cruţat nicio osteneală, în vederea întâlnirii cu soţul meu, din seara aceea.

După ce am terminat cu îmbrăcatul, m-am aşezat pe un scaun şi am aşteptat, ca să-i aud paşii când va intra. Dacă aş fi apărut în faţa lui, dând la o parte o perdea din faţa intrării unei camere chineze, ca să mă vadă în lumina îmblânzită a lampioanelor, poate l-aş fi impresionat. În seara aceasta însă eu trebuia să cobor cu paşii nesiguri, o scară ale cărei trepte scârţâiau şi pe urmă să mă duc după el în salon. Aici nu era nimic ce m-ar fi putut ajuta în efectul pe care-l urmăream. Eu eram ca şi crizantemele, drăguţă şi nimic altceva.

Cât despre bărbatul meu, el s-a întors foarte obosit. La această oră, chiar frăgezimea înfăţişării mele era demult trecută şi cu toate că m-a salutat foarte politicos, privirile lui n-au întârziat prea mult asupra mea. S-a mulţumit să spună servitoarei, ca să servească repede la masă, căci e mort de foame, deoarece toată ziua a fost ocupat cu un om bolnav şi n-a mâncat nimic, de dimineaţă.

Am mâncat în tăcere. Aproape nu puteam înghiţi nimic, din pricina lacrimilor care mă înecau, iar el după ce şi-a terminat orezul în fugă, a mai stat câteva clipe încruntat, în faţa ceştii de ceai, şi ofta din când în când, iar într-un târziu s-a ridicat plictisit şi mi-a spus:

— Să trecem în salon.

După ce ne-am aşezat în fotolii, m-a întrebat în trecere, ce fac părinţii mei. Mi se părea că dă atât de puţină atenţie răspunsurilor mele, încât mai mult mă încurcam, în străduinţa de a-l face să se intereseze, şi la sfârşit n-am mai îndrăznit să-i spun nimic. La început nici n-a băgat de seamă că eu tăceam. Pe urmă s-a ridicat şi mi-a spus cu glasul tremurând de emoţie:

— Te rog să nu te superi din pricina atitudinii mele. Sunt foarte mulţumit că te-ai întors. Dar astăzi, cât a fost ziua de lungă, a trebuit să lupt împotriva superstiţiilor şi a prostiei omeneşti, şi am fost înfrânt. Sunt incapabil să mă gândesc la altceva, decât la această înfrângere. Mă întreb, făcut-am oare tot ce se putea face?

Poate totuşi a mai existat un argument pe care nu l-am pus în aplicare pentru a salva viaţa unui om? Dar cred, sunt chiar sigur, că am făcut totul, şi cu toate acestea am pierdut. Îţi mai aduci aminte de familia Yu, cea care stă în apropierea Turnului Tobelor de Alarmă? A doua soţie din casă a încercat astăzi să se sinucidă prin strangulare. Se pare că n-a mai putut suporta limba de viperă a soacrei. M-au chemat la faţa locului şi ascultă-mă bine, aş fi putut să o salvez. Fusese surprinsă exact în clipa când îşi dăduse drumul în frânghie, aproape simultan. Imediat am început pregătirile de salvare. Dar, după aceea a venit un unchi mai în vârstă, care este negustor de vinuri. Bătrânul domn Yu, după cum bine ştii, e mort de mult, aşa că acest negustor de vinuri este capul familiei. De cum a intrat, a început să zbiere furios şi să poruncească să fie întrebuinţate vechile metode. A trimis după preoţi ca să bată gongurile şi să cheme sufletul femeii înapoi. Toate neamurile s-au adunat în cameră şi au aşezat-o pe nenorocita victimă, care-şi pierduse cunoştinţa, sărăcuţa de ea, nu avea mai mult de douăzeci de ani, în genunchi pe duşumele, pe urmă i-au înfundat nările şi gura cu vată şi bucăţele de cârpă, iar la urmă de tot i-au înfăşurat şi capul într-o bucată de pânză.

— Bine… dar… aşa… este obiceiul, aşa se procedează întotdeauna, am îndrăznit eu să-i spun. Partea cea mai mare a sufletului fiind plecată, trebuie să aibă grijă să nu scape şi restul, prin urmare trebuie astupate toate orificiile pe unde ar putea ieşi.

El umbla de colo până colo în jurul camerei, încercând să se liniştească, pe urmă s-a oprit în faţa mea, cu dinţii încleştaţi. Îi puteam auzi respiraţia şuierătoare. Se uita la mine cu nişte ochi care scăpărau scântei:

— Cum! ţipă el. Vasăzică şi tu?

M-am dat puţin înapoi.

— A murit?

— De ce mai întrebi? Tu nu ai muri dacă te-aş ţine multă vreme aşa? şi apucându-mi mâinile într-o singură mână, mi-a pus cu brutalitate batista peste gură şi peste obraz. Eu mă zbăteam să scap şi să mi scot batista, ca să pot respira. L-am auzit apoi respirând scurt, ca un scâncet de dulău, pe urmă s-a aşezat în fotoliu şi şi-a îngropat faţa în palme. Tăcerea care s-a aşternut în jurul nostru era tot atât de grea ca şi chinurile suferinţei. El nici nu văzuse crizantemele pe care le aşezasem cu atâta grijă prin cameră.

Stăteam în fotoliu şi mă uitam la el, năucită şi speriată. Se putea oare ca de fapt el să aibă dreptate?

În seara aceea mi-am aşezat cu părere de rău podoabele de jad în cutioara lor de argint şi mi-am împăturit hainele cu grijă, ca să le pun la loc. Tot ce mă învăţaseră, era fundamental greşit şi eu abia acum începeam să-mi dau seama. Soţul meu nu este un bărbat dintre aceia care pot fi impresionaţi de prezenţa unei femei din punct de vedere al simţurilor, cum ar fi de pildă impresionaţi de o floare sau de o lulea de opiu. Rafinamentul frumuseţii fizice nu ajunge pentru un om ca el. Va trebui să încerc, să-i plac din alt punct de vedere. Îmi aduc aminte de mama, cum sta cu faţa întoarsă spre perete şi-o aud spunându-mi cu glasul stins:

— Timpurile s-au schimbat.

*
* *

Totuşi, nu mi-a fost uşor să mă decid să-mi scot bandajele de pe picioare. De fapt, a trebuit să chem pe doamna Liu ca să mă ajute. Doamna aceasta este soţia unui profesor de la o şcoală străină. Pe soţul meu îl auzisem vorbind despre domnul Liu ca despre un om care-i este prieten. A doua zi după întoarcerea mea, mi-a trimis vorbă, că, dacă-mi face plăcere, va veni ziua următoare la mine.

Am făcut mari pregătiri, căci era prima vizită pe care-o primeam. Am poruncit servitoarei să cumpere şase feluri de prăjituri, sâmburi de harbuz, cornuri cu anis şi cel mai bun ceai, numit Înaintea Ploilor. M-am îmbrăcat în hainele de culoarea florilor de cais şi mi-am pus cerceii de perle. În realitate însă îmi era grozav de ruşine de felul în care arăta casa noastră. Mă temeam să nu i se pară urâtă şi să nu rămână mirată de lipsa mea de gust. Îmi închipuiam că soţul meu nu va fi acasă tocmai atunci, deci voi putea aşeza scaunele şi masa în felul în care eram obişnuită, aşa ca să se vadă limpede care este locul mai de seamă.

Dar, în ziua aceea el n-a plecat de acasă. L-am găsit citind; a ridicat privirea şi a început să zâmbească, în clipa când am intrat în cameră şi a constatat că sunt puţin emoţionată. Îmi făcusem planul ca eu să stau pe scaun când va sosi, iar când o va introduce servitoarea, să mă ridic în picioare şi după ce mă voi prosterna în faţa ei, să-i arăt scaunul aşezat la locul de cinste. Dar cu soţul meu de faţă ar fi fost peste putinţă să aşez altfel mobila din cameră şi când s-a auzit soneria de la intrare, s-a dus chiar el ca să deschidă

uşa. Eram foarte mâhnită şi-mi frângeam mâinile, întrebându-mă ce să fac eu acum. Am auzit apoi un glas vesel şi nu m-am putut stăpâni să nu arunc o privire în vestibul.

Aici am văzut ceva foarte ciudat. Soţul meu apucase pe femeia aceasta de mână şi o scutura în sus şi în jos, cu mişcări foarte caraghioase. Am rămas năucită.

Apoi, dintr-odată mi-am uitat şi de mirarea mea şi de femeia aceasta, căci m-am uitat la obrazul lui. O, soţul meu, pe obrazul tău n-am văzut niciodată, de faţă cu mine, o astfel de expresie, adresată mie deşi sunt soţia ta! Părea că în sfârşit a reuşit să întâlnească şi el un prieten.

O, Surioara mea. Dac-ai fi fost aici lângă mine, poate m-ai fi învăţat ce trebuie să fac! Dar în ziua aceea eu eram singură. N-aveam nici prieteni. Aşa că nu-mi rămâne decât să mă gândesc, să plâng pe ascuns şi să mă întreb, ce-mi lipseşte, pentru ca să-i pot place soţului meu.

În timpul cât a stat la mine, am examinat-o de aproape şi cu atenţie, ca să mă conving dacă este frumoasă. Dar nu era frumoasă, nici cel puţin drăguţă. Avea obrazul mare şi rumen şi plin de veselie, iar ochii ei, deşi păreau buni, fugeau mereu în creţuri, din cauză că zâmbea neîncetat, şi erau rotunzi şi lucitori, ca boabele mărgelelor de sticlă. Purta o haină de postav cenuşiu, peste o rochie de mătase, fără niciun fel de flori, iar picioarele ei erau încălţate exact ca ale unui bărbat. Cu toate acestea glasul ei era plăcut, vorbea repede şi cu îndemânare, iar râsul ei era cald şi spontan. A vorbit mult cu soţul meu, iar eu am stat şi i-am ascultat, cu ochii plecaţi în jos. Vorbeau împreună despre lucruri pe care eu nu le-am auzit niciodată. Îi auzeam întrebuinţând mereu cuvinte străine. Nu înţelegeam nimic, afară de plăcerea pe care o vedeam întipărită pe chipul soţului meu.

*

* *

În aceeaşi seară, după terminarea mesei, eu stăteam lângă soţul meu. Gândurile mele se întorceau mereu la expresia pe care o văzusem pe faţa lui, în timpul vizitei ce ne-o făcuse această femeie. Părea că nu pridideşte să-i spună tot ce are de spus dintr-o dată şi cuvintele i se repezeau grăbite unul după altul, în timp ce stătea în faţa ei. Tot timpul cât ea a stat la noi, el nu s-a mişcat deloc din cameră, ca şi când ar fi fost şi el femeie.

M-am ridicat de pe scaun şi m-am aşezat lângă el.

— Da, draga mea? zice el şi-şi ridică privirea de pe carte.

— Vorbeşte-mi despre femeia care a fost astăzi la noi, l-am rugat eu.

S-a lăsat în spătarul scaunului şi s-a uitat la mine gânditor.

— Ce să-ţi spun despre ea? Este licenţiata unei celebre universităţi din Apus, care se numeşte Vassar. Este inteligentă şi interesantă, aşa cum trebuie să fie o femeie. Afară de asta, are trei băieţi splendizi, inteligenţi, curaţi şi bine crescuţi. De câte ori îi văd, simt o adevărată plăcere să mă uit la ei.

O, cât o urăsc, cât o urăsc pe femeia aceasta! Ce-aş putea face oare acum? Nu există, vasăzică decât un singur drum, ca să poţi ajunge până la inima lui? Nu e nici cel puţin drăguţă...

— Tu eşti de părere că e drăguţă? întreb eu cu sfială.

— Sigur că da, răspunde el cu îndrăzneală. Este o femeie sănătoasă şi cuminte, care umblă pe picioare sănătoase şi sigure.

L-am văzut că rămâne cu privirile pierdute în gol. Câteva minute gândurile mele alergară speriate de colo până colo. Pentru o femeie nu există decât un singur drum în lumea asta. Dar, cum aş putea eu... şi cu toate acestea mama îmi spusese: Trebuie să faci totul, ca să placi soţului tău.

El sta îngândurat şi se uita în largul camerei. Nu ştiam ce-l preocupă. Dar ştiam totuşi, că deşi eu sunt îmbrăcată în rochie de mătase de culoarea florilor de cais şi port cercei de perle, deşi părul meu e mătăsos şi negru, şi cu măiestrie împletit, deşi sunt atât de aproape de el, încât o uşoară mişcare a trupului i-ar fi putut apropia mâna de a mea, el totuşi nu se gândeşte la mine.

În clipa aceea mi-am plecat fruntea mai adânc şi m-am supus definitiv dorinţei lui, renunţând la trecut, ca să-i pot spune:

— Dacă vrei să mă ajuţi şi să-mi spui cum trebuie să procedez, atunci îmi voi dezlega picioarele.

Capitolul 7

Când îmi întorc privirea înapoi şi-mi aduc aminte de toate acestea, îmi dau seama, că din seara aceea soţul meu a început să se intereseze de mine.

Părea că înainte de asta, noi doi n-aveam să ne spunem nimic. Gândurile noastre nu se întâlneau niciodată. Eu nu făceam altceva decât să mă uit la el şi să mă mir, fără să-l pot înţelege, iar el nu se

uita la mine niciodată. Când vorbeam împreună, vorbeam ca doi străini foarte amabili, eu cu sfială, el cu politicoasă indiferenţă. Astăzi însă, când am avut nevoie de el, şi-a dat seama de prezenţa mea, iar când vorbea, îmi punea întotdeauna întrebări şi se interesa de răspunsurile pe care i le dau. Cât despre mine, dragostea pentru el, care-mi tremura în adâncul inimii, se adânci şi deveni adoraţie. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că un bărbat ar putea să fie atât de duios faţă de o femeie.

Când l-am întrebat, cum ar trebui să procedez, ca să-mi pot dezlega picioarele, mi-am închipuit, firește, că-mi va da câteva simple îndrumări conforme cunoştinţelor lui medicale. Am rămas mirată când l-am văzut că aduce un lighean de apă fierbinte şi un bandaj alb. Mă simţeam ruşinată. Nu puteam suporta ca el să-mi vadă picioarele. Nimeni nu le-a mai văzut, din ziua când am devenit destul de mare, pentru ca să mi le pot îngriji eu singură. Acum, când l-am văzut că pune ligheanul jos şi îngenunchează, ca să-mi ia piciorul în mână, mi-am simţit tot trupul arzând ca de flacără.

— Nu, te rog, am zis eu cu glasul stins. Le voi desface singură.

— Ce importanţă are asta, mi-a răspuns el. Adu-ţi aminte că eu sunt doctor.

Cu toate acestea am persistat în refuzul de la început. L-am văzut că mă priveşte drept în faţă şi mă examinează cu toată stăruinţa.

— Kwei-lan, zise el cu glasul grav, ştiu foarte bine cât de mult te costă gestul acesta pe care-l faci pentru mine. Dă-mi voie să te ajut în toate privinţele. Eu sunt doar soţul tău.

M-am supus, fără să mai protestez. Mi-a apucat piciorul în mână şi foarte încet mi-a scos papucul, pe urmă ciorapul şi a început să desfacă bandajul interior. Expresia feţei lui era tristă şi întunecată.

— Cât de mult ai suferit! exclamă el cu glasul încet şi plin de duioşie. Ce copilărie dureroasă… şi totul pentru nimic.

La cuvintele acestea ochii mi s-au umplut de lacrimi. Gestul lui de-acuma înlătura toate sacrificiile mele de până astăzi, dar ce era şi mai grav, îmi cerea un nou sacrificiu!

*
* *

După ce mi-a spălat picioarele şi le-a învelit într-un bandaj mai slobod, a început o durere insuportabilă. În realitate, dezlegarea picioarelor este tot atât de dureroasă ca şi legarea lor la început.

Picioarele mele obişnuite să fie contractate, începură să se destindă câte puţin şi sângele să circule.

În timpul zilei aveam clipe când, de durere, începeam să-mi desfac bandajele, ca să mi le înfăşor mai strâns, pentru a-mi linişti durerile, dar îmi aduceam aminte de soţul meu şi de faptul că în aceeaşi seară el va afla ce s-a întâmplat, şi numaidecât le puneam la loc şi începeam să tremur de frică. Nu aveam o clipă de linişte, decât atunci când mă ridicam în picioare şi mă legănam de pe un picior pe altul.

Acum nu mă mai interesa, cum voi apărea în faţa soţului meu şi nu mă mai uitam nici în oglindă, ca să mă conving dacă arăt odihnită şi destul de îngrijită. În timpul nopţii ochii mi se umflau de plâns şi răguşeam din cauza suspinelor pe care nu mi le mai puteam stăpâni. Mi se părea straniu că frumuseţea mea nu-l putuse impresiona, dar zbuciumul meu de acuma îl făcea să se înduioşeze. Mă mângâia ca pe un copil şi încerca să mă îmbărbăteze. Mă încleştam cu amândouă mâinile de el, în timpul crizelor de durere, fără să-mi dau seama, cine şi ce este el pentru mine.

— Vom suferi aceste dureri împreună, Kwei-lan, spunea el. E foarte greu pentru mine, să te văd suferind în felul acesta. Încearcă şi te gândeşte, că această suferinţă nu este numai pentru noi, ci şi pentru alţii – suferinţa noastră este un protest împotriva unui obicei învechit şi rău.

— Nu, suspinam eu. Fapta aceasta o fac numai de dragul tău; ca să pot deveni pentru tine o femeie modernă.

El începea să râdă şi chipul i se lumina puţin, ca atunci când vorbea cu femeia aceea străină. Aceasta era răsplata pentru durerile prin care treceam. Ceea ce a urmat după aceea, mi s-a părut mult mai puţin greu.

*

* *

De fapt după ce sângele începu să circule mai în voie, simţii o nouă uşurare. Eram tânără şi picioarele mele erau încă sănătoase. De multe ori picioarele femeilor bătrâne sunt mortificate, aşa că se usucă şi cad. Ale mele însă nu erau decât amorţite. Începui să umblu mult mai uşor şi scara nu mi se părea atât de grea la coborât. Trupul întreg mi-l simţeam mai voinic. Într-o seară, fără să mai stau la gânduri, am intrat în fugă în camera unde soţul meu scria ceva. S-a uitat la mine mirat şi faţa i s-a luminat de un

zâmbet.

— Ai început să alergi! zice el. Vasăzică am trecut peste ce-a fost mai greu. Ne-am golit cupa de amar.

M-am uitat la picioarele mele mirată.

— Nu sunt încă atât de mari ca ale doamnei Liu, zic eu.

— Nu sunt şi nici nu vor putea fi niciodată, răspunde soţul meu. Ale ei sunt picioare normale. Ale tale au ajuns acuma la lungimea deplină pe care o putem obţine la această vârstă.

M-am simţit puţin mâhnită, din cauză că picioarele mele nu vor putea fi niciodată atât de mari ca ale ei. Dar, mă gândeam la un alt mijloc. De vreme ce toţi papuceii mei brodaţi nu mai erau de niciun folos, va trebui să mă duc să-mi cumpăr pantofi noi de piele, ca cei ai doamnei Liu. Prin urmare, a doua zi m-am dus împreună cu servitoarea la un magazin şi mi-am cumpărat o pereche, de mărimea pe care o doream. Erau cu un lat de mână mai lungi, decât mi-ar fi trebuit mie, dar vârfurile le-am înfundat cu vată şi am îndesat-o bine. După ce m-am încălţat, nimeni n-ar fi putut spune că picioarele mele au fost vreodată bandajate.

Eram nerăbdătoare să mă arăt doamnei Liu şi am întrebat pe soţul meu, când aş putea să-i întorc vizita.

— Te voi conduce eu, mâine, mi-a răspuns el.

Am rămas mirată văzându-l că are de gând să iasă pe stradă cu mine. Evident, nu era unul dintre bunele obiceiuri, şi mă simţeam foarte stânjenită din pricina asta, dar acuma începusem să mă mai obişnuiesc, când vedeam că face fapte care mi se păreau stranii şi nu le mai văzusem la alţii.

A doua zi ne-am dus împreună şi soţul meu m-a tratat cu foarte multă bunăvoinţă, de faţă cu doamna Liu. Este adevărat că de câteva ori m-am simţit foarte sfioasă din cauza gesturilor lui, de pildă când mi-a spus să intru eu întâi şi el a venit pe urma mea, în camera unde ne aştepta doamna Liu. La început n-am înţeles ce înseamnă asta, dar la întoarcerea acasă, mi-a spus că acesta este un obicei din Apus.

— Şi de ce anume? am întrebat eu. Poate din cauză că bărbaţii de acolo sunt inferiori femeilor?

— Nu, mi-a răspuns soţul meu, căci bărbaţii de acolo nu sunt inferiori.

Pe urmă a început să-mi explice. Obiceiul acesta, îmi spunea el, este întemeiat pe o veche regulă de politeţe care datează din timpuri străvechi. Amănuntul acesta m-a mirat foarte mult. Nu

ştiam că sunt şi alte popoare vechi, afară de al nostru care este un popor civilizat. Dar, se pare că şi străinii au o istorie a lor şi o cultură specială. Prin urmare, nu sunt cu totul barbari. Soţul meu mi-a făgăduit să-mi citească câteva cărţi despre ei.

În seara aceea, când m-am dus la culcare mă simţeam foarte fericită. E foarte interesant să devii ceva mai modernă, căci în ziua aceea nu numai că-mi încălţasem pantofii de piele, dar nici nu mă fardasem şi nici nu-mi împletisem odoare în păr. Semănăm foarte mult cu doamna Liu. Sunt sigură că şi soţul meu şi-a dat seama de acest amănunt.

*
* *

Mi se părea că ziua când am consimţit să accept schimbarea, în faţa mea a început să se deschidă o viaţă cu totul nouă. Soţul meu vorbea acum în fiecare seară cu mine şi conversaţia lui mi se părea emoţionantă. El ştie de toate. Oh! Câte lucruri caraghioase mi-a povestit despre ţările acelea străine şi despre locuitorii lor! A început să râdă cu hohote, când m-a auzit exclamând:

— O, cât sunt de caraghioşi, cât sunt de ciudaţi!

— Nu sunt cu nimic mai ciudaţi, decât suntem noi pentru ei, mi-a răspuns el înveselit.

— Cum adică, m-am mirat eu, oamenii aceştia îşi închipuie despre noi că suntem ciudaţi?

— Evident, mi-a răspuns el mereu zâmbind. Ar trebui să-i auzi cum vorbesc. Lor li se pare că hainele noastre sunt caraghioase, tot aşa înfăţişarea şi hrana şi tot ceea ce facem. Nici prin minte nu le-ar trece că oamenii pot să arate exact cum arătăm noi şi să se poarte cum ne purtăm, şi cu toate acestea, să fie tot atât de normali ca şi ei.

Mi se părea nemaiauzit. Cum se poate ca ei să-şi închipuie despre feţele şi hainele lor ciudate, că sunt tot atât de omeneşti ca şi ale noastre? I-am răspuns plină de demnitate:

— Bine, dar procedeele noastre au fost întotdeauna aceleaşi, am avut întotdeauna aceste obiceiuri şi am arătat exact aşa cum arătăm acuma, cu părul negru şi ochii…

— Exact, dar tot aşa şi ei.

— Bine, dar eu mi-am închipuit că oamenii aceştia vin aici la noi în ţară ca să se obişnuiască cu civilizaţia. Mama aşa-mi spunea.

— S-a înşelat. În realitate oamenii aceştia vin aici la noi, ca să ne

înveţe ei civilizaţie. E adevărat că au de învăţat o mulţime de lucruri noi, dar nici ei nu-şi dau seama, exact cum nici tu nu poţi bănui, câte avem noi de învăţat de la ei.

Evident, toate lucrurile acestea pe care mi le spunea, erau noi şi interesante. Nu mă mai puteam sătura să-l aud povestindu-mi despre străinii aceştia, dar mai ales despre minunatele lor invenţii: despre robinetul pe care trebuie să-l întorci, ca să curgă apă caldă sau rece, despre o sobă al cărui combustibil nu-l poţi vedea, şi cu toate acestea încălzeşte – invenţiile acestea se numesc apeduct şi încălzire centrală. Am fost foarte mirată când l-am auzit spunându-mi despre maşinile de pe mare şi despre celelalte, care zboară prin aer sau merg pe sub apă şi o mulţime de alte minunăţii.

— Eşti sigur că toate acestea nu sunt vrăjitorii? l-am întrebat eu speriată. Vechile noastre cărţi povestesc despre minunile focului, ale pământului şi ale apei, dar toate acestea nu sunt decât vrăjitorii ale unor oameni care sunt mai mult un fel de fiinţe supranaturale.

— Sigur că nu sunt vrăjitorii, mi-a răspuns el. Totul este cât se poate de simplu, dacă poţi înţelege cum sunt făcute maşinile. Acestea sunt întemeiate pe ştiinţă.

Iarăşi ştiinţă! Mă gândeam la fratele meu. Pentru această ştiinţă el era şi astăzi în ţările acelea străine, unde mânca mâncărurile lor şi bea apa lor, cu toate că trupul lui nu fusese obişnuit din copilărie cu aşa ceva. Începusem să fiu foarte curioasă, să văd şi eu ştiinţa aceasta şi să constat cum arată la chip. Dar când mi-am exprimat această dorinţă de faţă cu soţul meu, a început să râdă de nu se mai putea opri.

— Ce copilă eşti! a exclamat el înveselit. Ştiinţa nu este un lucru pe care să-l poţi lua în mână, să-l poţi pipăi şi să te uiţi la el de aproape, ca la o jucărie.

Dar, văzând că eu nu înţeleg nimic din vorbele lui, s-a dus la bibliotecă şi a scos câteva cărţi care aveau chipuri pe pagini şi a început să mi le explice.

Din ziua aceea, în fiecare seară mă învăţa câte ceva despre ştiinţa lui. Nu e de mirare că fratele meu a fost atât de încântat de această ştiinţă, încât n-a vrut să asculte de dorinţa mamei noastre, ci a trecut Marea Paşnică în căutarea ei. Eu eram încântată de mine însămi şi începeam să mă simt foarte pricepută în drumurile înţelepciunii. Tocmai din cauza aceasta simţeam nevoia să vorbesc cu cineva despre ceea ce învăţasem, şi neavând pe nimeni altcineva, am început să vorbesc cu bătrâna noastră bucătăreasă.

— Ştii că pământul este rotund, zic eu, şi că afară de asta, uriaşa noastră ţară nu este în mijlocul lui, cum ne-am închipuit noi, ci ocupă numai o parte de pământ şi de apă, împreună cu celelalte ţări, pe scoarţa lui?

Ea tocmai spăla orezul, dar a încetat imediat să mai clătească săculeţul în care-l avea, şi a început să se uite la mine bănuitoare.

— Cine îndrăzneşte să spună aşa ceva? zise femeia fără să pară deloc convinsă de vorbele mele.

— Stăpânul nostru, i-am răspuns eu categoric. Acum mă crezi?

— O, răspunse ea cu îndoială. Stăpânul nostru ştie foarte multe. Dar, e de-ajuns să te uiţi în jur, ca să te convingi că pământul nu este deloc rotund. Uite ce, dacă te urci în vârful pagodei de pe muntele Stelei Nordului, poţi vedea pământul până la o depărtare de o mie de mile, numai munţi, ogoare şi ţarini, lacuri şi râuri, dar totul afară de munţi, este neted ca o lipie de secară, aşa că nimeni n-ar putea spune că este rotund. Cât despre ţara noastră, ea trebuie să fie la mijloc. Altfel, ce motiv ar fi avut bătrânii noştri înţelepţi, care le ştiu toate, să-i spună Imperiul de Mijloc.

Dar eu ardeam de nerăbdare să-i spun tot ce ştiu.

— Mai mult decât atât, zic eu, pământul este atât de mare, încât ţi-ar trebui o lună întreagă de lumină, ca să poţi ajunge dincolo, şi când aici unde suntem noi e întuneric, soarele este trecut dincolo şi dă lumină.

— Acum, stăpână, văd limpede că te-ai înşelat, ripostă ea triumfătoare. Dacă îţi trebuie o lună de lumină, ca să treci dincolo în celelalte ţări, atunci cum ai putea presupune ca soarele să facă drumul acesta într-un ceas; când lui îi trebuie o zi întreagă pentru ca să facă depărtarea destul de scurtă de la Munţii de Purpură, până la coamele Munţilor de la Apus.

Pe urmă a început din nou să-şi clătească săculeţul de orez în apă.

Evident, ar fi fost peste putinţă să o condamn pentru neştiinţa ei, căci dintre toate ciudăţeniile pe care le învăţasem de la soţul meu, cea mai ciudată dintre toate este, că oamenii din Apus cunosc aceleaşi trei mari semne celeste, ca şi noi: soarele, luna şi stelele. Eu mi-am închipuit întotdeauna că P-an-ku, zeul creator, le-a făcut numai pentru chinezi. Soţul meu însă este un înţelept. El ştie toate lucrurile şi nu vorbeşte niciodată decât ceea ce este adevărat.

Capitolul 8

Dragă Surioară, cum aş putea oare să exprim în vorbe, începutul dragostei soţului meu pentru mine? Şi de unde aş putea eu şti care a fost clipa când inima lui a tresărit întâia oară pentru mine?

Ştie oare pământul îngheţat când vine cea dintâi rază a soarelui de primăvară, să-l trezească din somn şi să-i fecundeze inima, pentru a-l face să înflorească? Simte oare marea cu valurile, clipa când lumina lunii începe să o cheme la ea?

Nici nu mai ţin seamă cum îmi trec zilele una după alta. Ştiu doar atât: că nu mă mai simt singură. Acolo unde este el, acolo e căminul meu şi am încetat să mă mai gândesc la casa mamei mele.

În timpul ceasurilor lungi ale zilei, când el este plecat de acasă, mă gândesc la toate vorbele spuse de soţul meu. Îmi aduc aminte de ochii lui, de obrazul, de linia buzelor lui, de apropierea trecătoare a mâinii lui de mâna mea, în timp ce întoarce paginile cărţii, deschise pe masă în faţa lui. Şi, când vine seara şi-l văd din nou în faţa mea, mă uit la el pe furiş şi simt cum creşte sufletul în mine, în timp ce el mă învaţă tot felul de lucruri.

Zi şi noapte mă gândesc la el, până când mă simt întocmai ca râul pe vreme de primăvară, când izvoarele lui încep să se umfle de topirea zăpezilor şi se reped vijelios, să umple canalele de irigaţie, îmbibând pământul de viaţă rodnică. Astfel gândurile stăpânului meu îmi umplu clipele de singurătate şi-mi satisfac toate dorinţele.

Cine poate înţelege această putere care stă ascunsă în sufletul unui bărbat şi al unei fete? Începe dintr-o simplă întâlnire a privirilor, o privire sfioasă care se prelungeşte şi pe urmă se aprinde, să ardă vâlvătaie. La început o atingere a degetelor mâinii care se retrage speriată, pe urmă inimile se reped în iureş una spre alta.

Dar, cum mi-aş putea permite, dragă Surioară, să-ţi spun chiar dumitale ceea ce s-a întâmplat? A fost clipa supremei mele fericiri. Cuvintele pe care ţi le spun acum, sunt roşii ca florile de mac. Acum ştiu că în ziua cea din urmă, când luna plină se va ridica a unsprezecea oară pe cer, când în pârga anului se va termina secerişul recoltei de orez, se va naşte şi fiul meu.

*

* *

Când i-am mărturisit soţului meu, că mi-am îndeplinit datoria

faţă de el, concepând un fiu, a fost foarte fericit. În primul rând a anunţat oficial pe părinţii lui, pe urmă pe fraţi şi după aceea am început să primim urările trimise de ei.

Bineînţeles, părinţii mei nu erau direct interesaţi în această chestiune, dar eram hotărâtă să spun şi mamei mele această noutate, de Anul Nou, când mă voi duce la ea în vizită.

Acum începe o epocă foarte grea pentru mine. Până astăzi familia soţului meu mă considerase o persoană fără nicio importanţă. Pentru ei, eu nu eram decât soţia unuia dintre cei mai mici fii ai lor. Aproape nu luam deloc parte la viaţa lor, din ziua când părăsisem casa strămoşească a familiei. În două rânduri, la intervale hotărâte fusesem la ei, pentru a prezenta respectul şi devotamentul pe care-l datoram mamei soţului meu şi pentru a-i servi ceaiul, dar ea m-a tratat cu indiferenţă, deşi, cu destulă bunăvoinţă.

Pe neaşteptate însă am devenit un fel de vestală a destinului familiei, căci în pântecul meu purtam nădejdea ei, moştenitorul tradiţiilor. Soţul meu era unul dintre cei şase fii ai lor, dar ceilalţi nu aveau descendenţi de parte bărbătească. În cazul când nou născutul meu va fi băiat, soţul meu va ocupa rangul care urma imediat după fratele cel mai mare în familie şi în neamul lor, şi devenea moştenitorul averii strămoşeşti. Ce grea amărăciune pentru o mamă, să nu poată avea parte de fiul ei, decât în timpul primelor zile, după naştere, când acestea ţi se par atât de scurte. Foarte curând el trebuie să-şi ia locul în mijlocul familiei. Fiul meu va fi numai pentru scurt timp al meu. O, Kwan-yn ocroteşte pe micul meu copil.

Extazul primelor clipe când am vorbit cu soţul meu despre copilul nostru, s-a schimbat foarte curând în spaima care începu să ne chinuiască pe amândoi. Ţi-am spus că pentru mine a început o epocă foarte grea. Aceasta din pricina multelor sfaturi pe care mi le dădea toată lumea. Cele mai importante pentru mine au fost cuvintele pe care mi le-a spus preacinstita mea soacră.

Când a aflat despre marea bucurie, a trimis vorbă să mă duc la ea. Din ziua aceea când mă duceam să o vizitez, mă primea cu mare ceremonie în sala cea mare a oaspeţilor, căci după plecarea noastră din casă, începuse să ne trateze cu oarecare dispreţ. De astă dată însă se vede că dăduse poruncă servitoarei, să mă conducă în sala comună care este dincolo de a treia curte.

Am găsit pe soacră-mea stând la masă şi bându-şi ceaiul, în timp

ce mă aştepta să vin. Este o doamnă impunătoare şi în vârstă, foarte grasă, cu picioarele mici, care de mult nu mai sunt în stare să poarte greutatea ei. Astăzi, dacă se întâmplă să facă un singur pas, trebuie să se sprijine din toate puterile pe umerii a două roabe voinice, care stau întotdeauna gata, la spatele scaunului ei. Are mâinile foarte mici şi pline de inele, dar sunt atât de grase, încât degetele sugrumate la încheieturi, par că ar ieşi dintr-un bulgăre de carne. În mână are mereu o lungă lulea de argint poleit, pe care n-o părăseşte niciodată şi pe care roabele i-o umplu mereu şi i-o aprind cu un sul răsucit de hârtie, în care e de-ajuns să sufle de câteva ori, pentru ca să ia flacără.

M-am îndreptat cu paşi grăbiţi spre ea şi m-am prosternat. Mi-a zâmbit şi buzele ei subţiri dispărură numaidecât în adâncul obrajilor îngroşaţi de grăsime, pe urmă m-a apucat de mână şi m-a mângâiat.

— Fată bună, fată bună! repeta ea cu glasul răguşit. De multă vreme gâtul îi era sugrumat în cutele de grăsime şi de atunci glasul ei părea astmatic.

Ştiam ca acum am început să-i plac. I-am turnat ceaiul într-o cupă şi i l-am prezentat cu amândouă mâinile, iar ea l-a primit. Pe urmă m-am aşezat pe un scăunel mai la o parte. Dar ea nu voia să mai accepte astfel de umilinţe din partea mea, deşi înainte nu-i păsa unde mă aşez. Mi-a făcut semn, în timp ce zâmbea şi tuşea, să mă aşez pe scaunul din apropierea ei, pe cealaltă parte a mesei, aşa că a trebuit să ascult porunca ei.

Pe urmă a trimis după celelalte nurori ale ei şi toate au venit să mă felicite. Trei dintre ele încă nu născuseră niciun copil, deşi erau căsătorite de ani de zile, aşa că pentru acestea prezenţa mea era un prilej de a mă pizmui, fiind eu însămi un fel de reproş pentru ele. De fapt cea mai în vârstă dintre ele, o femeie voinică, mereu suferindă sau bolnavă, începu să se vaiete în gura mare şi să se căineze din cauza sorţii vitrege.

— Ai-ya – ai-ya, viaţă amărâtă şi soartă blestemată!

Soacră-mea oftă şi clătină grav din cap, dându-i voie ca în timpul cât ea fumă două lulele de tutun să se poată opri din plâns. Pe urmă o pofti să stea liniştită, căci voia să vorbească cu mine. Am aflat după aceea de la soţul meu, că fratele său cel mai mare îşi luase tocmai atunci o a doua soţie, din cauză că aceasta nu-i născuse încă niciun copil. Prin urmare acesta era motivul că biata femeie se văieta, căci îşi iubea bărbatul şi începuse să înţeleagă, că

toate rugăciunile şi sacrificiile pe la altarele zeilor nu-i mai puteau fi de folos.

Soacră-mea mi-a dat o mulţime de sfaturi înţelepte. Înainte de toate mi-a spus să nu pregătesc niciun fel de haine înainte de naşterea copilului. Acesta era obiceiul în casa ei părintească din Anhwei, unde oamenii erau convinşi că în felul acesta zeii nu vor băga de seamă că se apropie naşterea unui copil, şi astfel, în cruzimea lor, nu vor avea prilejul să distrugă această fiinţă plăpândă, înainte de a se naşte. Dar, când am aflat despre acest obicei, am întrebat-o:

— Atunci cu ce-l voi îmbrăca pe acest nou născut care intră complet gol în lume?

— Înveleşte-l, răspunde soacră-mea cu glasul grav, în hainele cele mai vechi pe care le are tatăl lui. Dacă faceţi aşa, îi vor purta noroc. Tot aşa am făcut şi eu cu cei şase fii ai mei şi toţi trăiesc.

Cumnatele meu m-au sfătuit, de asemenea, să fac o mulţime de lucruri şi fiecare dintre ele mi-a spus ce fel de obicei este la ele acasă, într-o astfel de împrejurare. În special m-au sfătuit să mănânc un anumit soi de peşte, după ce voi naşte copilul şi să beau cupe de apă încălzită cu zahăr candel. Astfel, încercau fiecare să-mi dea sfaturi, pentru a se mai uşura de pizma pe care mi-o purtau.

*
* *

Seara când m-am întors la soţul meu, fericită de interesul şi atenţia pe care mi-o arătase familia lui, am început să-i spun tot ce mă învăţaseră să fac în interesul copilului nostru. Am rămas mirată şi îngrozită, când l-am văzut că sare de la masă înfuriat. L-am văzut că-şi trece mâinile prin păr şi începe să alerge agitat prin cameră.

— Prostii, toate aceste sunt prostii, numai prostii! striga el. Totul este numai minciună şi superstiţii, niciodată, niciodată nu vom face aşa ceva.

S-a oprit în faţa mea şi apucându-mă de umeri, s-a uitat la obrazul meu ridicat spre el.

— Făgăduieşte-mi, zice el categoric, că vei face numai ce-ţi voi spune eu. Bagă de seamă, va trebui să mă asculţi! Kwei-lan, făgăduieşte-mi ceea ce-ţi cer, altfel ţi-o jur că niciodată nu vom mai avea copii împreună!

Aşa înspăimântată cum eram, ce puteam face altceva, decât să-i

făgăduiesc?

După ce mi-am dat cuvântul, cu oarecare ezitare, l-am văzut că s-a mai liniştit. Pe urmă mi-a spus:

— Mâine te voi duce într-o casă de oameni occidentali, ca să cunoşti familia vechiului meu profesor care este american. Vreau să vezi şi tu cum sunt îngrijiţi copiii lor, nu pentru a copia slugarnic pilda pe care ţi-o vor da, ci pentru a-ţi mai lărgi cercul vederilor.

Am încercat să ascult pe soţul meu. De un singur lucru însă nu i-am spus nimic. În zorii dimineţii următoare, m-am strecurat nesimţită din casă, însoţită de o singură servitoare. Era foarte devreme, aşa că n-am întâlnit decât un ucenic mititel care căsca de somn prin aburul dimineţii. Am intrat într-o dugheană şi am cumpărat vergele de tămâie, pe urmă m-am dus la templu şi am aprins tămâia în faţa altarului severei zeiţei Kwan-yin care dăruieşte mamelor fii şi naştere uşoară. Mi-am bătut fruntea de lespezile de marmură care erau încă umede de roua dimineţii. Am murmurat în taină secretul ascuns în adâncul inimii mele, apoi m-am ridicat în picioare şi m-am uitat imploratoare spre ea. Zeiţa nu mi-a răspuns şi urna din faţa altarului era plină de cenuşa rece a altor vergele de tămâie pe care alte mame le arseseră aici înaintea mea şi-i adresaseră aceleaşi rugăciuni ca şi mine. Am băgat mai adânc în cenuşă vergelele de tămâie pe care le adusesem eu şi le-am lăsat aprinse în faţa altarului. Pe urmă m-am întors acasă.

*

* *

Credincios cuvântului dat, soţul meu m-a dus a doua zi să vizitez casa străinilor care îi erau prieteni. Eram foarte curioasă să văd ce este şi mă simţeam puţin înspăimântată. Astăzi îmi vine să râd de toate acestea; tocmai eu care te numesc Surioara mea.

Până acuma încă nu intrasem în nicio casă străină. N-am avut nici prilejul să intru. Eu nu umblam niciodată pe stradă şi nimeni din casa mamei mele nu era în relaţii cu străinii. Evident, în drumurile pe care le făcea, tatăl meu a întâlnit străini, dar el nu le acorda nicio atenţie, căci prezenţa lor îl făcea să râdă din cauza vulgarităţii şi a manierelor lor grosolane. Singur fratele meu îi admira foarte mult. Îi întâlnea foarte adeseori la Peking şi, în şcoala la care învăţa, erau şi câţiva profesori străini. Într-un rând, înainte de căsătoria mea, aflasem despre el că a intrat în casa unui străin, şi l-am admirat foarte mult pentru îndrăzneala lui.

În casa mamei mele însă n-ar fi putut să se întâmple niciodată aşa ceva. Uneori câte o servitoare care se întorcea acasă, după ce ieşise să cumpere câte ceva, spunea foarte emoţionată, că a întâlnit pe stradă un om străin, şi pe urmă slugile începeau să vorbească foarte mirate, despre chipul livid şi ochii apoşi ai acestor oameni. Eu ascultam cu aceeaşi emoţie şi teamă, cu care ascultasem odinioară poveştile pe care mi le spunea dădaca Wang Da Ma despre duhurile şi diavolii din timpurile străvechi. În realitate, slugile şuşoteau şi despre fel de fel de vrăjitorii ale acestor albi care furau sufletul oamenilor cu ajutorul unei maşini dintr-o cutie neagră în care se uitau cu un singur ochi. Când în interiorul acestei cutii se auzea o ţăcăneală uşoară, simţeai în piept un fel de slăbiciune şi pe urmă foarte curând după aceea mureai, fie din pricina vreunei boli, fie a unui accident.

Soţul meu râdea cu mare poftă, când i-am povestit toate acestea.

— Atunci, cum îţi explici că eu m-am întors cu viaţă deşi am petrecut doisprezece ani printre ei? mă întrebă el.

— Ei bine, cu tine este altceva, tu eşti om înţelept şi ai învăţat vrăjitoriile lor, i-am răspuns eu.

— Vino şi te vei convinge şi tu, ce fel de oameni sunt, zice soţul meu. Sunt şi ei, bărbaţi şi femei, ca toţi ceilalţi oameni.

Astfel, am plecat în ziua aceea şi am intrat într-o grădină cu pajişte verde, cu copaci şi cu flori. Am rămas mirată văzând-o cât e de frumoasă şi mai ales de constatarea pe care trebuia să o fac, anume că oamenilor din apus le place şi înţeleg natura. Fireşte, totul dovedea lipsă de grijă – nu erau bazine cu peşti aurii sau şuviţe de apă, ci numai copaci plantaţi în toate părţile şi flori care crescuseră unde le venea mai bine, fără să fie de nimeni îngrijite. Trebuie să recunosc însă, că în clipa când am ajuns în faţa intrării, aş fi fugit imediat, dacă soţul meu n-ar fi fost cu mine.

Uşa s-a deschis singură, pe dinăuntru şi în faţa noastră a apărut un uriaş „diavol străin”, pe buze cu un surâs care-i lumina toată faţa. Bănuiam că trebuie să fie un bărbat, căci purta exact costumul care semăna cu cel pe care-l purta şi soţul meu, dar am rămas îngrozită când am constatat că pe cap în loc să aibă un păr negru şi netezit, cum îl au toţi oamenii, el avea o claie de lână roşcată. Ochii lui semănau cu pietricelele ţărmului spălat de valurile mării, iar nasul colţuros se repezea ca un munte din mijlocul obrazului. O, era o fiinţă îngrozitoare la vedere – mult mai hidoasă,

decât Zeul Nopţii care este aşezat la intrarea templului.

Soţul meu este om curajos, căci nu mi s-a părut deloc tulburat de apariţia acestui om, ci i-a întins mâna şi străinul i-a apucat-o şi a început să i-o legene în sus şi în jos. Soţul meu însă nu părea deloc mirat de acest gest, şi întorcându-se spre mine, m-a prezentat. Străinul a zâmbit larg şi a făcut o mişcare, ca şi când ar fi vrut să mă apuce şi pe mine de mână. Dar când i-am văzut mâna întinsă spre mine, o mână mare şi osoasă, acoperită de păr roşcat şi plină de pete cafenii, s-a încrâncenat carnea pe mine. Îmi era peste putinţă să o ating. Mi-am băgat mâinile în mânecile tunicii şi m-am înclinat în faţa lui. A zâmbit şi mai larg şi ne-a poftit să intrăm.

Am intrat într-un vestibul mic, întocmai ca al nostru şi de aici într-o cameră. În faţa ferestrei era cineva şi mi-am dat seama numaidecât că trebuie să fie o femeie străină. Dar aceasta cel puţin în loc de pantaloni, era îmbrăcată într-o lungă rochie de pânză şi încinsă peste mijloc cu un şnur lat. Părul nu-l avea atât de urât ca al soţului ei, căci era netezit şi lung în fir, dar avea o culoare galbenă urâtă. Avea şi ea un nas foarte mare, dar nu era coroiat ca al soţului ei, şi mâini mari cu unghii scurte, de formă pătrată. M-am uitat la picioarele ei şi am văzut că sunt ca nişte îmblăcii de bătut orezul. Mă gândeam tocmai:

— Cu astfel de părinţi, cum pot să arate diavolii cei mici ai acestor străini?

Dar trebuie să adaug, că amândoi au fost faţă de noi cum nu se poate mai politicoşi. Făceau greşeli una după alta, ceea ce dovedea lipsa lor de educaţie şi serveau ceaiul cu o singură mână, dar afară de asta, aveau obiceiul să mă servească pe mine înaintea soţului meu. Bărbatul a mers atât de departe, încât a îndrăznit să mi se adreseze direct. Procedeul acesta mi s-a părut insultător. De fapt, el n-ar fi trebuit să bage în seamă prezenţa mea, ci să lase pe soţia lui să vorbească numai ea cu mine.

Dar cred că nu trebuie să-i condamn. Totuşi soţul meu îmi spune că ei sunt aici de doisprezece ani. Cred că în timpul acesta ar fi putut să înveţe ceva. Bineînţeles, dumneata Surioară, care ai trăit întotdeauna printre noi, eşti ca şi o fiică a poporului nostru.

Partea cea mai interesantă a vizitei noastre a fost momentul în care soţul meu a rugat pe această femeie străină să-mi arate copiii şi hainele lor. Spunea că în curând vom avea şi noi un copil al nostru şi că ar vrea să-mi arate obiceiurile din Apus. S-a ridicat imediat în picioare şi m-a poftit să ne urcăm împreună la etaj. Mie-

mi era frică să mă duc singură cu ea. M-am întors spre soţul meu şi i-am adresat o privire rugătoare, dar el s-a mulţumit să dea din cap, ceea ce însemna că trebuie să o urmez.

Dar, imediat ce am ajuns sus, mi-am uitat cu totul de frică. M-a introdus într-o cameră foarte luminoasă, încălzită de o sobă neagră. Mi se părea foarte ciudat: deşi era evident că încearcă să încălzească odaia, totuşi o fereastră era larg deschisă, aşa că aerul rece de afară intra în voie. Dar de aceste amănunte nu mi-am dat seama imediat, fiind preocupată din primul moment de vederea a trei copii străini, care se jucau pe duşumele. Niciodată nu văzusem până acum nişte fiinţe atât de caraghioase şi de mici.

Toţi trei păreau sănătoşi şi graşi, dar toţi aveau părul alb. Amănuntul acesta confirma cele ce auzisem eu despre străini, anume că ei se nasc de-a-ndoaselea, nu ca noi, şi vin pe lume cu părul alb ca zăpada, dar părul le devine mai întunecat, pe măsură ce îmbătrânesc. Aveau pielea foarte albă. Îmi închipuiam că au fost spălaţi în vreo apă medicinală, ca să albească, până când mama lor mi-a arătat camera în care-i spălau complet, în fiecare zi. Asta explică albeaţa pielii lor. Cu atâta spălat, pigmenţii lăsaţi de natură, erau eliminaţi definitiv de pe trupul lor.

Mi-a arătat şi hainele lor. Toate rufele lor erau albe şi de fapt cel mai mic dintre copii era îmbrăcat din creştet până în tălpi numai în alb. Am întrebat pe mama lor, nu cumva copiii sunt în doliu după o rudă care le-a murit, deoarece albul este culoare de doliu, dar ea mi-a răspuns că nu acesta este motivul, ci faptul că îmbrăcându-i numai în alb, pot fi ţinuţi curaţi. Eu mă gândeam că hainele negre ar fi fost mult mai indicate, deoarece albul se murdăreşte foarte uşor. Totuşi am continuat să mă uit la toate, cu cea mai mare atenţie, dar nu spuneam nimic.

Pe urmă le-am văzut paturile în care dormeau. Dar şi acestea erau îmbrăcate în alb şi-ţi făceau o impresie deprimantă. Nu puteam înţelege de ce întrebuinţează culoarea albă atât de mult. Este culoare tristă, care se întrebuinţează pentru doliu şi pentru morţi. E foarte firesc ca un copil să fie îmbrăcat şi acoperit numai de culori care reprezintă bucurie: roşu, galben şi albastrul imperial. Noi ne îmbrăcăm copiii din tălpi până în creştet în roşu, de bucurie că ni s-au născut. Dar străinii aceştia nu au nimic ce să se armonizeze cu natura.

Unul dintre amănuntele cele mai surprinzătoare pe care le-am constatat, era faptul că străina îşi alăpta singură copiii. Eu nici nu

mă gândisem să-l alăptez pe al meu. Aceasta nu se obişnuieşte între femeile cu avere şi cu oarecare situaţie socială, de vreme ce sunt destule roabe care se pot însărcina cu astfel de obligaţii. După ce ne-am întors acasă, am povestit soţului meu tot ce-am văzut. La urmă de tot am adăugat:

— Afară de asta, îşi alăptează singură copilul. Oamenii aceştia sunt atât de săraci?

— E bine să-ţi alăptezi propriul copil, zice soţul meu. Tot aşa va trebui să-l alăptezi şi tu pe al nostru.

— Cum, eu? şi m-am uitat la el mirată.

— Sigur că da, mi-a răspuns el pe un ton grav.

— În cazul acesta timp de doi ani nu voi mai avea niciun copil, am obiectat eu speriată.

— Asta aşa trebuie să fie, cu toate că motivul pe care l-ai invocat, mi se pare absurd.

Probabil şi de astă dată tot el are dreptate.

În orice caz, încep să-mi dau seama că de vreme ce mor atâţia copii în toate familiile şi că o parte sunt fete, casa mea nu va putea fi atât de plină de fii, cum îmi închipuisem eu. Surioară dragă, faptul că eu descopăr mereu câte o ciudăţenie a bărbatului meu, nu ţi se pare straniu?

*

* *

A doua zi m-am dus la doamna Liu ca să-i spun despre vizita pe care am făcut-o. O, ce încântată aş fi dacă Zeiţa mi-ar da şi mie un fiu care să fie ca şi copiii ei – drept, rumen şi dolofan, cu ochii lucitori. Copiii ei erau splendizi, cu obrazul bronzat şi drăguţi în hăinuţele lor roşii-înflorite.

— Dumneata ai păstrat vechile noastre obiceiuri, am zis eu, uitându-mă la copii şi oftând de plăcere.

— Da… şi nu… ia priveşte! mi-a răspuns ea şi a luat de mână pe cel mai în vârstă dintre copii. Eu întrebuinţez albul numai pe partea dinăuntru, pentru căptuşeală, care poate fi scoasă şi spălată. Învaţă deci, tot ce e bun în obiceiurile străinilor şi renunţă la ceea ce nu-ţi convine să adopţi.

De la ea m-am dus la un magazin de pânzărie. Am cumpărat mătase cu flori roşii şi liliachii, de cea mai bună calitate, şi catifea neagră pentru o tunică fără mâneci şi o bucată de satin pentru căciuliţă.

Era foarte greu de găsit ceva, din cauză că eu căutam să iau pentru fiul meu tot ce poate fi mai bun. Am cerut negustorului să-mi arate tot mai multe mătăsuri din cele care erau împachetate în hârtie neagră şi aşezate în rafturile care ajungeau până în tavan. Era om bătrân şi cu respiraţia greoaie şi a început să murmure când i-am spus:

— Mai arată-mi ceva – aş vrea o mătase brodată cu flori de piersic.

L-am auzit spunând ceva referitor la vanitatea femeilor, aşa că i-am răspuns:

— Nu este pentru mine, ci pentru fiul meu.

L-am văzul că începe să zâmbească hoţeşte şi mi-a adus cea mai frumoasă bucată de mătase dintre cele pe care le avea rezervate şi nu mi le arătase încă.

— Ia-o, zice el. Am păstrat-o pentru soţia judecătorului, dar dacă este pentru fiul dumitale, poţi s-o iei. Soţia judecătorului nu este decât femeie.

Era tocmai ceea ce căutam. Între bucăţile de mătase îngrămădite pe tejghea, aceasta avea un măreţ luciu trandafiriu. Am luat-o fără să mai întreb de preţ, deşi sunt sigură că vulpoiul bătrân, văzând graba mea, m-a încărcat la socoteală. Am dus-o acasă pe braţe şi-mi ziceam:

— În seara aceasta voi croi tunica şi pantalonaşii şi-i voi coase eu singură, căci sunt geloasă şi nu vreau să pună nimeni mâna pe hainele fiului meu.

O, eram atât de fericită, încât aş fi fost în stare să cos toată noaptea pentru fiul meu! I-am făcut o pereche de papuci cu cap de tigru. Şi i-am cumpărat şi un lănţişor de argint, ca să se joace cu el.

Capitolul 9

Dumneata eşti? Am să-ţi spun câteva noutăţi de seamă. Astăzi am simţit cum îmi tresare pruncul în sân. Este exact aceeaşi senzaţie, ca şi când ar fi încercat să vorbească.

I-am pregătit hăinuţele; toate sunt gata, până şi micile imagini ale lui Budha, brodate cu mătase aurie, împrejurul comanacului de satin. Când am terminat cu toate, am cumpărat o mică lădiţă de lemn de santal în care i-am băgat toate hainele, astfel încât să se îmbibe de mireasma uşoară a lemnului acestuia, pentru ziua când vor înveli trupul fiului meu. Acum nu mai am nimic de lucru; totuşi,

semănăturile de orez în largul câmpurilor sunt încă verzi ca jadul şi mai am de aşteptat, până când luna plină se va ridica în trei rânduri pe cer. Stau şi mă gândesc cum va arăta fiul meu.

O, zeiţă cu chip întunecat, mă închin ţie şi te rog, dă aripi zilelor, să treacă mai repede, până când voi putea să-mi ţin odorul în braţe!

Cel puţin pentru o singură zi va fi numai al meu. Dincolo de aceasta nici nu încerc să mă mai gândesc, căci părinţii soţului meu au trimis o scrisoare în care ne spun că fiul nostru va trebui să fie trimis să crească în casa străмoşilor. El este singurul nepot şi viaţa lui este prea preţioasă, pentru a nu fi supravegheată zi şi noapte de bunicii lui. Amândoi au început să se gândească la el fără încetare, chiar de acuma. Tatăl soţului meu, care până acuma n-a vorbit niciodată cu mine, m-a poftit ieri la el, să stăm de vorbă şi am constatat că omul acesta în vârstă, vorbea despre nepotul său, ca şi când el ar fi demult născut.

O, aş vrea atât de mult să-l păstrez în casa noastră, numai pentru noi. Dacă aş putea păstra pe fiul meu aici, să fim numai noi trei împreună, cred că m-aş împăca foarte uşor cu căsuţa aceasta străină în care locuim şi cu obiceiurile străine. Dar eu cunosc destul de bine tradiţiile adevărate ale poporului meu. N-am dreptul să mă gândesc că s-ar putea admite să păstrez pentru mine pe primul meu născut. El aparţine întregii familii.

Soţul meu e foarte zbuciumat din pricina asta. Încruntă din sprâncene şi murmură, spunând că băiatul nostru se va îmbolnăvi din cauza stupidităţii roabelor, a hranei prea îmbelşugate şi a luxului prostesc în care-l vor ţine. Se plimbă în sus şi-n jos prin cameră şi într-o zi, din cauza supărării, a declarat că-i pare rău că va trebui să se nască. Eu m-am speriat auzindu-l, căci mă temeam că zeii se vor înfuria din pricina acestei lipse de recunoştinţă, şi l-am rugat să nu mai cârtească.

— Va trebui să ne supunem tradiţiilor noastre adevărate, i-am spus eu, dar în timpul acesta inima îmi sângera de dorinţa de a-mi păstra copilul.

Soţul meu s-a liniştit din nou şi părea foarte grav. Nu mai spunea nimic în legătură cu părinţii lui. Mă întreb ce hotărâre o fi luat, de nu mai spune nimic. Cât despre mine, eu nu mă mai gândesc la altceva, decât la ziua când voi putea ţine pe micuţul meu în braţe, ca să mă satur uitându-mă la el.

*
* *

Acum ştiu ce a hotărât soţul meu. Crezi Surioară, că este o greşeală? O, eu n-aş putea să spun nimic – nu-mi rămâne altceva decât să am toată încrederea că va fi bine, de vreme ce el a hotărât să fie aşa. A spus părinţilor săi, că exact cum doreşte ca soţia lui să fie numai a lui singur, tot aşa îi roagă acuma, ca fiul său să rămână numai al părinţilor lui – adică al nostru.

Părinţii lui s-au supărat, dar noi vom suporta această supărare, fără să răspundem nimic. Soţul meu mi-a spus că la urma urmelor, bătrânul său tată a renunţat la orice protestare şi a început să plângă în tăcere, dar când am aflat de asta, mi s-a părut că este o faptă urâtă, ca un fiu să facă pe părintele său să plângă. Dacă ar fi fost vorba despre altceva, nu despre fiul meu, cred că aş fi renunţat. Dar soţul meu este mai tare decât mine, aşa că a putut să suporte fără îndoioşare lacrimile părintelui său.

O, pe vremea când ne-am mutat din casa părinţilor lui, i-am reproşat că încercăm să ne rupem din mijlocul respectatelor tradiţii ale noastre. Dar astăzi, sunt o femeie egoistă, nu mă mai interesează că vom călca din nou tradiţiile. Mă gândesc numai la fiul meu. Va fi al meu, numai al meu. Nu va trebui să-l mai împart cu alţii, cu bunicii lui şi cu mătuşile. Voi putea să-l îngrijesc eu singură, eu care sunt mama lui; voi putea să-l spăl, să-l îmbrac şi să-l ţin lângă mine zi şi noapte.

De astă dată soţul meu m-a răsplătit pentru toate. Mulţumesc zeilor că au rânduit, ca eu să mă căsătoresc cu un om modern. Îmi lasă pe fiul meu să rămână în casa mea şi numai pentru mine. Nu voi fi niciodată în stare să-l răsplătesc pentru ceea ce mi-a dăruit acum.

Urmăresc în fiecare zi semănăturile de orez care au început să îngălbenească în largul câmpului. Spicele sunt pline şi grele, căci stau plecate spre pământ. Mai lipsesc doar câteva zile de dogoare, ca totul să fie copt şi să înceapă secerişul. Anul în care se va naşte fiul meu va fi un an bun, un an de belşug, după cât spun agricultorii.

Câte zile mi-au rămas de visat şi de aşteptat?

Am încetat demult să mă mai întreb, dacă soţul meu mă iubeşte sau nu. În ziua când voi naşte pe fiul său, soţul meu va cunoaşte inima mea şi eu o voi cunoaşte pe a lui.

*

* *

O, Surioară, Surioara mea! A sosit, fiul meu a sosit! În sfârşit, acuma îl pot ţine în căuşul braţului şi are un păr negru ca de abanos.

Ia uită-te la el, ar fi peste putinţă să se mai fi născut un copil atât de frumos! Braţele lui sunt rotunde şi grăsuţe, iar picioarele tari, ca nişte ramuri de stejar tânăr. Mi-e drag de el şi i-am cercetat trupul cu cea mai mare atenţie. E sănătos şi frumos ca un copil al zeilor.

Ce secătură mică! Dă din picioare şi ţipă, ca să-l iau la sân, deşi abia acum un ceas a supt, până s-a săturat. Are un glas puternic şi ţipă după tot ce vede.

Dar am trecut prin clipe foarte grele, dragă Surioară. Mă plimbam prin faţa ferestrelor, chinuită de aşteptare şi de dureri. Începuseră să secere şi snopii erau adunaţi grămezi în lungul miriştilor. În faţa mea se aşternea belşugul verii – belşugul vieţii.

Durerile îmi tăiau respiraţia, dar îmi dădeam seama că trebuie să fiu în culmea fericirii sperate de orice mamă. Astfel, am născut pe primul meu fiu. Şi să ştii că a fost un băiat voinic. Cu ce violenţă asalta porţile vieţii şi cu ce strigăt puternic a intrat în lume! La început mă temeam să nu mor din cauza durerilor pe care mi le pricinuia nerăbdarea lui, dar mă simţeam mulţumită de vigoarea pe care o bănuiam în el. Odoraşul meu de bărbăţel în miniatură!

Viaţa mea de acuma este o grădină înflorită. Să-ţi spun oare totul, ca să poţi înţelege cât de deplină este fericirea mea? Cum aş putea să-ţi spun, dragă Surioară, tocmai dumitale care de atâtea ori mi-ai văzut inima însângerată? Ascultă cum s-a întâmplat:

Stam întinsă pe pat; eram slăbită, dar victorioasă. Fiul meu era aşezat alături de mine. Soţul meu intră în cameră, se apropie de pat şi întinde braţele. Inima îmi tresare. Soţul meu aştepta să-i prezint copilul, în conformitate cu vechile tradiţii.

Mi-am ridicat copilul şi l-am pus în braţele tatălui său, spunându-i:

— Scumpul meu stăpân, priveşte pe fiul tău, primul născut. Ia-l! Soţia ta ţi-l dă ţie.

M-a privit în luminile ochilor. Simţeam cum flacăra ochilor lui îmi pârjoleşte trupul. S-a plecat mai adânc spre mine şi mi-a răspuns:

— Ţi-l dau înapoi. Este copilul nostru.

Cuvintele lui erau stinse şi răsunau prin aer ca nişte clopoţei de argint.

— Mă voi bucura de vederea lui împreună cu tine.

Plângi, Surioară dragă? Da… sigur… înţeleg… acum înţeleg şi eu. Altfel cum ar putea o biată femeie să suporte o astfel de fericire! Priveşte pe fiul meu! A început să râdă!

PARTEA A DOUA

Capitolul 10

O, Surioara mea. Mi-am închipuit că de aici înainte, cu fiul meu alături, nu voi mai avea să-ţi spun niciodată decât vorbe de bucurie. Eram mulţumită şi convinsă că de aici înainte nimic nu se va mai putea întâmpla, ca eu să mă întristez din nou. Cum se poate oare ca atâta vreme cât mai există legăturile de sânge, ele să-ţi fie izvor de durere?

Astăzi inima mea aproape nu-şi mai poate suporta violenţa zvâcnirilor. O, nu! De astă dată nu este vorba de fiul meu. El a împlinit acuma nouă luni de viaţă şi este grăsuliu ca un adevărat Budha. Nu l-ai văzut din ziua când a încercat să se ţină în picioare. E plin de haz, de ar face să râdă chiar şi un maimuţoi. De când a înţeles că poate merge, se supără de fiecare dată, când vede pe cineva că vrea să-l facă să şadă.

Braţele mele nu sunt destul de tari, ca să-l poată stăpâni. Mintea lui născoceşte tot felul de răutăţi şi ochii îi strălucesc plini de şiretenie. Tatăl lui spune că prea e răsfăţat. Dar te întreb, Surioară, cum aş putea să fiu severă cu un astfel de copil, în faţa căruia sunt neputincioasă din cauza încăpăţânării şi a drăgălăşeniei lui, aşa că nu mă mai pot stăpâni şi încep să râd printre lacrimi!

Nu, Surioară, mâhnirea mea de acuma nu este pricinuită de fiul meu!

Aceasta se datorează fratelui meu. Vorbesc despre cel care este singurul fiul al mamei mele şi care a petrecut trei ani în America. El este cel care stoarce sângele din inima mamei mele şi dintr-a mea.

Îmi aduc aminte că ţi-am spus cât de mult l-am iubit în timpul copilăriei mele. Dar acuma nu l-am mai văzut de ani de zile, nici n-am mai auzit despre el decât foarte puţin, deoarece mama n-a putut uita niciodată că a părăsit casa părintească, împotriva voinţei

ei; chiar când i-a poruncit să se căsătorească cu logodnica lui, el a refuzat. Tocmai din pricina asta, numele fratelui meu nu se urcă decât cu greutate până la buzele ei. Acum liniştea vieţii ei este din nou tulburată din pricina lui. Nu se mulţumeşte că a înfruntat atât de grav pe mama, chiar înainte de asta, ci din nou... dar am în faţa mea scrisoarea! Mi-a adus-o ieri dădaca Wang Da Ma, bătrâna care ne-a purtat pe amândoi la sân, din ziua când ne-am născut şi care ştie tot ce se petrece în familia mamei mele.

Când a intrat în casă, s-a prosternat până în pământ în faţa fiului meu. Pe urmă mi-a întins scrisoarea şi a început să plângă, şi de trei ori a început să se vaite cu glas mare: „Aie-aie-aie!..."

Bănuind imediat că o astfel de scenă nu poate să fie pricinuită decât de o mare nenorocire, mi-am simţit inima că se opreşte câteva clipe să mai bată.

— Mama... ce s-a întâmplat cu mama! şi am început să plâng.

Îmi aduceam aminte cât era de slăbită când m-am dus la ea şi mi-a ieşit în cale, sprijinită în baston. Îmi făceam imputări din cauză că de la naşterea fiului meu nu mă dusesem la ea decât de două ori. Eram prea preocupată de propria mea fericire.

— Fiică a celei mai cinstite femei, nu este vorba de mama dumitale, mi-a răspuns dădaca înecată de suspine. Zeii i-au prelungit viaţa, ca să-i facă parte şi de-această amărăciune.

— Atunci, tatăl meu... am întrebat eu şi spaima de adineauri s-a prefăcut în groază.

— Nici preacinstitul tău tată nu s-a dus încă din cauza asta, ca să bea apa Izvoarelor Galbene, a adăugat ea, înclinându-se în faţa mea.

— Atunci, ce este? am întrebat eu, uitându-mă la scrisoarea pe care mi-o pusese pe genunchi.

Mi-a făcut semn să mă uit la ea.

— Să binevoiască tânăra mamă a acestui fiu princiar, să citească această scrisoare. Tot ce s-a întâmplat, scrie într-însa, zice dădaca.

Am poftit-o să treacă în camera de alături şi să bea un ceai, iar pe fiul meu l-am dat în grija servitoarei şi m-am uitat la scrisoare. Îmi era adresată mie şi mi-o trimitea mama. Nu mă puteam mira îndeajuns. Niciodată nu-mi scrisese până acuma.

Am rămas câteva clipe cu gândurile rătăcite, dar pe urmă am deschis plicul şi am scos foaia subţire de hârtie pe care am recunoscut numaidecât liniile delicate ale penelului de tuş din scrisul mamei mele. Am trecut repede peste primele fraze obişnuite

şi privirea mi-a căzut pe următoarele cuvinte care în realitate erau însăşi esenţa scrisorii pe care mi-o trimitea:

— Fratele tău care este de atâta vreme în ţări străine, îmi scrie acuma că vrea să se căsătorească cu o femeie străină.

La sfârşitul scrisorii sunt obişnuitele fraze de terminare. Atât şi nimic mai mult. Dar dincolo de cuvintele acestea, dragă Surioară, mi se părea că aud cum se scurgea sângele din inima mamei mele. Am strigat din fundul deznădejdii mele:

— O, frate bun şi fără inimă; o, tu fiu slăbănog şi rău!

Dar numaidecât au venit servitoarele şi au încercat să mă liniştească, spunându-mi că supărarea ar putea să-mi învenineze laptele, cu care hrănesc pe fiul meu.

Văzându-mă că plâng de nu mă mai puteam opri, s-au aşezat împrejurul meu pe duşumele şi au început să bocească împreună cu mine, ca astfel să-mi poată scoate din suflet supărarea care mă cutremura. După ce am plâns până m-am săturat şi pentru că mă plictisisem de bocetele lor, le-am poruncit să înceteze şi am trimis după Wang Da Ma, căreia i-am spus:

— Mai stai aici vreme de un ceas, până când se va întoarce tatăl fiului meu, ca să pot deschide scrisoarea şi în faţa lui şi să-l aud ce-mi va spune să fac. Îi voi cere voie să mă lase să mă duc până la mama. În timpul acesta, du-te să mănânci un castron de orez şi o bucată de carne, ca să mai prinzi putere.

Dădaca s-a învoit numaidecât şi am dat poruncă să i se servească şi o bucată de friptură de porc, ca să o consolez în felul acesta pentru partea ei de amărăciune, pricinuită de nenorocirea din familia noastră.

*

* *

În timp ce aşteptam întoarcerea soţului meu, stăteam singură în cameră şi mă gândeam. Îmi aduceam aminte de fratele meu. Oricât aş fi încercat, îmi era peste putinţă să-l pot vedea aşa cum arăta acuma: bărbat în toată firea, îmbrăcat în haine americane, umblând fără nicio teamă pe străzile necunoscute ale ţării aceleia îndepărtate, vorbind probabil cu bărbaţii şi femeile de acolo – în orice caz cu femeile, de vreme ce se îndrăgostise de una dintre ele. Nu puteam să-l văd decât aşa cum îl ştiam dinainte, micul meu frate mai mare din timpul copilăriei, cel cu care mă jucam în pragul porţilor de la curţile care îngrădeau casa noastră.

Pe vremea aceea, era cu un cap mai înalt decât mine, iute în mişcări, emoţionat şi mereu râzând. Obrazul lui era oval, ca şi al mamei, cu buzele drepte şi subţiri, cu sprâncene fine, arcuite deasupra ochilor de formă prelungă. Bătrânele concubine erau mereu geloase, din pricină că el era mult mai frumos decât copiii lor. Dar cum era să fie altfel? Ele nu erau decât femei de rând care în tinereţea lor fuseseră roabe, buzele lor erau groase şi aspre, iar sprâncenele zbârlite, ca şi părul de pe spinarea unui câine. Mama noastră însă era o doamnă, coborâtoare din o sută de generaţii. Frumuseţea ei era o frumuseţe precisă şi delicată, cu trăsături fine şi o culoare ce nu pot fi obţinute decât datorită rafinamentului de secole. Această frumuseţe o trecuse drept moştenire şi fiului ei.

Acest amănunt pe el nu-l interesa aproape deloc. Se ferea supărat de mâinile roabelor care încercau să-l mângâie pe obrajii ca de fildeş poleit, pentru a câştiga mila mamei noastre. Era foarte pasionat după distracţiile pe care şi le procura singur, şi-i plăcea foarte mult să se joace şi să râdă. Mi se pare că-l mai văd şi astăzi, oprindu-se cu sprâncenele încruntate în timpul jocului. Era un temperament energic în toate privinţele şi nu tolera ca cineva să-i ceară să facă ceva ce nu voia el.

Când ne jucam împreună, nu-l contraziceam niciodată, mai ales din pricină că el era băiat şi nu se cădea ca o fată să-i stea împotrivă. Dar îi făceam pe voie şi pentru că ţineam la el foarte mult şi mi-ar fi fost peste putinţă să-l văd că se supără.

De fapt, nimeni nu putea să suporte să-l vadă supărat. Slugile şi roabele îl respectau pentru că era tânărul lor stăpân şi până şi severitatea mamei parcă se mai îmblânzea de faţă cu el. Asta nu înseamnă câtuşi de puţin că i-ar fi dat voie să se împotrivească poruncilor date de ea, dar cred că mama se stăpânea şi nu-i poruncea să facă decât ceea ce ştia că poate să-i fie şi lui pe plac. Am auzit poruncind unei roabe să ridice de la masă o prăjitură preparată cu ulei şi foarte dulce, înainte de sosirea lui, căci fratelui meu îi plăcea foarte mult această prăjitură şi o mânca imediat, dar de fiecare dată se îmbolnăvea; dacă s-ar fi întâmplat să o vadă, ar fi cerut numaidecât şi pe ea n-ar fi lăsat-o inima să nu-i dea.

Prin urmare chiar pe vremea când era tânăr de tot, cei din casă făceau tot posibilul ca să-i uşureze drumul în viaţă. Niciodată însă nu mi s-a întâmplat să mă gândesc la deosebirea dintre felul în care eram trataţi. Nici prin minte nu mi-ar fi trecut că eu aş putea să fiu egală cu fratele meu. Nici nu era nevoie. Mie nu-mi era

hărăzit un rol atât de important în viaţa familială, cum îi era lui care era primul fiu şi moştenitorul tatălui meu.

Pe vremea aceea, pe fratele meu îl iubeam mai mult decât orice, ne plimbam prin grădinile casei noastre ţinându-l de mână. Împreună ne opream pe marginea bazinelor nu prea adânci şi căutam să descoperim dâra verde, lăsată de peştişorul de aur pe care ni-l alesesem şi despre care spuneam că este al nostru. Împreună adunam pietricele de toate culorile şi ne clădeam mici case pentru zâne, care semănau întrutotul cu casele din curţile noastre, doar că erau mult mai mici şi foarte complicate ca arhitectură. Când a început să mă înveţe cum să mânuiesc penelul de tuş, pentru a trage cu negru caracterele schiţate în caietul meu de caligrafie, conducându-mi mâna cu mâna lui, îmi închipuiam despre el că este cel mai înţelept dintre toţi oamenii. Ori încotro s-ar fi dus prin curţile apartamentelor rezervate pentru femei, eu mă ţineam după el, întocmai ca un căţel şi dacă se întâmpla să treacă dincolo de poarta cu arcadă, în curţile rezervate numai pentru bărbaţi, unde eu n-aveam voie să mă duc, îl aşteptam cu toată răbdarea până se întorcea.

Pe urmă, fără să ne dăm seama cum, el a împlinit nouă ani, aşa că l-au scos din apartamentele femeilor, pentru a-l duce în cele ale tatălui nostru care erau rezervate numai bărbaţilor, şi viaţa noastră comună s-a terminat pe neaşteptate.

O, cât de grele au fost primele zile ale acestei despărţiri, pe care le-am trăit într-un plâns neîntrerupt! Noaptea adormeam plângând şi visam o ţară unde puteam rămâne amândoi copii, pentru totdeauna, fără să ne mai despartă cineva. O, au trebuit să treacă multe zile grele, până când să nu mai simt tristeţea camerelor goale, unde-l căutam pe el, fără să-l mai pot găsi! Mama începuse să se teamă, nu cumva să mă îmbolnăvesc şi a încercat să vorbească cu mine.

— Fiica mea, dorinţa aceasta stăruitoare, de a-ţi vedea fratele, este un lucru necuviincios din partea unei fete; astfel de sentimente va trebui să le păstrezi de aici înainte pentru alte prietenii. Această mâhnire nu este admisibilă decât atunci când jeleşti o rudă moartă, de-a soţului tău. Prin urmare, caută şi înţelege rosturile vieţii, şi stăpâneşte-te. Întrebuinţează-ţi timpul pentru învăţătură şi pentru broderie. A sosit vremea când va trebui să te pregătim în vederea căsătoriei tale.

Din ziua aceea am fost mereu preocupată de gândul apropiatei

mele căsătorii. Am ajuns să înţeleg că viaţa mea şi a fratelui meu nu se vor putea desfăşura niciodată împreună. Eu nu făceam parte propriu-zis din familia lui, ci din familia logodnicului meu. Am ascultat deci vorbele mamei mele şi am început să-mi fac datoria cât se poate de serios.

Îmi aduc aminte, de asemenea, de fratele meu din ziua aceea când stăruise să fie trimis la şcoala din Peking. A venit în apartamentul mamei, ca să-i ceară şi ei învoirea, şi eu eram de faţă. Dar, după ce primise învoirea tatălui meu, vizita pe care o făcea mamei mele acum, era un simplu act de politeţe. Mama n-ar fi putut refuza ceea ce tatăl meu acordase dinainte. Fratele meu însă a fost întotdeauna foarte meticulos în ceea ce priveşte respectarea formelor exterioare ale politeţii.

L-am văzut că se opreşte în faţa ei, şi că este îmbrăcat într-un costum de mătase cenuşie, căci eram în timpul verii. În degetul mare avea un inel de jad. Fratelui meu i-au plăcut întotdeauna lucrurile frumoase. În ziua aceea era atât de drăguţ, încât vederea lui m-a făcut să mă gândesc la fineţea unei trestii de argint. Sta cu fruntea puţin plecată în faţa mamei şi se uita în pământ. Dar din locul unde eram eu, îi vedeam ochii lucind sub pleoape.

— Mamă, zise el, dacă te învoieşti, eu aş vrea să-mi urmez studiile la Universitatea din Peking.

Mama ştia dinainte că va trebui să se învoiască. La rândul lui, şi el ştia că mama l-ar fi oprit, dacă ar fi putut. Dar în faţa unei situaţii unde altă femeie ar fi început să se vaite şi să plângă, ea a găsit imediat puterea necesară, ca să-i poată răspunde cu glasul liniştit, dar categoric.

— Fiul meu, ştii bine că aşa trebuie să se întâmple, cum a hotărât tatăl tău. Eu ştiu, de asemenea, că nu sunt decât mama ta. Cu toate acestea, voi vorbi, deşi nu pot face nimic împotriva hotărârii luate de el. Nu văd niciun folos în plecarea ta de acasă. Tatăl şi bunicul tău şi-au desăvârşit învăţătura aici, la ei acasă. Tu însuţi ai avut cei mai buni profesori din oraş, care s-au îngrijit de învăţătura ta, de pe vremea când erai copil. Am adus în casa noastră şi pe Tang, eruditul din Suechuen, pentru a te învăţa arta poeziei. Învăţătura aceasta printre străini nu are niciun rost pentru oameni cu situaţia noastră. Ca să mergi în oraşele acelea depărtate, înseamnă să-ţi primejduieşti viaţa, care nu este cu totul a ta, până în ziua când ne vei da un fiu care să ducă înainte numele strămoşilor noştri. Dacă te-ai fi putut căsători înainte de plecare…

Am văzut pe fratele meu că tresare supărat şi-şi închide evantaiul pe care-l ţinuse deschis în mâna stângă. Pe urmă îl deschide din nou şi cu zgomot. A ridicat privirea şi am băgat de seamă că ochii îi scăpărau de mânie. Dar mama a ridicat braţul.

— Nu spune nicio vorbă fiul meu. Eu, fireşte, nu-ţi poruncesc. Cu vorbele mele vreau numai să te previn. Viaţa nu-ţi aparţine ţie, în întregime. Păzeşte-ţi-o!

Pe urmă mama a plecat fruntea, ca el să se poată retrage.

După această întâlnire, nu l-am mai văzut decât rareori. Acasă n-a venit decât de două ori înainte de căsătoria mea, dar n-am avut nimic să ne spunem şi niciodată n-am rămas singuri amândoi. În general, el nu venea niciodată în curţile rezervate femeilor, decât pentru a saluta foarte ceremonios pe mama mea sau pentru a-şi lua rămas bun, aşa că ar fi fost peste putinţă să vorbesc în toată libertatea cu el, fiind de faţă cineva mai în vârstă decât noi.

Văzusem însă că a mai crescut şi se ţinea foarte drept, dar chipul lui pierduse din frăgezimea tinereţii. Pierduse şi din graţia delicată care pe vremea când era mic, îi dădea înfăţişarea unei fete frumoase, mai mult decât a unui băiat. L-am auzit spunând mamei mele, că în şcoala aceea străină unde era, trebuia să facă în fiecare zi exerciţii, şi din cauza asta devenise mai înalt, mai puternic şi mai muşchiulos. Părul îl purta scurt tăiat, după moda adusă de prima revoluţie şi-l avea negru şi frumos pieptănat, iar capul şi-l purta cu multă mândrie. Am constatat că era un tânăr foarte frumos, femeile din curţile exterioare oftau uitându-se după el, iar ibovnica cea grasă a declarat:

— O, e ca şi tatăl său, pe vremea când a început dragostea noastră!

Pe urmă fratele meu a trecut apele mării şi nu l-am mai văzut. Chipul lui începuse să se tulbure în amintirea mea şi să se întunece din pricina lucrurilor străine între care trăia, aşa că a fost peste putinţă să-l mai pot vedea limpede, cum îl vedeam înainte de asta, când mă gândeam la el.

Stând aşa în cameră şi aşteptând întoarcerea soţului meu, în mână cu scrisoarea primită de la mama, am început să-mi dau seama că fratele meu este un om străin pe care eu nu-l cunoşteam.

*

* *

Când soţul meu s-a întors la amiază, am alergat în calea lui

plângând şi i-am întins scrisoarea. M-a privit mirat şi mi-a spus:

— Ce este asta? Ce s-a întâmplat?

— Citeşte, citeşte scrisoarea asta şi vezi! am gemut eu şi am început să plâng din nou, văzând expresia întipărită pe faţa lui, în timp ce o citea.

— Ce băiat prost! Ce nebunie din partea lui, murmura soţul meu, strângând scrisoarea în mână. Cum a putut să facă aşa ceva? Da, va trebui să te duci numaidecât la preacinstita ta mamă, ca să o mângâi.

A trimis un slujitor, să spună omului care venise cu ricşa, să-şi termine masa cât mai curând, ca să nu pierdem timpul. Imediat ce a fost gata, am luat copilul şi servitoarea şi am plecat, spunându-i să alerge cât se poate de repede.

Când am trecut pragul de la poarta casei mamei mele, mi-am dat imediat seama de tăcerea grea ce se aşezase în toate părţile, întocmai ca norii care se târăsc în faţa lunii şi-i întunecă lumina. Roabele îşi vedeau de treburile lor, întorcându-se din când în când una spre alta şi spunându-şi câte ceva în şoaptă. Wang Da Ma care se întorsese cu mine, plânsese tot timpul drumului şi ochii i se înroşiseră de lacrimi.

În curtea Sălciilor Triste am găsit pe a doua şi a treia soţie, înconjurate de copiii lor. Când m-au văzut că intru împreună cu fiul meu, abia şi-au dat osteneala să mă salute, atât erau de grăbite să-mi pună tot felul de întrebări.

— Ce frumos copil, se mira concubina cea grasă.

Am văzut-o că întinde braţele după el, dar am refuzat să i-l dau.

— Îl voi duce la mama, i-am răspuns eu. Prezenţa lui o va înveseli şi-i va întoarce gândurile de la marea supărare ce o preocupă în momentul acesta.

După ce am trecut prin Sala cea Mare a invitaţilor, ca să ajung în Curtea Bujorilor şi de aici prin camerele de odihnă ale femeilor, m-am oprit în faţa intrării apartamentelor mamei.

De obicei intrarea era acoperită întotdeauna numai de o draperie roşie de mătase, dar de astă dată uşa din dosul draperiei era închisă. Am bătut încet cu latul mâinii în tăblia uşii. Nu mi-a răspuns nimeni. Am bătut din nou, şi numai după ce am strigat:

— Eu sunt, mamă. Eu, fetiţa ta!

Abia atunci i-am auzit glasul venind ca din mari depărtări:

— Vino la mine, fiica mea.

Am intrat numaidecât. Am văzut-o aşezată în faţa mesei negre

cu sculpturile grele. Sub tabletele de pe perete ardea tămâia într-un vas de bronz. Sta cu capul plecat şi între degetele mâinii care-i atârna pe marginea mesei, ţinea o carte. Când m-a văzut intrând, mi-a zis:

— Ai venit? Tocmai încercam să citesc Cartea Schimbărilor. Dar astăzi nu găsesc nimic în paginile ei, ce ar putea să mă întărească.

În timp ce vorbea, legăna încet din cap şi cartea i-a scăpat din mână şi a căzut jos. A lăsat-o acolo unde căzuse, fără să se mai intereseze de ea.

Indiferenţa în atitudinea ei mă făcea să-mi fie teamă. Mama fusese întotdeauna stăpână pe toate pornirile ei, sigură şi mândră. Acum începeam să-mi dau seama că ea a stat prea mult timp singură, şi-mi făceam reproşuri că am iubit prea mult pe fiul meu şi că am întârziat prea mult alături de mângâierile soţului meu, pe care le dorisem atât de mult. Trecuse multă vreme de când nu mai venisem să o văd. Cum voi putea oare să-i readuc încrederea în ea însăşi şi să o fac să nu se mai gândească la preocupările ei negre? Am luat pe fiul meu şi l-am aşezat să stea în picioare, pe urmă i-am împreunat mâinile şi l-am făcut să se încline în faţa ei. Apoi i-am şoptit: Preacinstită bunică… haide spune şi tu băieţelul mamei.

— Preacinstită… gânguri copilaşul şi ridicând ochii spre ea, a început să zâmbească.

Surioară dragă, ţi-am spus că mama nu l-a mai văzut de pe vremea când avea trei luni, şi ştii cât e de frumos. Cine ar putea să nu se înduioşeze la vederea lui. Privirile mamei se plecară şi întârziară îndelung asupra lui. Pe urmă s-a ridicat de la masă, s-a îndreptat spre dulăpiorul auriu şi a scos o cutie de lac roşu. După ce a deschis-o, am văzut că era plină de prăjiturele cu seminţe de anis. I-a umplut mâinile amândouă de prăjituri, iar la vederea lor, copilul a început să râdă din toată inima, şi mama s-a uitat la el, zâmbind uşor:

— Haide, mănâncă, mica mea floare de lotus, mieluşelul meu.

Văzând-o că timp de câteva clipe a încetat să se mai gândească la amărăciunile ei, am ridicat cartea de jos şi i-am turnat ceaiul în ceaşca de pe masă pe care i-am prezentat-o cu amândouă mâinile.

M-a poftit să iau un scaun şi ne uitam împreună la copilul care se juca pe duşumele. Aşteptam să înceapă să vorbească, deoarece nu ştiam dacă vrea să-mi spună ceva sau nu, în legătură cu fratele meu. Dar n-a început să-mi spună numaidecât, ci la început a declarat:

— Fiica mea, văd că fiul tău este cu tine.

Îmi aduceam aminte de seara când îi mărturisisem adânca mea tristeţe. Acum veniseră zorii trandafirii ai dimineţii.

— Da mamă, i-am răspuns eu zâmbind.

— Eşti fericită? m-a întrebat ea, fără să ridice privirea de la copil.

— Stăpânul meu este de o bunătate princiară, faţă de mine, care nu sunt decât umila lui soţie, i-am răspuns eu.

— Copilul a fost conceput şi s-a născut desăvârşit, continuă ea îngândurată, fără să ridice ochii de la el. Îl cercetez din toate părţile şi văd că în zece părţi din zece, este desăvârşit. Nu îi lipseşte niciun fel de farmec. O, suspină mama şi începu să se frământe neliniştită, fratele tău a fost un copil tot atât de frumos ca şi acesta. Aş fi preferat să fi murit de atunci, căci în felul acesta mi-aş fi adus aminte de el ca de un copil frumos şi ascultător.

Am înţeles imediat că vrea să-mi vorbească despre fratele meu, dar am aşteptat, ca să pot vedea mai limpede felul în care se gândeşte. Peste puţin a început să vorbească din nou şi a ridicat ochii spre mine.

— Ai primit scrisoarea mea?

— Scrisoarea mamei mele a ajuns la mine azi dimineaţă, adusă de o slujitoare, i-am răspuns eu şi m-am înclinat.

A oftat din nou şi, ridicându-se, s-a apropiat de un mic birou, din sertarul căruia a scos o altă scrisoare. Eu stăteam în picioare şi aşteptam să se întoarcă la masă. Când mi-a întins scrisoarea, am luat-o cu amândouă mâinile.

— Citeşte-o, zice mama.

Era de la un prieten al fratelui meu, cu numele Chu care plecase în America de la Peking, împreună cu fratele meu. La cererea fratelui meu, spunea scrisoarea, el Chu Kwoh-ting scrie preacinstiţilor bătrâni, ca să le aducă la cunoştinţă că fiul lor s-a logodit, conform obiceiurilor din Apus, cu fata unuia dintre profesorii săi de la Universitate. El, adică fiul lor, le trimite cele mai bune urări ce le poate trimite un fiu părinţilor săi, şi-i roagă să desfacă logodna încheiată mai demult cu fiica lui Li, căci pentru el aceasta a fost întotdeauna prilej de nemulţumire, când îşi aduce aminte de ea. Recunoştea din toate punctele de vedere superioritatea părinţilor săi faţă de el însuşi, şi bunătatea pe care au arătat-o nevrednicului lor fiu. Cu toate acestea le spune limpede, că nu se va căsători cu fata cu care a fost logodit conform tradiţiilor chinezeşti, din cauză că astăzi timpurile s-au schimbat; el

este un om modern şi s-a hotărât să adopte obiceiurile moderne şi independente, prin urmare se va căsători cu cine-l va trage inima.

Scrisoarea se termina cu o mulţime de formule care exprimau respectul filial şi dragostea şi supunerea lui. Cu toate acestea se vedea limpede că fratele meu este definitiv hotărât. Rugase pe prietenul său să scrie, numai din pricină că ar fi dorit să evite părinţilor săi o provocare făţişă. Mă simţeam clocotind de indignare împotriva lui, când i-am citit scrisoarea. După ce am terminat de citit, am împăturit-o şi i-am dat-o mamei înapoi, fără să zic nimic.

— Se vede că a înnebunit, declară mama. I-am trimis îndată o telegramă şi i-am poruncit să se întoarcă fără întârziere acasă.

Vedeam acum cât este de zbuciumată. Căci mama reprezintă din tot sufletul vechile tradiţii chineze.

În ziua când pe străzile frumosului nostru oraş străvechi au început să ridice stâlpi înalţi de care agăţau fire de sârmă, întocmai ca pânza de păianjen în ramurile unui copac, ea a început să protesteze împotriva acestei profanări.

— Străbunii noştri s-au mulţumit să aibă un penel şi o bucată de tuş solid, dar noi nemernicii lor urmaşi, ce-am avea oare de spus ce ar putea să fie mai important, decât înţeleptele lor cuvinte şi, deci, care să merite atâta grabă? spunea ea cu indignare.

Când a aflat că vorbele oamenilor îşi pot face drum şi pe sub apele mărilor, a declarat:

— Ce-am putea avea noi de spus acestor barbari? Zeii, în marea lor înţelepciune, au aşezat marea între noi, ca să fim despărţiţi. Este o faptă de impietate să încerci să uneşti, ceea ce zeii în nemărginita lor înţelepciune au despărţit.

De astă dată însă graba neastâmpărată se manifestase şi la ea.

— Mi-am închipuit, spunea ea cu tristeţe, că niciodată nu voi ajunge să întrebuinţez invenţiile acestea străine. Şi nu le-aş fi întrebuinţat, dacă fiul meu ar fi rămas în ţara noastră. Dar, când ai de-a face cu barbarii, înhami pe diavol să învârtească piatra propriei lui mori.

Am încercat s-o liniştesc, spunându-i:

— Mamă. Nu jeli prea mult şi nu pune la inimă. Fratele meu este un fiu ascultător. Se va supune şi se va întoarce, aşa că va scăpa de nebunia aceasta, de a alerga după o femeie străină.

Ea însă a clătinat din cap şi şi-a proptit fruntea în palme. Văzând gestul acesta, m-am simţit cuprinsă de o spaimă neaşteptată. Arăta foarte bolnavă. Nu fusese niciodată o femeie prea voinică, dar

acuma se stingea ca o lumânare şi vedeam cum îi tremură mâna pe care-şi sprijină fruntea. M-am aplecat spre ea, ca să o văd mai bine. Dar am băgat de seamă că începe să vorbească din nou.

— Am constatat de multă vreme, zise ea cu glasul slab şi ostenit, că atunci când o femeie s-a cuibărit în sufletul unui bărbat, privirile lui se întorc înăuntru spre ea, aşa că nu mai vede nimic altceva. Făcu o pauză, pe urmă cuvintele ei începură să picure întocmai ca nişte suspine. Tatăl tău cred că este un om destul de cumsecade. Cu toate acestea a trebuit să mă resemnez, când vedeam că începe să-l apuce nebunia; dacă se întâmpla să-i iasă în cale o femeie frumoasă şi să-i trezească dorinţele, un timp se purta ca un ieşit din minţi şi nimic nu-i mai era pe plac. A cunoscut o mulţime de cântăreţe, în afară de gurile acestea trândave pe care mi le-a adus în casă ca concubine – până acum am avut parte de trei, iar a patra n-a venit numai datorită faptului, că a pierdut plăcerea de a se mai ocupa de fata aceea din Peking, înainte de terminarea tratativelor. Cum s-ar putea să fie fiul meu mai înţelept decât tatăl său? Aceştia sunt bărbaţii!

Se ridică în picioare şi buzele i se contractară într-o expresie de dispreţ atât de violentă încât îţi făcea impresia că gura aceasta este o fiinţă cu totul aparte. Gândurile lor nemărturisite sunt mereu încolăcite ca un cuibar de şerpi, în jurul trupului vreunei femei.

Cuvintele ei mă îngrozeau. Până acum nu vorbise niciodată în faţa mea despre tatăl meu şi despre concubinele lui. În clipa aceasta se deschideau în faţa mea colţurile cele mai ascunse ale sufletului ei. Amărăciunile şi suferinţele ardeau vâlvătaie în trupul ei. Nu găseam cuvintele cu care să o pot îmbărbăta într-o astfel de împrejurare, tocmai eu care ştiam că soţul meu mă adoră. Încercam să mi-l imaginez în ziua când îşi va lua o a doua soţie, dar îmi era peste putinţă. Nu-mi aduceam aminte decât de ceasurile noastre de dragoste, şi privirile mi se întoarseră în această clipă spre fiul meu care se mai juca încă pe duşumele, cu prăjiturile cu seminţe de anis. Ce să spun, ca să o îmbărbătez pe mama?

Simţeam nevoia să vorbesc.

— S-ar putea ca femeia aceasta străină… începui eu sfioasă.

Ea însă bătu cu luleaua în duşumele, căci tocmai atunci o luase de pe masă şi începuse să şi-o umple grăbită şi cu degetele tremurând.

— Să nu vorbim despre ea, răspunse mama răstit. Eu mi-am spus cuvântul şi acuma e rândul fiului meu să mă asculte. Va trebui

să se întoarcă şi să se căsătorească cu fiica lui Li, logodnica lui, care îi va da primul fiu din sămânţa sa. În felul acesta îşi va face datoria faţă de strămoşii noştri. Pe urmă va putea să ia pe cine pofteşte, drept concubină. Pot eu să aştept ca fiul să fie altfel decât a fost tatăl său? Dar acum să nu mai spui nimic şi lasă-mă. Sunt foarte obosită. Va trebui să mă întind puţin pe pat şi să mă odihnesc.

N-am mai putut adăuga nimic. Am văzut că e foarte palidă şi trupul i se frânsese întocmai ca o trestie smulsă din rădăcină. Mi-am ridicat băiatul în braţe şi m-am retras din camera ei.

*
* *

Când am ajuns acasă, am spus soţului meu plângând, că n-am fost în stare să alin durerea mamei mele. A încercat să mă îmbărbăteze şi mi-a luat mâinile într-ale lui, apoi m-a rugat să aştept cu răbdare, până când se va întoarce fratele meu. Auzind cuvintele lui pline de bunătate, am căpătat din nou încredere şi speranţă în viitor. Dar a doua zi dimineaţă, când a plecat după treburile lui, am fost iarăşi cuprinsă de îndoială. Mi-e peste putinţă să o uit pe mama.

În mijlocul profundei tristeţi în care trăia, avusese o singură speranţă care o susţinuse – speranţa tuturor femeilor cumsecade: gândul că sprijinul ei la bătrâneţe va fi fiul fiului ei şi astfel îşi va putea face pe deplin datoria faţă de familie. Cum se poate ca fratele meu să fi preferat realizarea dorinţelor lui nebuneşti, faţă de însăşi viaţa mamei sale? Când se va întoarce, îi voi face reproşuri din pricina asta. Îi voi spune tot ce mi-a spus mama. Îi voi aduce aminte că el este unicul fiu al mamei mele. Apoi îl voi întreba:

— Cum vei putea să aşezi în poala mamei noastre pe fiul unei femei străine de neamul nostru?

Capitolul 11

Până acuma, dragă Surioară, n-am aflat nimic. În fiecare zi trimit grădinarul până la casa mamei noastre să întrebe cum îi merge cu sănătatea şi să afle dacă a venit vreo ştire de la fratele meu. În fiecare zi, de două săptămâni încoace, îmi răspunde:

— Preacinstita dumitale mamă spune că nu este bolnavă. Dar roabele spun că se stinge încet, căci nu mai poate mânca nimic.

Cât despre tânărul stăpân încă nu se ştie nimic. Fără îndoială inima stăpânei se frânge numai din cauza lui. La vârsta ei, zbuciumul e greu de suportat.

De ce oare fratele meu nu trimite vorbă? Am pregătit mamei mele mâncăruri bune şi, după ce le-am aşezat în vase de porţelan, i le-am trimis cu slujitoarele şi i-am spus:

— Mănâncă mamă din această friptură care nu este vrednică de o femeie ca tine. E fără niciun gust, căci au pregătit-o mâinile mele, dar cu toate acestea, rogu-te, mănâncă puţin.

Mi-au adus vorbă că a luat o bucăţică, pe urmă a lăsat beţişoarele din mână. Nu-şi poate uşura inima de greutatea mâhnirii ce o apasă. Prin urmare, fratele meu ar putea să o ucidă pe mama? Ar trebui să ştie că purtările acestea lipsite de respectul filial, obişnuite în Apus, ea nu le poate suporta. E ruşinos ca un om ca el să nu-şi dea seama de datoria pe care o are.

*
* *

Stau ceasuri întregi şi mă gândesc şi mă frământ. Nu-mi pot închipui ce va face fratele meu. La început eu credeam că va sfârşi prin a se supune voinţei mamei mele. Ea i-a dat trupul pe care îl are, pielea şi părul. Prin urmare nu se poate să le profaneze cu o străină.

Afară de asta, din cea mai fragedă copilărie fratele meu a învăţat pilda Marelui Înţelept care spune: prima datorie a unui bărbat este să dea cea mai deplină ascultare poruncilor părinţilor săi. Fără îndoială, după ce tatăl meu se va întoarce acasă şi va afla ce are de gând să facă, îl va opri. Deci, căutam să mă liniştesc.

Cam în felul acesta mă gândeam la început. Dar astăzi sunt ca şi un izvor fără albie, care-şi revarsă apele în largul câmpului.

Chiar soţul meu, dragă Surioară, mă face să mă îndoiesc de înţelepciunea vechilor obiceiuri. Cu dragostea pe care mi-o arată, mă determină să mă îndoiesc. Seara trecută mi-a spus lucruri foarte stranii. Voi încerca să ţi le povestesc:

Ne aşezasem pe mica terasă de mozaic pe care a construit-o în partea de miazăzi a casei. Fiul nostru dormea sus, în pătucul lui de bambus. Slugile se duseseră după treburile lor. Eu stăteam pe micul scăunel de porţelan la o oarecare depărtare de soţul meu, aşa cum se cuvine să facă o femeie. El se întinsese într-un fotoliu lung de trestie.

Amândoi urmăream luna plină care se înălţa sus pe cer. Vântul nopţii începuse să bată uşor şi, sus de tot, treceau norii albi, grămadă, ca un stol de păsări de zăpadă, întunecând lumina lunii, ca în clipa următoare totul să se limpezească din nou. Norii treceau atât de repede, încât ţi se părea că şi luna s-a luat după ei şi trece în goană pe deasupra copacilor. Aerul nopţii era îmbibat de miresmele ploii. În sufletul meu tremura adânc mulţumirea pe care mi-o pricinuia frumuseţea şi liniştea acestui peisaj. Mă simţeam foarte mulţumită de felul de viaţă pe care îl duceam. Când am ridicat privirea, am băgat de seamă că soţul meu se uita la mine. O plăcere adâncă şi sfioasă îmi înfiora trupul.

— Ce lună frumoasă, zise el după un timp şi glasul îi tremura de plăcere. Spune, Kwei-lan, nu vrei să cânţi la vechea ta harpă?

Ca să-l necăjesc, i-am răspuns:

— Harpa aceasta are şase aversiuni şi şapte oprelişti, după cum spun bătrânii care au fabricat-o. Nu vibrează când în casă e jale, de faţă cu alte instrumente de petrecere, când cel care cântă este mâhnit sau nesincer, când n-a fost aprinsă tămâie de multă vreme sau când de faţă este cineva care nu ascultă cu plăcere. În cazul când harpa nu va răsuna astă seară, ce crezi, despre care dintre aceste aversiuni ar putea să fie vorba? Soţul meu mi-a răspuns cu glasul grav:

— Nu, sufletul meu. Îmi aduc aminte că înainte de asta într-o seară n-a vrut să vibreze din pricină că însăşi prezenţa mea reprezenta una dintre aceste aversiuni: un ascultător căruia muzica nu-i făcea plăcere. Astăzi, însă, ia harpa şi cântă-mi vechile cântece de dragoste, cântecele pe care le-au cântat poeţii.

M-am ridicat de pe scaun şi am plecat să-mi aduc harpa, apoi am aşezat-o pe măsuţa de piatră din faţa lui şi stând în picioare alături de el, am atins coardele gândindu-mă ce melodie aş putea să-i cânt. Într-un târziu m-am decis pentru aceasta:

E rece vântul de toamnă
Şi limpede luna pe cer.
Frunzele moarte susură din nou,
Corbul pe ramuri se leagănă-n ger
Unde eşti astăzi, scumpe erou?
Mai vedea-voi eu chipul tău adorat,
Căci sufletu-n mine e azi înnorat,
Şi pustiu!

Rezonanţa acestui trist refren vibra îndelung, după ce ridicai mâna de pe harpă: „Pustiu – pustiu”. Vântul purtă ecoul în largul grădinii, înfiorând colţurile pline de întuneric. În sufletul meu tremura adânc şi scotea în lumină tristeţea care timp de un ceas fusese uitată. Era aceeaşi tristeţe ca şi a mamei mele. Mi-am pus din nou mâinile pe coarde, ca să le amuţesc vibraţia care mi se părea ca un geamăt, şi am declarat:

— Stăpâne, în seara aceasta, eu sunt aversiunea. Eu, cea care cântă, sunt mâhnită şi din cauza asta harpa geme singură, când îi ating coardele.

— Mâhnită? întrebă el şi ridicându-se în picioare, se apropie de mine şi mă luă de mână.

— Din cauza mamei mele, zic eu cu glasul stins şi o clipă mi-am proptit fruntea de braţul lui. Ea este mâhnită şi mâhnirea ei îmi vorbeşte prin glasul harpei. Din pricina fratelui meu. Simt că astă seară ea este neliniştită. Totul este neliniştit şi aşteaptă întoarcerea lui. A trecut multă vreme de când pe ea nu o mai leagă nimic de tatăl meu, şi până şi eu aparţin astăzi altei familii, familiei tale.

La început soţul meu n-a răspuns nimic. A scos din buzunar un tutun străin, şi-a făcut o ţigară, pe urmă a aprins-o şi a început să vorbească cu glasul foarte liniştit.

— Trebuie să fii gata de orice, zice el. Va fi mult mai bine să priveşti adevărul în faţă. E foarte probabil că fratele tău nu se va supune voinţei mamei voastre.

M-am speriat când l-am auzit ce spune.

— Cum se poate să te gândeşti la aşa ceva? am întrebat eu.

— Ce te face să-ţi închipui contrariul? m-a întrebat soţul meu la rândul lui şi a dat drumul unui nor de fum din gură.

M-am îndepărtat puţin de el.

— Te rog, nu-mi răspunde cu întrebări. Eu nu ştiu, eu nu sunt o femeie inteligentă şi nu mă pricep la discuţii. Dacă am un motiv adevărat, atunci acesta este că el a fost învăţat să asculte de părinţi, căci ascultarea aceasta este temelia Statului, şi este datoria unui fiu…

— Vechile temelii se surpă, s-au dărâmat, m-a întrerupt soţul meu şi s-a uitat cu înţeles la mine. Astăzi se simte nevoia de motive mult mai puternice decât acestea.

Cuvintele lui m-au umplut de îndoială. Pe urmă mi-am adus aminte de motivul tăinuit al liniştii mele, un gând ascuns pe care nu-l exprimasem încă în cuvinte. Iată care era motivul acestei

linişti.

— Femeile străine sunt atât de urâte. Cum ar putea un bărbat de rasa noastră să se căsătorească cu o femeie străină. Bărbaţii de rasa lor, nu au altă posibilitate, dar…

M-am oprit, căci îmi era ruşine să vorbesc astfel despre bărbaţi, de faţă cu soţul meu. Totuşi, cum se poate ca un bărbat să dorească o femeie ca aceea pe care o văzusem noi înainte de naşterea fiului meu? Femei cu ochii apoşi şi spălăciţi, cu părul cânepiu şi mâinile şi picioarele atât de grosolane? Eu îl cunoşteam pe fratele meu. Nu era el fiul tatălui meu, ori tatăl meu iubise mai presus de orice în lume, frumuseţea întrupată în femeie?

Soţul meu însă a început să râdă sarcastic.

— Uite ce: nu toate chinezoaicele sunt frumoase, şi nu toate femeile străine sunt urâte. După cât am auzit, fiica lui Li, cu care este logodit fratele tău, nu ar fi deloc o frumuseţe. Prin ceainării se spune despre ea, că are buzele prea groase şi că sunt răsfrânte în jos, întocmai ca spicele orezului, când sunt prea pline.

— Ce-i interesează pe trândavii care-şi pierd timpul prin ceainării, să vorbească despre astfel de lucruri? am ţipat eu indignată. Este o fată respectabilă şi de familie nobilă.

S-a uitat la mine şi a ridicat din umeri.

— Eu nu fac altceva decât să-ţi spun ceea ce am auzit şi ceea ce trebuie să fi auzit şi fratele tău, mi-a răspuns el. Se poate foarte bine ca astfel de vorbe să-l fi determinat ca alegerea lui să se oprească asupra altei femei.

Un timp am tăcut amândoi.

— În afară de asta, între străinele acestea, continuă soţul meu, trăgând din ţigară şi privind visător, sunt unele care sunt tot atât de frumoase ca şi Steaua Albă! Au ochii limpezi, trupurile flexibile…

M-am întors spre soţul meu şi am deschis ochii mari. Dar el nu mă vedea. Continuă deci, fără să se fi uitat la mine.

— Ce splendide sunt braţele lor goale; femeile acestea nu au nimic din sfiala silită şi prefăcuta modestie a femeilor noastre; poţi să mă crezi. Sunt tot atât de libere în manifestările lor, pe cât de liberă este lumina soarelui şi vântului; cu râsetele şi cu dansurile lor cuceresc inimile bărbaţilor şi se joacă cu ele cum te-ai juca cu razele de soare, când le prinzi în palmele mâinilor şi le laşi să ţi se scurgă printre degete şi să se risipească pe pământ.

Câteva clipe am simţit că mi s-a oprit respiraţia. Despre cine vorbea soţul meu? Care femeie străină l-a învăţat să vorbească în

felul acesta? Simţeam cum creşte în mine revolta şi amărăciunea neaşteptată.

— Vasăzică tu... tu ai... – izbutii eu să îngân.

L-am văzut că începe să clatine din cap şi să zâmbească ironic.

— Cât eşti de ciudată! Nu, draga mea, nicio femeie nu s-a jucat în felul acesta cu inima mea. Am reuşit să mi-o păstrez intactă, până când... Vorbele lui începură să picure duioase, mi-am dat seama că spune adevărul şi am început să mă liniştesc.

— Dar, a fost greu la început? am întrebat eu.

— Da, a fost uneori. Noi, chinezii, trăim o viaţă izolată. Femeile noastre sunt rezervate şi sfioase, nu trădează nimic din farmecul lor. Şi pentru un bărbat tânăr, căci fratele tău e tânăr, femeile acestea străine, cu trupurile lor albe ca albul zăpezilor, şi mlădioase, a căror căldură o simţi în timpul dansului...

— Te rog, stăpâne, nu mai continua, l-am întrerupt eu cu demnitate. Acestea sunt vorbe care se spun între bărbaţi şi eu nu vreau să le ascult. E adevărat, vasăzică, după cât văd şi din vorbele pe care mi le-ai spus acuma că oamenii aceştia sunt atât de sălbatici şi atât de inculţi?

— Nu este aşa, mi-a răspuns el cu glasul liniştit. Exuberanţa lor se datorează în parte faptului că sunt popoare tinere, ori tinereţea preferă petrecerile zgomotoase. Vorbesc cu tine despre toate acestea, numai din cauză că şi fratele tău este om tânăr. Şi chiar dacă ţie nu-ţi place să ţi se spună, rămâne totuşi adevărul, că buzele logodnicei lui sunt groase şi răsfrânte în jos, întocmai ca spicele grele de orez.

L-am văzut că zâmbeşte din nou şi că începe să se uite cu toată atenţia la lumina de lună.

Soţul meu este un înţelept. Mi-e peste putinţă să trec cu uşurinţă peste cuvintele lui şi să le uit. Din ceea ce mi-a spus, încep să-mi dau seama că din nuditatea acestor femei trebuie să se desprindă un farmec trecător care fascinează bărbaţii. Ascultând cuvintele lui, încep să mă simt tulburată. Ele îmi aduc aminte de ochii lucitori şi râsul tatălui meu, când eram împreună cu concubina lui favorită. Simt cum mă cutremură un fior şi totuşi mi-e peste putinţă să nu mă gândesc la toate aceste amănunte.

Am început să mă gândesc mai serios. E adevărat că fratele meu este astăzi bărbat. Afară de asta, tăcerea lui nu poate fi un semn bun. Chiar din copilărie se obişnuise, ca, atunci când a luat în mod definitiv o hotărâre, să nu mai stăruie asupra ei. Wang Da Ma

spunea că pe vremea când era copil mic şi se întâmpla ca mama să-l oprească de la ceva, el tăcea numaidecât, dar ţinea cu şi mai multă încăpăţânare la ceea ce voia de la început.

Am oftat şi luând harpa, am aşezat-o în cutia ei de lac. Luna se ascunsese cu totul între nori şi o ploaie măruntă începu să cadă. Atmosfera nopţii se schimbase şi am intrat amândoi în casă. În noaptea aceea am dormit rău.

Capitolul 12

În ziua aceasta, zorile se arătară sub un cer trist şi cenuşiu. Aerul e încărcat de fierbinţeala zilei trecute şi de pâclă. Copilul e agitat, cu toate că nu am constatat nicio urmă din care aş putea deduce că suferă de ceva.

Slujnica pe care am trimis-o astăzi la casa mamei mele, s-a întors şi mi-a adus vorbă că tatăl meu a sosit. Se pare că Wang Da Ma şi-a luat inima în dinţi şi i-a trimis o scrisoare pe care i-a făcut-o pisarul de la intrarea în templu, şi în scrisoarea aceasta l-a rugat să se întoarcă acasă, deoarece sănătatea mamei nu se îmbunătăţeşte deloc. Nu iese niciodată, ci stă zi de zi nemişcată în camera ei. Nu mai poate mânca.

După ce a primit scrisoarea, tatăl meu a plecat spre casă, cu gândul să stea vreme de două zile.

Prin urmare, m-am hotărât să mă duc şi să vorbesc cu el. Mi-am îmbrăcat copilul în roşu, căci este pentru întâia oară când îl va vedea şi tatăl meu.

L-am găsit în curtea cu bazinul în care sunt peştii aurii. Fiind foarte cald şi cum tatăl meu era gras de tot, se aşezase pe marginea apei, îmbrăcat numai într-o tunică de interior şi o pereche de pantaloni de mătase uşoară, de culoarea reflexului apei de sub ramurile de sălcii. A doua soţie era aşezată lângă el şi-i făcea vânt cu evantaiul, deşi ei însăşi îi curgea sudoarea şiroaie de pe obraz, fiind neobişnuită cu astfel de eforturi. Ridicase pe genunchi pe unul dintre copiii ei, îmbrăcat în haine de sărbătoare, în vederea întoarcerii tatălui meu.

Când m-a văzut întrând în curte, a bătut din palme şi a exclamat:

— Aha-aha; iată vine mama cu fiul ei!

A dat jos copilul pe care-l ţinea pe genunchi şi a făcut semn băiatului meu să se apropie, căutând să-l ademenească spre el, cu vorbe bune şi cu zâmbete. M-am prosternat adânc în faţa lui, dar

mi-a făcut semn şi nu şi-a ridicat privirea de la fiul meu. Pe urmă am împreunat mâinile copilului şi i-am spus să se încline şi el. Tatăl meu a rămas încântat.

— Aha-aha, repeta el cu glasul blând.

Pe urmă l-a ridicat pe genunchi şi a început să-i pipăie braţele şi picioarele şi să râdă, văzându-i ochii mari şi miraţi uitându-se la el.

— Ce băiat voinic, exclamă el încântat. Să vină o roabă şi să-i aducă dulciuri: bomboane de muşcată şi prăjituri cu magiun.

Eu am rămas consternată. Copilul meu nu avea decât zece dinţi, prin urmare cum era să mănânce bomboane de muşcată?

— O, preacinstitul meu tată, l-am rugat eu. Nu uita de vârsta lui fragedă. Stomacul lui nu este obişnuit decât cu mâncăruri uşoare. Te rog…

Tatăl meu însă mi-a făcut semn cu mâna, să tac şi vorbea numai cu copilul. Prin urmare a trebuit să mă învoiesc.

— Doar tu eşti bărbat! zice el. Ce, maică-ta vrea să te hrănească mereu cu cir? Fiica mea, am avut şi eu fii – mulţi fii, mi se pare patru sau cinci, căci nu-i mai ţin minte. În orice caz, eu ştiu mai multe despre băieţi, decât oricare dintre mamele lor, deci şi decât mama acestuia. Pe urmă a râs înveselit şi a adăugat: O, dacă fiul meu, fratele tău, mi-ar da şi el un astfel de fiu, cu fata lui Li, viitoarea lui soţie, aş fi mulţumit că-mi va rămâne cineva care să venereze oasele mele bătrâne.

Auzindu-l că pomeneşte despre fratele meu, am îndrăznit să-l întreb:

— Bine, tată, dar dacă se va întâmpla să se căsătorească cu o străină… teama de această posibilitate face pe mama să se consume şi să slăbească din zi în zi tot mai mult.

— Sst! Nu se poate, răspunde tatăl meu cu indiferenţă. Cum să se căsătorească fără consimţământul meu? Nu se poate căsători! Mama ta se zbuciumă fără niciun rost din pricina asta. I-am spus chiar azi dimineaţă: Încetează să te mai frământi fără pricină. Dă voie băiatului să se veselească împreună cu această străină. A împlinit douăzeci şi patru de ani şi-i clocoteşte sângele în vine. La vârsta lui eu aveam trei cântăreţe cu care eram în dragoste. Lasă-l şi pe el să petreacă. În ziua când se va sătura de ea – hai să zicem peste două luni cu lumină plină, sau dacă va fi cu adevărat frumoasă, atunci peste patru sau chiar cinci, deşi eu nu cred să se poată aşa ceva – va fi cu atât mai nerăbdător să se căsătorească. Cum s-ar putea ca cineva să-i ceară să trăiască patru ani ca un

călugăr, mai ales când se găseşte într-o ţară străină? Crezi că femeile străine nu sunt şi ele femei? Însă mama ta a fost întotdeauna greu de împăcat. Chiar de la început se putea vedea că se lasă foarte uşor pradă pornirilor ei violente şi inexplicabile. Nu vreau să spun despre ea nimic rău. Este o femeie înţeleaptă şi sub supravegherea ei, arginţii şi aurul meu n-a fost risipit cu nepăsare. N-am motive să mă plâng. Nu are nici limba rea, ca să mă cicălească toată ziua, cum fac alte femei. Ca să-ţi mărturisesc adevărul, am dorit de multe ori să mă cicălească, numai ca să nu fiu întâmpinat cu tăcerea aceea care mă îngheţa, chiar de la începutul căsătoriei noastre. O, dar de astă dată nu e ceva de importanţă, care să merite să-ţi faci sânge rău. Nimeni însă nu poate cunoaşte capriciile unui suflet de femeie. Dar, din tinereţea ei a avut acest defect: o gravitate prea accentuată pentru ca viaţa de toate zilele, alături de ea, să poată fi întotdeauna plăcută. Gândurile ei se opresc la un anumit plan sau la o datorie imaginară care trebuie îndeplinită, şi din clipa aceasta obsesia începe să facă parte din însăşi viaţa ei. E foarte greu să suporţi aşa ceva…

S-a oprit dintr-odată şi părea atât de nemulţumit, cum nu-l văzusem niciodată până acuma. A luat evantaiul din mâna soţiei a doua şi a început să-şi facă singur vânt cu el. Pe urmă a continuat pe un ton care părea foarte supărat.

— Acum iară i s-a năzărit ceva cu femeia aceasta străină şi că din prima căsătorie fiul nostru va trebui să ne dea un nepot – căci în felul acesta va fi mai plăcut zeilor – ori aceasta este o superstiţie ca oricare alta. Dar femeile sunt încăpăţânate. Chiar cele mai bune dintre ele, sunt ignorante, căci au trăit sechestrate şi departe de lumea din afară.

Pe urmă a închis ochii şi câtva timp şi-a făcut vânt fără să mai spună nimic, aşa că i-a trecut supărarea. Pe chipul lui se oglindea din nou bunăvoinţa şi surâsul lui din totdeauna. După ce a deschis iarăşi ochii, a întins fiului meu o prăjitură spunându-i:

— Mănâncă mititelule! Ce înseamnă toate acestea, dragă fiică? Nu-ţi face tu griji de pomană. Crezi că un fiu se poate împotrivi voinţei tatălui său şi totuşi să trăiască? Eu nu-mi fac nicio grijă din pricina asta.

Cu toate acestea, eu nu mă simţeam mulţumită şi după un timp de tăcere am adăugat:

— Bine, tată, dar ce se va întâmpla, dacă refuză să se căsătorească cu logodnica lui? Am auzit că în timpurile acestea pe

care le trăim, s-au întâmplat şi astfel de cazuri.

Dar tatăl meu nu vroia să audă de aşa ceva. A dat dispreţuitor din mână şi a zâmbit.

— Să refuze? Încă n-am pomenit până acuma ca un fiu să se împotrivească tatălui său. Linişteşte-te, fiica mea. De astăzi într-un an, el va avea un fiu născut în conformitate cu tradiţiile noastre, pe care i-l va naşte fiica lui Li. Unul care să fie ca şi tine, omuleţule!

Şi cu mâna a început să mângâie pe fiul meu pe obraz.

*

* *

I-am spus soţului meu ce am vorbit cu tata şi, după ce m-a ascultat, mi-a răspuns îngândurat:

— Cea mai mare nenorocire în afacerea asta este faptul că străina, cu siguranţă, va refuza să primească o situaţie de inferioritate. În ţara ei nu se obişnuieşte ca bărbaţii să-şi ia şi a doua soţie.

Nu ştiam ce să-i răspund, aşa pe nerăsuflate. Nu mă gândisem încă la ce ar fi putut ea să-şi închipuie şi să creadă despre obiceiurile noastre. Nu era de ajuns că a reuşit să seducă pe fratele meu? Ce altceva putea să dorească? Aşa că nu mă gândisem până acum decât la fratele meu şi la datoria pe care o avea faţă de părinţii lui.

— Poate vrei să spui că această femeie îşi închipuie că toată viaţa ei să fie singura soţie a fratelui meu? am întrebat eu.

Mă simţeam puţin indignată de prezenţa acestei femei, de ideea de a opri pe fratele meu să procedeze conform drepturilor lui recunoscute de legile şi obiceiurile ţării sale. Cum ea putea să ceară fratelui meu mai mult decât ceruse însăşi mama tatălui meu?

— Eu credeam că chestiunea este cât se poate de simplă, am adăugat eu. Dacă se va căsători cu un om de rasa noastră va trebui să-i acorde toate libertăţile ce i se cuvin. Nu se va putea să introducă obiceiuri străine la noi.

Soţul meu s-a uitat la mine şi a început să zâmbească într-un mod foarte ciudat. Nu eram în stare să-l înţeleg, dar pe urmă mi-a spus:

— Hai să zicem că într-o bună zi mă decid să-mi iau a doua soţie şi-ţi voi aduce o concubină în casă.

Simţii cum mă înfioară ceva rece, ca o fulguială de zăpadă căzută pe pieptul gol. I-am răspuns cu glasul plin de sfială.

— O, nu, stăpâne, acum nu se mai poate... nu se poate să faci aşa ceva! Eu ţi-am născut un fiu!

S-a ridicat în picioare şi i-am simţit braţul strâns în jurul umerilor mei. Apoi i-am auzit glasul murmurând:

— Nu draga mea, nu, eu voiam să spun cu totul altceva. Eu nu voi face aşa ceva... nu voi fi în stare să fac... poţi fi liniştită...

Dar, cuvintele lui pronunţate înainte de acestea, fuseseră prea neaşteptate. Acestea sunt cuvinte de care se tem cele mai multe femei şi le aşteaptă îngrozite, dar ştiind că el mă iubeşte, nu m-am gândit la ele niciodată. Astăzi însă, fără să mă mai prevină, mi-a răsădit în suflet toată durerea care a chinuit pe mama mea şi sute de generaţii de femei care şi-au iubit stăpânii, dar la urmă au pierdut dragostea lor. M-am simţit zguduită de un plâns cu hohote, pe care nu-l mai puteam stăpâni.

Soţul meu a încercat să mă mângâie şi luându-mi mâinile a început să-mi şoptească... dar crede-mă, dragă Surioară, mi-e peste putinţă să-ţi repet cuvintele pe care mi le-a spus. Dacă le-aş repeta, fie numai de faţă cu mine singură, m-aş simţi ruşinată. Îmi vine să roşesc, când mă gândesc la ele. Erau cuvinte de dragoste, dar atât de duioase, încât m-am oprit din plâns şi m-am liniştit.

După ce am tăcut amândoi un timp, s-a întors spre mine şi m-a întrebat:

— De ce ai plâns?

Mi-am plecat capul şi am simţit cum îmi sare sângele în obraz. A întins mâna şi mi-a ridicat obrazul, ca să mă poată vedea.

— De ce ai plâns, spune-mi, de ce? repetă el.

Şi ca întotdeauna când trebuia să răspund la întrebările lui, adevărul mi-a năvălit pe buze.

— Din cauză, am îngânat cu sfială, că stăpânul meu şi-a găsit lăcaş în sufletul meu şi nu mai am loc pentru nimic altceva, aşa că aş...

Glasul mi s-a stins împotriva voinţei mele, dar ochii lui au continuat răspunsul, pe urmă a adăugat cu glasul stins:

— Dar, ce se întâmplă dacă şi străina va iubi pe fratele tău tot în felul acesta? Firea ei nu se deosebeşte cu nimic de firea celorlalte femei, numai din pricină că s-a născut dincolo de apele Mării din Apus. Voi sunteţi toate femei, deci vă asemănaţi între voi, atât în privinţa structurii sufleteşti cât şi a dorinţelor voastre.

Eu nu mă gândisem până acuma la ea din acest punct de vedere. Dar îmi dau seama că n-am fost în stare să înţeleg limpede

situaţia. Întotdeauna trebuie să mă îndrume soţul meu pe calea cea bună.

— O, mi-e frică, mi-e atât de frică! Încep să înţeleg situaţia mai limpede decât înainte de asta. Ce se va alege de noi, dacă astfel va fi dragostea dintre fratele meu şi femeia aceea străină?

Capitolul 13

A venit o scrisoare de la fratele meu. Mi-a trimis o scrisoare mie şi una soţului meu, cerându-ne să-l ajutăm. În scrisoarea pe care mi-o trimite, mă conjură să intervin pe lângă părinţii noştri, în interesul lui. Pe urmă îmi povesteşte despre ea, despre femeia aceea străină. Întrebuinţează cuvinte înflăcărate, ca să mi-o descrie cât este de frumoasă. Îmi spune că este ca un brad tânăr, acoperit de zăpada frumuseţii.

Pe urmă, oh Surioară, pe urmă îmi spune că s-a şi căsătorit cu ea, după legile din ţara ei. Va trebui să o aducă acasă, acum după ce a primit scrisoarea de la mama în care-i spune să se întoarcă. Ne imploră să-l ajutăm, ca şi când ar fi vorba despre viaţa lui însăşi, din pricină că ei doi se iubesc unul pe altul.

Mă simt înfrântă. Înfrângerea mea se datorează celor întâmplate între mine şi soţul meu. Mi-e peste putinţă să mai ascult ponoasele mamei mele. Nici nu-mi aduc aminte de tristeţea ei. Nu-mi mai aduc aminte nici de fratele meu, că nu i-ar fi dat ascultare. Cu nimic altceva n-ar fi putut să mă convingă: dacă ea îl iubeşte cum eu iubesc pe stăpânul meu, atunci cum aş putea să le refuz ajutorul meu?

Mă voi duce la mama.

*
* *

Au trecut trei zile, dragă Surioară, de când am stat de vorbă cu mama mea. M-am pregătit dinainte, ca să mă pot prezenta cât se poate de umilă în faţa ei. Mi-am ales cuvintele cu multă băgare de seamă, întocmai ca un mire care alege odoare pentru aleasa inimii lui. Am intrat numai eu singură în camera ei şi m-am oprit în picioare. Am vorbit cu cea mai mare băgare de seamă şi am implorat-o.

N-a fost în stare, dragă Surioară, să înţeleagă nimic, absolut nimic. Ne-am înstrăinat una de alta, noi două, mama şi cu mine.

Fără să spună ceva, eu totuşi înţeleg că ea mă învinovăţeşte pentru prietenia faţă de străină şi-şi închipuie că iau partea fratelui meu împotriva mamei lui. Deşi nu mi-a spus nimic, totuşi bănuiesc că această convingere şi-a făcut demult loc în sufletul ei. Nu vrea să asculte explicaţiile mele, din ceea ce-i spun.

Totuşi, îmi pregătisem cu cea mai mare grijă cuvântarea pe care i-o voi ţine. Îmi ziceam:

„Îi voi aduce aminte de căsătoria ei şi de primele zile ale dragostei tatălui meu, de vremea frumuseţii ei nemăsurate şi de tinereţe.”

Dar cuvintele întrebuinţate de oameni sunt formule prea rigide, pentru a putea conţine esenţa spirituală a dragostei. Ar fi exact ca atunci când cineva ar încerca să închidă un nor trandafiriu într-un vas de lut, sau să picteze aripile unui fluture cu un penel grosolan din trestie de bambus.

În timp ce eu vorbeam, cu glasul sfios şi reţinut, despre duioşia acestor amănunte, despre farmecul dragostei din tinereţe, despre armonia tainică şi neînţeleasă ce leagă două inimi, fără să fi bănuit dinainte ce se va întâmpla, ea mi-a răspuns cu glasul încărcat de dispreţ:

— Nu există aşa ceva între un bărbat şi o femeie, mi-a răspuns ea trufaşă. Este numai dorinţa. Nu risipi cuvinte poetice, ca să mi-o descrii. E numai dorinţa, dorinţa bărbatului pentru femeie şi dorinţa femeii pentru un fiu. Când această dorinţă a fost satisfăcută, nu mai rămâne din ea nimic.

Am făcut o nouă încercare:

— Mamă, îţi mai aduci aminte de felul în care sufletul dumitale şi al tatălui meu s-au găsit şi au stat de vorbă împreună, după ce te-ai căsătorit cu tatăl meu?

M-a lovit însă cu degetele ei subţiri şi înfierbântate peste buze.

— Nu vorbi despre el. În inima lui au sălăşluit o sută de femei. Căreia dintre acestea putea să i se adreseze sufletul lui?

— Dar inima dumitale, mamă? am întrebat eu cu blândeţe, apucând-o de mână. Am simţit cum îi tremură mâna în mâna mea iar pe urmă şi-a retras-o.

— Inima mea e goală, răspunse ea. Această inimă aşteaptă pe nepotul meu, fiul fiului meu. În ziua când îl vor aduce să se prosterneze sub tabletele strămoşilor lui, voi putea muri împăcată.

Pe urmă a întors capul şi n-a vrut să mai vorbească cu mine.

Am plecat întristată. Ce a putut să mă despartă atât de mult de

mama mea? Strigam amândouă în gura mare, dar suntem atât de departe una de alta, încât nu ne putem auzi. Vorbim una cu alta, dar nu putem înţelege cuvintele pe care le pronunţăm. Presimt că m-am schimbat şi că schimbarea aceasta se datorează iubirii. Mă simt ca o punte şubredă care încearcă să lege trecutul de prezent. Îmi încleştez mâinile pe braţul mamei mele; nu pot să-i dau drumul, căci fără mine, ar rămâne singură. Dar soţul meu mă ţine şi el de mână, m-a apucat strâns. Nu voi fi în stare niciodată să-i dau drumul şi să las iubirea să plece.

În cazul acesta, dragă Surioară, care va fi viitorul nostru de astăzi înainte?

*
* *

Zilele mele trec în aşteptare. Mi se pare că visez şi în visul meu treaz văd mereu o apă albastră şi pe valurile ei o corabie albă. Se îndreaptă, grăbită, ca o pasăre uriaşă, spre ţărm. Dacă aş avea putere aş întinde braţul până în mijlocul oceanului, aş pune mâna pe ea şi aş opri-o în loc, ca să nu mai ajungă niciodată. Altfel cum s-ar putea ca fratele meu să se simtă fericit, după ceea ce a făcut? Astăzi nu se mai găseşte loc pentru el în casa noastră, sub acoperişul tatălui său.

Mâinile mele şubrede însă nu pot opri nimic. Nu sunt în stare decât să visez şi nu pot vedea nimic limpede. Nimic nu poate alunga vedenia acestei corăbii din faţa ochilor mei, afară de râsul şi gânguritul primelor cuvinte ale fiului meu. Îl ţin toată ziua lângă mine. Dar în timpul nopţii mă trezesc şi aud vuietul uriaş al valurilor ridicate în jurul meu. Ceas de ceas, corabia se apropie tot mai mult şi nimic nu o poate împiedica să vină mereu mai aproape.

Ce se va întâmpla în ziua când fratele meu va sosi împreună cu femeia asta? Lucrurile acestea atât de stranii, încep să mă înspăimânte. În timpul acestei lungi aşteptări, câteodată mi se pare că mi-am pierdut glasul cu totul. Nu mai simt nici binele, nici răul, ci numai aşteptarea aceasta continuă care s-a materializat în jurul meu.

Încă şapte zile, spune soţul meu, şi corabia va intra în portul de la gurile fluviului, ale Marelui Fiu al Mării, care trece pe sub poarta de miazănoapte a oraşului nostru. Soţul meu nu poate înţelege de ce urmăresc ceasurile şi vreau să le fac tot mai lungi, pentru a amâna cât mai departe în viitor această zi a opta. Mi-e peste

putinţă să-i spun în cuvinte temerile care mă chinuiesc în faţa necunoscutului ce se apropie.

El e bărbat. Cum ar putea oare să înţeleagă sufletul mamei mele? Nu sunt în stare să uit spaima cu care se gândeşte ea la întoarcerea fratelui meu. Nu m-am mai dus să o văd. Astăzi nu mai avem să ne spunem nimic. Totuşi mi-e peste putinţă să nu-mi aduc aminte de ea şi să uit că e singură.

Dar tot aşa nu pot să uit nici pe fratele meu şi pe cea care o iubeşte. Mă zbucium în toate felurile şi mă răsucesc, întocmai ca un prun tânăr, încins de vânturi vajnice cărora nu are puterea să li se împotrivească.

Capitolul 14

Dragă Surioară, mi-a fost peste putinţă să aştept ceasul când vei fi liberă. Am venit pe jos până aici. Pe fiul meu l-am lăsat în braţele dădacei, fără să ţin seamă că a început să ţipe, când m-a văzut gata de plecare. Nu, mulţumesc, nu vreau ceai. Trebuie să mă întorc numaidecât acasă. Am venit într-un suflet, să-ţi spun.

Au sosit! Fratele meu şi străina sunt acuma aici! Au sosit acum două ceasuri şi au luat masa cu noi. Am văzut-o. Am auzit-o vorbind, dar eu nu înţeleg nimic din ce spune. Mi se pare atât de stranie, încât trebuie să mă uit la ea, chiar împotriva voinţei mele.

Au venit tocmai în timpul prânzului, când să ne aşezăm la masă. Paznicul porţii s-a repezit în casă, şi fără să ne mai salute, ne-a spus într-un suflet:

— A sosit la poartă un om, însoţit de o persoană cum eu n-am mai văzut până acuma. Nu ştiu nici dacă este bărbat sau este femeie. E înaltă cât un bărbat, dar totuşi obrazul ei este ca şi obrazul unei femei.

Soţul meu s-a uitat la mine şi a lăsat beţişoarele din mână.

— Sunt ei, declară el, ca răspuns la privirile mele întrebătoare.

S-a dus în calea lor până la poartă şi numaidecât după aceea i-a adus în casă. M-am ridicat în picioare, ca să-i primesc, dar când am văzut statura înaltă a străinei, toate vorbele mi-au murit în gât. Aproape nici nu m-am uitat la fratele meu. Nu puteam să-mi dau seama decât de prezenţa ei, a străinei, de statura ei înaltă şi zveltă, îmbrăcată într-un fel de rochie albastră închisă, care abia îi ajungea ceva mai jos de genunchi.

Soţul meu însă nu s-a zăpăcit deloc. I-a poftit să se aşeze la

masă împreună cu noi şi a dat poruncă să se aducă ceai proaspăt şi orez. Eu nu ziceam nimic. Nu-mi mai puteam lua ochii de la ea, orice aş fi făcut.

Chiar acuma trebuie să repet mereu:

— Ce vom face cu femeia aceasta străină? Cum va putea o astfel de femeie să facă parte din viaţa noastră?

Am uitat că fratele meu o iubeşte. Mă simt copleşită de mirare, când o văd aici, la mine în casă. Este întocmai ca un vis, care ţi se pare ireal – chiar în timpul cât visezi – şi trecător, tocmai din pricină că nu este adevărat. Mă întrebi cum arată? Nici eu nu ştiu cum să-ţi explic, deşi, după cum ţi-am spus, din clipa când a intrat în casa noastră, n-am făcut altceva decât să mă uit mereu la ea. Stai să mă gândesc, cum arată.

Este mai înaltă decât fratele meu. E cu părul scurt. Totuşi nu-l poartă netezit frumos pe după urechi, ci pare că i l-au zbârlit toate cele patru vânturi şi este arămiu, ca vinul din oase de tigru. Ochii ei sunt ca marea, când cerul este înnorat, şi nu surâde prea des.

Din primul moment când am văzut-o, m-am întrebat dacă este frumoasă? Dar mi-am zis că nu este. Sprâncenele ei nu sunt delicate şi mătăsoase, cum ne place nouă să vedem sprâncenele unei femei, ci sunt negre şi energic trase, deasupra ochilor cercetători. Alături de obrazul ei, obrazul fratelui meu pare foarte tânăr, cu rotunjimi fragede de douăzeci de ani, deşi e cu patru ani mai tânără decât fratele meu. Cât despre mâinile lor, dacă le-ai pune alături şi nu le-ai vedea trupurile, ar fi peste putinţă să nu iei mâinile fratelui meu drept mâini de femeie. Sunt moi şi de culoare măslinie. Oasele mâinilor ei par că vor să se repeadă prin piele, iar încheieturile le are mult mai mari decât ale mele. Când mi-a dat mâna, i-am simţit palma bătucită şi aspră pe podul palmei mele. I-am spus şi soţului meu, după ce am terminat cu masa şi am rămas câteva clipe singuri. Mi-a răspuns că aceasta se datorează tenisului, un joc pe care femeile acestea străine îl joacă împreună cu soţii lor, probabil pentru a-i înveseli, după cum cred eu. Ce stranii obiceiuri au femeile acestea, pentru a se face iubite!

Picioarele ei sunt cu un lat de mână mai mari decât ale fratelui meu – cel puţin aşa mi s-a părut. Cât de mult trebuie să-i stânjenească pe amândoi acest amănunt.

Fratele meu este îmbrăcat în haine străine şi mi se pare străin şi din alte puncte de vedere. Are mişcări repezi şi e neastâmpărat. Când mă uit la el, mi-e peste putinţă să mai regăsesc într-însul pe

tânărul strălucitor de altă dată. Îşi poartă capul sus şi când nu spune nimic obrazul lui e foarte grav. Nu poartă nici inele, nici altfel de podoabe, afară de un cerculeţ de aur, uniform şi fără nicio piatră, pe al treilea deget al mâinii. Costumul adus din Apus, fiind de culoare închisă, accentuează şi mai mult paloarea feţei lui.

Chiar când e aşezat pe scaun, îl văd că stă cum stau străinii, picior peste picior. Vorbeşte fără nicio greutate în limba aceea străină, cu soţul meu şi cu ea. Iar cuvintele lor le răsună în gură, întocmai ca nişte pietricele care se lovesc de picioarele stâncilor.

Mi se pare cu totul schimbat. Până şi ochii îi sunt altfel decât erau înainte. Nu mai pleacă privirile în pământ. Sunt vii şi fără nicio teamă când se îndreaptă cu îndrăzneală spre cel cu care vorbeşte. Poartă nişte ochelari ciudat făcuţi, dintr-un amestec de aur şi ebonită de culoare închisă, care-l fac să pară mai bătrân.

Buzele lui însă sunt şi astăzi ca buzele mamei, subţiri, delicate şi strânse când stau în repaus. Dar pe buzele acestea se mai vede şi astăzi tresărirea caracteristică de pe vremea când era copil şi vedea că i se refuză ceva. După această tresărire l-am recunoscut că este fratele meu.

Mă gândesc că între toţi cei adunaţi acum în casă, numai eu şi fiul meu suntem chinezi. Toţi trei erau aici aproape, îmbrăcaţi în haine străine şi ciudate, şi vorbeau unul cu altul o limbă tot atât de străină şi de ciudată. Eu şi fiul meu nu-i puteam înţelege.

Vor sta împreună cu noi, până când tatăl meu şi mama se vor învoi să-i primească. Când va afla mama că am admis să fie găzduiţi în casa noastră se va simţi jignită de lipsa de dragoste filială a căminului meu. Tremur de frică. Totuşi trebuie să procedez aşa cum doreşte soţul meu. Dar la urma urmelor nu este el fratele meu, zămislit de aceeaşi mamă ca şi mine?

*

* *

Când ne aşezarăm cu toţii în faţa castroanelor de orez, constat că ea nu se poate servi de beţişoare. Îmi vine să râd pe ascuns când o văd că nu le poate ţine în mână, nici cât le ţine băieţaşul meu, cu mânuţele lui atât de mici. Le apucă strâns de tot şi încruntă din sprâncene, silindu-se să nu le scape. Dar mâinile ei nu sunt obişnuite cu lucruri delicate şi nu se pricep la nimic.

Glasul ei, dragă Surioară, nu seamănă cu glasul niciunei femei pe care l-am auzit până acuma. Nouă ne place ca glasul unei femei

să fie blând şi catifelat, ca apa unui izvor ce gâlgâie pe prund, sau ca ciripitul păsărelelor între trestii. Glasul ei însă este adânc şi plin, şi pentru că nu spune decât din când în când câte o vorbă, ceilalţi se opresc şi ascultă la ea. Are aceleaşi modulaţii ca şi cântecul mierlelor în câmpurile de orez, primăvara când spicele aşteaptă să fie adunate în snopi. Când începe să vorbească, adresându-se fratelui sau soţului meu, cuvintele ei sunt formulate în fraze repezi. Cu mine nu vorbeşte, căci noi amândouă nu ne putem înţelege.

De două ori a zâmbit, un zâmbet scurt şi luminos care izvora din ochii ei, întocmai ca o rază de soare când se frânge pe luciul de argint al unei ape adormite. Zâmbetul ei pare că ar vrea să mă întrebe: Vrei să fim prietene? Ne uităm una la alta şi în sufletul nostru parcă stăruie sfiala.

Gândul meu încearcă să-i dea un răspuns fără cuvinte: „După ce vei vedea pe fiul meu, îmi voi putea da seama, dacă vom putea fi sau nu, două prietene”.

Am îmbrăcat pe fiul meu în tunica de mătase roşie şi pantalonii verzi. L-am încălţat cu papuceii brodaţi cu flori de cireş; i-am pus în cap pălăria fără gardini pe care sunt brodate cu aur imaginile minuscule ale lui Budha, iar la gât i-am pus un lănţişor de argint.

Când era gata îmbrăcat, arăta ca un adevărat prinţişor şi l-am dus să-l vadă străina. Băieţaşul s-a oprit în faţa ei şi s-a proptit în picioruşe, uitându-se mirat la ea. I-am spus să se încline în faţa ei şi când şi-a împreunat mânuţele pe piept şi s-a plecat, l-am văzut că tremură pe picioare din pricina efortului pe care-l făcea.

Străina s-a uitat la el zâmbind. Când l-a văzut că se înclină în faţa ei, a început să râdă în hohote, un râs profund, ca notele adânci ale unui clopot, pe urmă a pronunţat un cuvânt necunoscut, pe o notă suavă şi plecându-se spre el, l-a ridicat în braţe şi l-a sărutat pe gâtul fraged. În clipa aceea i-a căzut pălăriuţa din cap şi străina s-a uitat la mine, privindu-mă pe deasupra capului ras al fiului meu. O, Surioară, ce privire a fost aceasta! Ochii ei păreau că vor să-mi spună:

— „Aş vrea şi eu să am un copil întocmai ca acesta”.

Zâmbetul cu care i-am răspuns, părea că spune:

— „În cazul acesta noi două vom fi prietene!”

Mi se pare că încep să înţeleg motivul pentru care o iubeşte fratele meu.

*

* *

S-au împlinit cinci zile de la sosirea lor. Până acuma nu s-au prezentat în faţa tatălui şi a mamei mele. Soţul şi fratele meu petrec împreună ceasuri întregi, discutând foarte gravi în limba aceea străină. Nu ştiu ce au hotărât. În orice caz trebuie să procedeze încet şi cu prudenţă. În timpul acesta eu observ pe femeia aceasta străină.

Dacă m-ai întreba, Surioară dragă, ce cred despre ea, nu ţi-aş putea spune. Fără îndoială că nu este ca femeile noastre. Nicio mişcare a trupului ei nu pare silită, ci e liberă şi plină de o graţie subtilă. Privirea ei limpede parcă nu se sfieşte de nimic. Ochii ei caută pe ai fratelui meu, fără să se ruşineze. Ascultă la ceea ce vorbesc bărbaţii, pe urmă aruncă şi ea câte un cuvânt şi ei încep să râdă. Este tot atât de obişnuită cu prezenţa bărbaţilor, ca şi a patra soţie a tatălui meu.

Cu toate acestea, este o mare deosebire între ele. Mi se părea că dincolo de frumuseţea care-i asigura o anumită îndrăzneală în societatea bărbaţilor, a patra soţie tremura totuşi de o spaimă nemărturisită. Cred că spaima aceasta se datora presimţirii ascunse – care stăruia chiar în clipele ei de supremă graţie – că va veni vremea când se va ofili şi atunci nu-i va mai rămâne nimic, pentru ca să atragă inimile bărbaţilor în mrejele ei.

În sufletul acestei străine însă nu se ascundea nimic ce ar putea să o înspăimânte, deşi ea nu este nici pe departe atât de frumoasă ca a patra soţie, nu se tulbură niciodată şi nu-şi dă nicio silinţă deosebită, ci acceptă atenţiile bărbaţilor, ca pe ceva ce i se cuvine, nu-şi dă nicio osteneală ca să le atragă privirile asupra ei. Parcă ar vrea să le spună:

— Aceasta sunt eu! Priviţi-mă, sunt aşa cum mă vedeţi şi nu ţin deloc să fiu altfel.

Cred că este o fire foarte mândră. În orice caz mi se pare că nu se sinchiseşte deloc de dificultăţile pe care prezenţa ei le-a provocat în familia noastră. Se joacă toată ziua cu fiul meu, citeşte cărţi – a adus cu ea mai multe lăzi de cărţi – şi scrie scrisori. Dar ce scrisori: M-am uitat peste umărul ei în timp ce scria şi am văzut o pagină întreagă plină de semne energice şi întortocheate, legate unele de altele. Eu nu eram în stare să le pot descifra. Mai mult decât orice, îi place să stea în grădină, să viseze şi să nu facă nimic. N-am văzut-o niciodată cu vreo broderie în mână.

Într-o dimineaţă, foarte devreme, a plecat împreună cu fratele

meu şi s-au întors la amiază, plini de praf şi de argilă. Am întrebat mirată pe soţul meu, pe unde au umblat, de s-au putut întoarce în halul acesta, iar el mi-a răspuns:

— Au făcut ceea ce femeile din Apus numesc o excursie.

— Ce este asta excursie? am întrebat cu nerăbdare.

— Este o plimbare lungă şi repede, într-o anumită direcţie, mi-a răspuns el. Astăzi s-au urcat până în vârful Muntelui de Purpură.

— De ce? am întrebat eu şi mai mirată.

— Pentru că ei consideră plimbarea aceasta drept o plăcere neobişnuită.

Mi s-a părut foarte ciudat. La noi până şi o ţărancă ar găsi foarte obositor un astfel de drum. Când i-am spus şi fratelui meu despre aceasta, mi-a răspuns:

— În ţara ei, soţia mea a dus o viaţă foarte liberă şi între cele patru ziduri ale acestei grădiniţe, se simte ca la închisoare.

Am rămas foarte mirată, auzind vorbele lui. Eu îmi închipuiam că viaţa pe care o duceam noi în casa aceasta, este foarte modernă şi cu totul independentă de vechile restricţii. Zidurile grădinii sunt mai mult pentru a fi feriţi de priviri indiscrete, nu se cădea să fim văzuţi de vânzătorii de legume sau de cei care vând dulciuri, când trec pe strada din faţa casei noastre. Tocmai din cauza aceasta mă gândeam:

— Ce se va alege de femeia aceasta, dacă va fi condamnată să trăiască în interiorul curţilor noastre?

Dar n-am zis nimic.

*
* *

E o femeie foarte sinceră în manifestările ei de dragoste faţă de fratele meu. Seara trecută ne aşezasem în grădină, ca să ne putem bucura de răcoarea nopţii. Eu stăteam ca de obicei pe taburetul meu de porţelan, la oarecare depărtare de bărbaţi. Ea s-a aşezat alături de mine, pe parapetul de cărămizi care împrejmuieşte terasa, şi se uita la mine zâmbind, cum face întotdeauna când suntem împreună, iar în timpul acesta îmi arăta cu degetul diferite lucruri ce se vedeau prin tulbureala înserării şi mă întreba de numele lor, apoi îl repeta după mine, pe fiecare la rând. Învaţă foarte repede şi dacă a auzit limpede cum se numeşte ceva, nu mai uită niciodată. Repeta fiecare silabă, de mai multe ori, cu glas încet, ca să-i prindă intonaţia şi începea să râdă încetişor, când

vedea că o corectez. Astfel ne distram împreună, în timp ce bărbaţii vorbeau singuri.

Dar, după ce se lăsă întunericul nopţii şi nu mai puteam distinge copacii, florile şi pietrele, o văzui că a devenit tăcută şi neliniştită. Se întoarse şi se uită în partea unde era fratele meu. Într-un târziu s-a ridicat în picioare şi s-a îndreptat spre el, cu pasul legănat, iar rochia albă cu care era îmbrăcată, se mişca prin întuneric, întocmai ca o ceaţă. A început să râdă şi i-a spus ceva cu glasul stins, apoi s-a oprit alături de el şi l-a luat de mână, fără să se sfiască.

M-am prefăcut că mă uit în altă parte.

Când m-am uitat din nou spre ei, ca şi când aş fi vrut să urmăresc direcţia vântului, am văzut-o că se îngrămădise la picioarele lui şi-şi culcase obrazul pe mâna fratelui meu. Am simţit cum se trezeşte în mine, un val de milă pentru fratele meu. Fără îndoială el se simţea foarte stânjenit de aceste manifestări de dragoste din partea unei femei. Nu puteam să-i văd faţa prin întuneric, dar nu-i mai auzeam nici vorbind şi în jurul nostru nu mai simţeam decât ţârâitul neadormit al gâzelor din ierburi. M-am ridicat în picioare şi am intrat în casă.

Câteva minute mai târziu, când a venit şi soţul meu, i-am spus:

— Străina aceasta este lipsită de bunăcuviinţă.

Dar el a început să râdă.

— O, nu, dimpotrivă – poate numai pentru tine – mica mea păpuşă de porţelan!

M-am simţit cuprinsă de indignare şi m-am întors spre el.

— Prin urmare ai fi de acord să te iau şi eu de mână în faţa unor oameni străini? l-am întrebat eu şi m-am uitat cu stăruinţă la el.

A râs din nou şi s-a uitat la mine.

— Nu, pentru că dacă ţi-ai permite să faci o astfel de faptă, atunci ar fi cu adevărat o necuviinţă.

Vedeam că el caută să râdă de mine, dar neştiind de ce, n-am mai zis nimic.

Nu sunt în stare să înţeleg libertatea gesturilor ei. Şi, cu toate acestea, mi se pare foarte ciudat, că oricât de mult aş încerca să mă gândesc la acest amănunt, mi-e peste putinţă să văd o intenţie rea în gesturile ei. Dragostea ei faţă de fratele meu se manifestă cu aceeaşi uşurinţă, cum s-ar manifesta simpatia unui copil faţă de tovarăşul său de joacă. În sufletul ei nu este nimic subtil şi nici ascuns. Cât e de ciudată! O femeie care nu seamănă deloc cu femeile noastre.

Este întocmai ca floarea portocalilor sălbatici, pură şi aromată, dar fără mireasmă.

*
* *

În sfârşit s-au înţeles împreună, asupra felului în care vor trebui să procedeze. Ea se va îmbrăca în costum chinezesc şi se vor prezenta împreună în faţa preacinstiţilor noştri bătrâni. Fratele meu a învăţat-o cum trebuie să se prosterneze în faţa lor. Eu va trebui să mă duc înainte, ca să le pregătesc drumul şi să duc darurile.

În noaptea din ajunul zilei nu pot dormi, ci mă gândesc mereu la ce ne aşteaptă. Soţul meu încearcă să mă încurajeze cu vorba şi cu veselia lui, dar când rămân din nou singură, începe să-mi fie frică. Purtarea mea înseamnă că am trecut făţiş în partea potrivnică mamei mele, tocmai eu care niciodată în viaţa de până acuma nu am încercat să pun la îndoială hotărârile luate de ea.

De unde vine curajul care mă îndeamnă să mă port astfel? Am fost întotdeauna sfioasă, şi când rămân singură, mi-e peste putinţă să nu recunosc greşeala acestei purtări. Chiar în clipele acestea pot citi foarte limpede în inima mamei mele. Dacă aş fi numai eu singură, ar trebui să spun că ea are dreptate, când procedează de acord cu vechile noastre tradiţii.

Soţul meu m-a schimbat într-atâta, încât astăzi sunt în stare, cu toată frica ce mă cutremură, să mă ridic împotriva strămoşilor mei, ca să apăr iubirea. Dar mă simt îngrozită.

Între noi toţi, numai străina este pe deplin liniştită.

Capitolul 15

Astăzi, Surioară dragă, mă simt sfârşită şi plictisită de toate. În inima mea, întocmai ca o harpă ale cărei coarde fiind vreme îndelungată prea întinse, au plesnit, simt că s-a stins orice acord de armonie.

Ceasul de care mă temeam, a trecut. Nu, Surioară, nu-ţi voi spune cum s-a desfăşurat. Dar îţi voi povesti toate amănuntele, aşa ca să-ţi poţi da seama singură. Cât despre mine – dar mai bine să nu-ţi spun sfârşitul, ci să o iau de la început.

Am trimis un crainic la părinţii noştri, ca să le aducă la cunoştinţă dorinţa pe care o aveam, de a ne prezenta în faţa lor a doua zi la amiază. Acesta s-a întors şi ne-a spus că tatăl meu a plecat de

acasă la Tientsin, îndată ce a aflat despre întoarcerea fratelui meu. În felul acesta căuta să evite clipa cea grea a întâlnirii şi să amâne o hotărâre – cum de altfel făcea întotdeauna. În locul lui, mama ne-a trimis vorbă că ne va primi ea, a doua zi la amiază, pe mine şi pe fratele meu. Despre străină nu se făcuse pomenire, dar fratele meu a strigat:

— Dacă mă voi duce eu, atunci se va duce şi ea!

Prin urmare m-am dus eu cea dintâi, la ceasul hotărât, şi în faţa mea mergea slujitoarea cu darurile. Pe acestea le alesese fratele meu în ţările acelea străine, şi toate erau obiecte curioase şi drăguţe, de care numai rareori se vedeau în oraşul nostru: un ceasornic mic aurit, în pântecele unui copilaş, care nu era mai înalt de un lat de mână; un ceasornic de mână, încrustat cu pietre preţioase, pe care-l puteai purta încheiat pe braţ, un aparat pe care dacă îl învârteai cu mâna, începea să vorbească şi să strige; o lumânare care se aprinde fără foc şi nu se stinge, oricât ar arde; un evantai de pene de struţ, alb ca o cascadă de flori de păr.

Am intrat cu aceste daruri în camera mamei mele. Ne trimisese vorbă că ne va primi în sala cea mare a oaspeţilor şi-am găsit-o stând pe scaunul cel mare sculptat, pe partea dreaptă a mesei, sub portretul împăratului Ming. Era îmbrăcată în brocard de mătase neagră, iar în păr avea o diademă de aur. Pe degete avea mai multe inele de aur cu rubine şi topaze care erau pietrele corespunzătoare demnităţii vârstei. Se sprijinea în bastonul ei de abanos, încrustat cu argint. Niciodată n-o văzusem până acuma în faţa mea atât de impunătoare ca astăzi.

O cunoşteam însă destul de bine şi m-am plecat spre ea, ca să-i pot vedea faţa de aproape şi să mă conving de starea sănătăţii ei, aşa că mi-am simţit inima tresărind în piept. Negrul cu care era îmbrăcată, făcea să se vadă şi mai limpede transparenţa trăsăturilor ei. Era atât de slabă, încât linia buzelor ei aproape luase expresia caracteristică a morţii şi ochii i se măriseră, aşa că-ţi făcea impresia unui om care este greu bolnav. Inelele de pe degetele ei slăbite, se loveau unul de altul la fiecare mişcare a mâinii, cu un clinchet stins. Abia mă puteam stăpâni să o întreb cum se simte, dar nu îndrăzneam, căci ştiam dinainte că o astfel de întrebare ar putea s-o supere. Se înarmase cu tot curajul pentru această întâlnire şi ca să o suporte, avea nevoie de toate puterile ce-i mai rămăseseră.

Prin urmare când am văzut că mă primeşte fără să spună nimic,

m-am resemnat să iau fiecare dar, dintre cele pe care le adusese slujitoarea şi să-l aşez pe masă în faţa ei. Le-a primit înclinând capul cu gravitate şi fără să se uite la ele a făcut un semn slujitoarelor din casă, care erau lângă ea pentru a o servi şi le-a poruncit să le ducă în altă cameră. Faptul că le-a primit parcă-mi dădea mai mult curaj. Dacă le-ar fi refuzat, întrebuinţând limbajul obişnuit la prezentarea darurilor, asta ar fi însemnat chiar de la început, că cererea fratelui meu va fi refuzată. Prin urmare am îndrăznit să-i spun:

— Preacinstită mamă, fiul tău este aici şi aşteaptă poruncile tale.

— Mi s-a spus, ripostă ea cu glasul ca de gheaţă.

— A adus cu el şi pe străină, am suflat eu cu sfială, căci era mult mai bine să-i spun imediat partea cea mai gravă, dar cu toate acestea simţeam că mi-a îngheţat inima de frică.

A rămas tăcută. Pe faţa ei n-am văzut nicio schimbare. Trăsăturile îi erau ca de piatră.

— Pot să se apropie? am întrebat eu chinuită de deznădejde, fără să mă simt în stare să spun altceva, decât ceea ce plănuisem dinainte împreună.

— Lui, spune-i să vină, zise ea pe acelaşi ton.

Am ezitat, neştiind cum ar trebui să procedez.

Străina era alături de el în faţa uşii. M-am îndreptat spre intrarea unde aşteptau amândoi şi am dat la o parte draperia de mătase, ca să spun fratelui meu ceea ce mi-a spus mama, şi am adăugat că va fi bine ca la început să intre numai el singur.

Chipul i s-a întunecat de aceeaşi privire pe care o cunoşteam de pe vremea când era copil şi era nemulţumit de ceva. Câteva clipe a vorbit cu străina în limba ei. La vorbele lui am văzut-o că ridică din sprâncene şi a dat uşor dintr-un umăr, pe urmă a aşteptat liniştită şi indiferentă. În clipa următoare, fratele meu a apucat-o repede de mână şi a intrat cu ea în sală, înainte de a mai avea timpul ca să-i opresc.

Mi se părea atât de ciudat, ca femeia aceasta străină să îndrăznească să intre în sala cea mare a străbunilor noştri. Am rămas cu mâinile încleştate pe draperie, aproape îngrozită de această îndrăzneală; era pentru prima dată că o fiinţă de sânge străin trecea pragul acesta. De mirare nu mi-am mai putut desprinde privirile de pe ea şi câteva clipe mi-am uitat cu totul de mama. Deşi în mijlocul acestei uimiri îmi dădeam seama că hotărârea fratelui meu de a nu intra singur, va înlătura cât ai clipi

dorinţa mamei de a-l vedea şi va opri duioşia din sufletul ei, indiferent cât de mult l-ar fi dorit, totuşi îmi era peste putinţă să mă mai gândesc la altceva, decât la clipa aceasta neaşteptată.

Fratele meu alesese pentru soţia lui hainele obişnuite în ţara noastră: o tunică de culoare albastră-palidă, de mătase grea şi suplă, înfloratăcu o uşoară broderie de argint. Foile erau de satin negru de o singură culoare şi cădeau în falduri, iar în picioare avea papuci de catifea, fără broderie. Din mijlocul acestor tonalităţi sumbre răsărea obrazul ei alb, cu luciri de mărgăritare bătute de lumina lunii, iar părul îi lumina chipul palid ca o vâlvătaie de flăcări galbene. Ochii ei erau albaştri ca cerul acoperit de norii încărcaţi de fulgere, iar linia buzelor ei era calmă şi mândră. A intrat dreaptă şi trufaşă, cu capul repezit pe spate. Ochii ei au întâlnit ochii mamei, fără frică şi fără să zâmbească.

Văzând această scenă, mi-am dus mâinile la gură, ca să-mi înăbuş un ţipăt. Cum de fratele meu nu o învăţase, că în faţa unui om mai în vârstă decât ea, trebuie să se prezinte cu ochii plecaţi în jos? În interesul lui, mă gândeam cu părere de rău, la atitudinea asta trufaşă. Se prezenta în faţa mamei, ca o regină domnitoare în faţa împărătesei Mame.

Mama s-a uitat stăruitoare la această femeie străină. Privirile li s-au întâlnit şi cât ai clipi şi-au dat seama că sunt duşmane. Pe urmă mama şi-a ridicat privirea cu mândrie şi s-a uitat dincolo de ea, spre uşa care rămăsese deschisă.

Străina s-a întors spre fratele meu şi i-a spus ceva cu glasul liniştit. Târziu după aceea am aflat că-l întrebase:

— Să îngenunchez acum?

El a dat din cap şi au îngenunchiat împreună în faţa mamei noastre şi fratele meu a început să ţină cuvântarea pe care o pregătise dinainte:

— Preabună şi preacinstită între toate, m-am întors din ţări străine, la porunca ta, pentru a mă prezenta în faţa milei părinţilor mei, eu nevrednic fiul tău. Sunt foarte mulţumit că mama noastră a binevoit să primească nevrednicele daruri pe care i le-am adus. Zic a noastră, pentru că mi-am adus cu mine şi soţia, despre care v-am povestit în scrisoarea ce v-a adresat-o prietenul meu. Ea intră în casa aceasta în calitate de noră a mamei mele. Cu toate că în vinele ei curge sânge străin, m-a rugat să spun preacinstitei noastre mame, că măritându-se cu mine, în inima ei a devenit chinezoaică. Adoptă de bunăvoie rasa şi tradiţiile familiei mele.

Deci, renunţă la ale ei. Fiii ei vor face parte din neamul nostru celest, cetăţeni ai Marii Republici şi moştenitori ai Imperiului de Mijloc. A venit, deci, să se prosterneze în faţa ta.

Apoi s-a întors spre străina, care aşteptase liniştită în timpul cuvântării lui şi i-a făcut semn. Cu o rară demnitate s-a prosternat la picioarele mamei mele până când a ajuns cu fruntea la pământ. De trei ori a repetat acest gest, pe urmă luând pe fratele meu de mână s-au plecat împreună de trei ori în faţa mamei mele. Apoi s-au ridicat şi au aşteptat, ca să audă cuvintele ei.

Multă vreme mama n-a răspuns nimic. Ochii ei rătăceau departe, în largul curţii ce se vedea prin uşa deschisă. A rămas aşa câteva minute, dreaptă şi mândră, fără să spună ceva.

Cred că în fond ea se simţea tulburată de purtarea fratelui meu care îndrăznise să aducă pe această străină în faţa ei, când îi spusese limpede să vină numai el singur. În clipa aceasta probabil ea se gândea care ar fi atitudinea cea mai indicată, într-o situaţie atât de dificilă. O umbră de roşeaţă îi răsărise în obraji şi am văzut muşchii maxilarelor ei delicate, că au început să tresară. Cu toate acestea, niciun alt semn de nelinişte nu se vedea în atitudinea ei plină de demnitate.

Stătea cu mâinile împreunate peste măciulia de argint a bastonului ei. Fratele meu şi străina aşteptau în faţa ei. Tăcerea ce se legăna în sală, părea grea de această aşteptare.

Apoi, dintr-odată ceva a schimbat severitatea întipărită pe faţa ei. Chipul ei luă altă înfăţişare. Rumeneala dispăru tot atât de repede, pe cât de repede venise şi obrajii îi deveniră cenuşii. O mână-i căzu fără putere pe genunchi şi coborî ochii în pământ. Umerii i se strânseră şi păru că s-a chircit toată în scaun. Cu glasul repezit şi stins se adresă fratelui meu:

— Fiul meu… fiul meu… vei fi întotdeauna binevenit în casa părinţilor tăi. Mai târziu vom putea vorbi… acum puteţi să vă retrageţi.

Fratele meu a ridicat privirea spre obrazul ei şi a privit-o cercetător. Cu toate că nu vedea atât de limpede cum vedeam eu, totuşi îşi putea da seama că ceva nu este în regulă. Ezită câteva clipe, apoi se uită la mine. Mi-am dat seama că el ar vrea să continue să discute cu ea motivele acestei primiri atât de reci. Dar eu eram speriată din cauza ei şi i-am făcut semn cu capul, să renunţe. L-am văzut că spune ceva străinei, pe urmă s-au înclinat amândoi în faţa mamei şi s-au retras.

În clipa următoare m-am repezit spre mama, dar mi-a făcut semn să mă opresc, fără să spună nicio vorbă. Simţeam o irezistibilă dorinţă să-i cer iertare, dar ea nu mi-ar fi dat voie să vorbesc. Îmi dădeam seama că era sfâşiată de chinurile unei suferinţe ascunse, aşa că trebuia să plec. M-am prosternat prin urmare în faţa ei şi am ieşit din cameră cu paşi înceţi. Dar când am ajuns în curte, m-am oprit şi m-am uitat înapoi, aşa că am văzut-o ridicându-se de la masă şi îndreptându-se încet spre apartamentele ei, sprijinită greu pe braţele celor două roabe.

Am oftat îndurerată şi m-am dus acasă. Oricât m-aş căzni, mi-e peste putinţă să prevăd ce ne rezervă viitorul.

Cât despre ceilalţi doi, fratele meu şi străina, cei care au zdrobit inima mamei mele, ei au plecat într-o lungă plimbare, ca să-şi petreacă restul zilei, iar seara când s-au întors, n-am mai vorbit împreună.

Capitolul 16

Ai fost mult plecată, dragă Surioară. Treizeci de zile? Sunt aproape patruzeci, de când nu te-am mai văzut – ceva mai mult decât o lună de lumină plină. Ai avut un drum liniştit? Mulţumesc zeilor că te-ai întors în pace.

Da, fiul meu se simte bine. Acum vorbeşte de toate şi-i aud toată ziua gânguritul, întocmai ca apa unui izvor gâlgâind peste prunduri. Nu-i tace gura, decât atunci când doarme. O, Surioară, ce gângurit îngeresc. Cuvintele lui sfioase şi stâlcite ne fac să ne prăpădim de râs, dar ne ferim să ne vadă, decât cel mult surâzând, căci dacă ne vede că râdem de el, se supără şi începe să bată din picioruşe. Astăzi se consideră drept un bărbat adevărat. Să-l vezi cum se căzneşte să meargă alături de tatăl său şi cum îşi întinde picioarele rotunde, ca să poată ţine pasul cu el!

M-ai întrebat ceva? A, da. Despre soţia fratelui meu. Îţi răspund cu un oftat. Cu fratele meu lucrurile nu merg deloc. Sunt şi astăzi tot la noi şi aşteaptă mereu. Nu s-a hotărât încă nimic. Fratele meu pare neliniştit din cauza zilelor care trec, fără să intervină nimic definitiv. S-a obişnuit cu graba din Apus şi vrea ca dorinţele lui să fie satisfăcute imediat. A uitat că în ţara noastră timpul nu înseamnă nimic şi că soarta omului s-ar putea să rămână nelămurită, chiar până în ziua morţii. Aici nu există nimic ce ar putea determina timpul să se grăbească şi să se desfăşoare altfel

decât în ritmul lui obişnuit. Dar să încep să-ţi povestesc.

După ce s-au prezentat la mama mea, au trecut câteva zile – opt zile nesfârşite. Am aşteptat, dar n-am primit nicio ştire. La început fratele meu îşi închipuise că trebuie să vină veste de la mama dintr-un ceas într-altul. N-a vrut să lase pe străină să-şi despacheteze lăzile pe care le adusese cu ea, spunând:

— Nu trebuie să le mai despachetezi, căci e vorba de o zi, cel mult două…

Purtarea lui era foarte schimbătoare, căci uneori începea să râdă în gura mare, pe neaşteptate şi pentru un lucru de nimic, pe urmă devenea dintr-odată foarte tăcut şi nu mai auzea nimic din ce vorbeau cei din jurul său. Părea că ascultă necontenit un glas sau un sunet pe care ceilalţi din cameră nu-l puteau auzi.

Dar, după ce zilele începură să treacă una după alta, fără să aducă nicio ştire pentru ei, fratele meu se înfuria şi se supăra pentru orice nimic, şi din ziua aceea părea că nu mai râde atât de uşor. Începu să-şi rememoreze toate amănuntele fazelor vizitei pe care o făcuse mamei, şi le repeta mereu, acuzând când pe soţia lui, din cauză că nu fusese mai umilă, când pe mama, din cauza trufiei pe care le-o arătase, şi spunea că soţia lui are toată dreptatea, deoarece în zilele acestea de spirit republican, e cea mai mare prostie să te prosterni în faţa cuiva. Când îl auzeam spunând aşa ceva, nu puteam decât să mă mir de vorbele lui şi să-i răspund:

— Adică mama a încetat să mai fie mama noastră, din cauză că trăim în republică?

Dar el era nerăbdător şi jignit, aşa că nu mai asculta nimic din ce-i spuneau cei din jurul lui.

Faţă de femeia aceasta străină însă va trebui să fiu loială; ea n-a protestat niciodată împotriva faptului că trebuie să se prosterne în faţa mamei mele. Dimpotrivă, mi s-a spus că ea ar fi zis: „Dacă aşa este obiceiul, atunci aşa voi face. Cu toate că mi se pare caraghios, ca cineva să se plece în felul acesta în faţa cuiva.”

Ea era calmă, mult mai calmă decât fratele meu şi mult mai încrezătoare în viitor. Se gândea neîntrerupt la el şi la felul în care l-ar putea face să se simtă din nou fericit. Uneori când îl vedea că este supărat, îl ademenea să iasă cu ea în grădină, sau plecau de acasă.

Într-un rând m-am uitat pe fereastră după ei şi i-am văzut în grădină. Vorbea foarte serios cu el, dar într-un târziu, văzându-l că nu-i răspunde, ci sta cu ochii plecaţi în pământ, l-a mângâiat pe

obraz şi s-a uitat la el, surâzând şi cu o sclipire şăgalnică în priviri. Nu ştiam ce şi-au spus, în timpul acesta cât stătuseră singuri, dar curând după aceea, fratele meu păru mai înviorat şi mai liniştit, cu toate că se vedea şi acuma că aşteaptă cu nerăbdare.

Dar, nici ea nu căuta de fiecare dată să-l împace în felul acesta. Uneori ridica încet din umeri, cum o văzusem şi înainte, şi-l lăsa în pace. Ochii ei însă îl urmăreau cu aceeaşi expresie profundă, cu care se uita la el întotdeauna. Dacă el nu se apropia în astfel de clipe de ea, atunci se retrăgea şi-şi petrecea timpul studiind limba noastră sau jucându-se cu fiul meu pe care-l iubeşte şi-l alintă, spunându-i cuvinte pe care eu nu le pot înţelege.

A început să studieze şi puţină muzică la harpă, împreună cu mine, şi nu peste mult ştia tocmai de ajuns ca să se poată acompania. Când cântă, glasul ei e plin şi impresionant, mai ales în notele de jos, deşi pentru noi care suntem obişnuiţi cu notele delicate ale glasului omenesc, mi se pare un glas dulce, dar în acelaşi timp violent. Cântecul ei impresionează pe fratele meu şi-l înflăcărează imediat. Eu nu înţeleg ce cântă, dar când o aud, simt o emoţie vagă şi dureroasă.

După ce văzu că de la mama nu mai vine nicio ştire, străina nu se mai gândi la asta şi gândurile ei se întoarseră spre alte preocupări. Zilnic făcea lungi plimbări, fie singură, fie însoţită de fratele meu. Mă miram cum de fratele meu o poate lăsa singură, căci, fără îndoială, nu se cade ca o femeie să facă aşa ceva, dar el nu spunea nimic, aşa că ea se întorcea de fiecare dată şi ne spunea ce a văzut pe străzi, se mira de lucruri pe care un altul în locul ei nici nu le-ar fi băgat de seamă şi descoperea farmecul locurilor care nouă ni se păreau ciudate. Îmi aduc aminte că într-o zi se întorsese acasă zâmbind, cu acelaşi zâmbet spontan, ceea ce dovedea că ştie ceva plin de haz despre care noi încă n-am aflat nimic, iar când fratele meu a întrebat-o despre motivul veseliei, i-a spus ceva în limba ei, şi el ne-a explicat şi nouă:

— Am văzut cât de minunat este pământul care rodeşte. Într-un magazin de cereale de pe strada principală erau expuse în vitrine coşuleţe foarte frumoase de trestie cafenie în care erau seminţe de porumb, galbene ca aurul, boabe roşii de fasole, mazăre uscată cenuşie, anis de culoarea fildeşului, soia, grâu roşu, mazăre verde – şi de fiecare dată când trec prin faţa acestei vitrine, trebuie să umblu foarte încet. Ce pastel aş face, dacă aş fi în stare să mânuiesc un penel.

Eu nu prea înţeleg ce vrea să spună, dar aşa este ea: trăieşte în interior şi descoperă frumuseţea acolo unde alţii nici nu o bagă de seamă. Eu nu mă gândisem niciodată la un magazin de cereale în felul acesta. E adevărat că seminţele au fel de fel de culori, dar ele aşa sunt făcute de la natură, nimenea nu a încercat să le schimbe culorile. Prin urmare, nu e nimic ce te-ar putea mira. Căci ele au fost întotdeauna aşa. Pentru noi un magazin de cereale nu este nimic altceva, decât locul unde poţi să-ţi procuri hrana.

Ea însă vede totul cu alţi ochi, deşi nu stăruie niciodată asupra lucrurilor, ci se mulţumeşte cu răspunsurile pe care i le dăm la întrebările ce ni le pune, iar aceste răspunsuri le adună undeva în fundul gândurilor ei.

Trăind zi de zi alături de ea, a început să-mi fie dragă şi de multe ori, uitându-mă la ea, constat prezenţa unei frumuseţi, atât în înfăţişarea ei stranie, cât şi în felul ei de a fi. Incontestabil că, în felul ei, este o fire foarte mândră. În atitudinea ei este ceva sincer şi nesilit. Chiar în faţa fratelui meu, nu este niciodată umilă. Faptul cel mai ciudat este că la o chinezoaică el n-ar putea suporta o astfel de atitudine, pe când la ea acest amănunt i se pare ceva delicios, pe care-l suportă cu o dureroasă voluptate şi-l face să fie cu atât mai îndrăgostit de ea. Când o vede că stă prea mult timp preocupată de studiile ei sau de lectură, sau se joacă prea îndelung cu fiul meu, începe să se uite la ea din când în când, se frământă şi mai spune câte un cuvânt, iar dacă vede că ea nu-i prea dă atenţie, lasă preocupările imediate pe care le are şi se apropie de ea, aşa că străina pune şi mai multă stăpânire pe sufletul lui. Dragostea dintre ei doi nu seamănă cu nimic ce am cunoscut eu până acum.

*
* *

Dar până la urmă a sosit şi ziua – mi se pare a douăzeci şi doua după vizita lor – când mama a trimis după fratele meu, căruia îi cerea să vină la ea numai el singur. Scrisoarea era scrisă în termeni blânzi, pe alocuri chiar duioşi şi, din cauza asta, toţi ne simţeam mai uşuraţi, iar fratele meu a plecat imediat şi, în timpul acesta, eu şi străina l-am aşteptat împreună, să se întoarcă.

Peste un ceas era înapoi. A intrat prin faţă şi a venit imediat în camera unde eram noi. Părea furios şi întunecat la faţă şi a repetat de mai multe ori, că se va despărţi de părinţii lui pentru totdeauna. Era foarte greu ca, judecând după vorbele pe care le spune, să ne

putem da seama exact de ceea ce s-a întâmplat, dar, puţin după aceea, am încercat să facem legătura între ele, aşa că puteam bănui cum s-a desfăşurat această întâlnire.

După cât se pare, s-a dus plin de duioşie şi de gânduri bune. Dar spunea că mama chiar de la început s-a arătat neînduplecată. Înainte de toate a început să vorbească despre boala de care suferea.

— Nu mai este mult până când zeii mă vor chema în altă sferă de existenţă, spunea ea, şi auzind-o fratele meu s-a simţit adânc mişcat.

— Nu spune astfel de vorbe, mamă, căci ţi-a mai rămas o viaţă pe care va trebui să o trăieşti prin nepoţii dumitale, a rugat-o fratele meu.

Dar, imediat după aceea, i-a părut rău că i-a adus aminte de acest amănunt.

— Nepoţii? repetă mama cu glasul stins. De unde ar putea să mi se nască aceşti nepoţi, dacă nu din coapsele tale? Ştii bine că fiica lui Li, nora mea, este şi astăzi fecioară şi aşteaptă.

Imediat după aceea, fără să mai întrebuinţeze formule de politeţe, a stăruit fără înconjur să se căsătorească fără întârziere cu logodnica lui şi să-i dea un nepot, înainte de moartea ei. Fratele meu i-a răspuns că el este demult căsătorit. Mama s-a răstit la el supărată şi a declarat că niciodată nu va accepta pe femeia aceasta străină, drept soţie a lui.

Cam atât ar fi fost tot ce am putut deduce din cuvintele lui. Ce s-a petrecut după aceea între ei, nimenea nu ştie.

Dar credincioasa Wang Da Ma îmi spune că a ascultat din dosul draperiei de la uşă şi cât ai clipi, au început să schimbe între ei cuvinte care nu se cade să se audă între mamă şi fiul ei. Cuvintele acestea erau ca fulgerele ce se încrucişează repezi sub cerul greu de furtună. Spune că, de fapt, fratele meu s-a dovedit foarte răbdător, până în clipa când mama l-a ameninţat că-l dezmoşteneşte, iar la aceste cuvinte el i-a răspuns:

— Crezi că zeii îţi vor da în cazul acesta un alt fiu în locul aceluia pe care-l alungi acuma? Îţi închipui că, la această vârstă, vor mai putea da rod pântecului tău? Sau poate vrei să te cobori atât de jos, încât să adopţi pe unul dintre fiii concubinelor tatălui meu?

De fapt, aceste vorbe nu se cade să fie pronunţate de un fiu în faţa mamei lui.

În clipa următoare însă fratele meu s-a repezit afară din casă şi

în timp ce traversa curţile, a început să-şi blesteme strămoşii. În camera mamei a urmat o tăcere grea, până când Wang Da Ma a auzit un geamăt. Era mama care gemea. Dădaca a intrat în mare grabă. Mama însă a amuţit numaidecât şi, muşcându-şi buzele, s-a mulţumit să o roage, să-i ajute ca să se poată urca în pat.

E ruşinos că fratele meu a putut vorbi în felul acesta cu mama lui. Nu-i găsesc niciun fel de scuză. Ar fi trebuit să ţină socoteală de vârsta şi de situaţia ei. Dar nu se gândeşte decât la el însuşi.

O, câteodată simt că o urăsc pe străina aceasta care ţine în căuşul palmelor ei toată inima fratele meu. Simt dorinţa să mă duc numaidecât la mama, dar fratele meu m-a rugat să aştept până când voi fi chemată. Tot aşa mi-a spus şi soţul meu, căci, dacă aş fi plecat acuma, ar fi însemnat că sunt împotriva fratelui meu, ori acuma, când este găzduit în casa noastră şi mănâncă orezul nostru, aceasta ar fi un gest lipsit de cuviinţă faţă de el. Prin urmare, nu am altceva de făcut, decât să aştept cu răbdare, ori aceasta, dragă Surioară, e slabă mângâiere pentru un suflet îndurerat.

Cam aceasta ar fi situaţia noastră de acuma.

*

* *

Ieri am fost foarte mulţumită, când am văzut că doamna Liu a venit la mine. Am avut o zi foarte rea, din cauză că ne gândeam la supărarea din ajun a mamei mele împotriva fratelui meu, aşa că întâlnirea lor n-a fost pentru noi decât dezamăgire. Fratele meu stătuse toată ziua în casă, fără să vorbească cu nimeni şi din când în când se uita pe fereastră. Dacă se întâmpla să deschidă o carte ca să citească, o lăsa numaidecât şi lua alta, ca să o uite şi pe aceasta, tot atât de repede.

După ce s-a uitat la el câtva timp, străina a luat şi ea o carte şi a rămas numai cu gândurile ei. Eu mă ocupam de fiul meu, ca să nu trebuiască să mă amestec în treburile lor. Dar dezamăgirea pe care ne-a pricinuit-o acest incident, apăsa atât de greu asupra casei noastre, încât veselia soţului meu, care s-a întors în timpul prânzului, aproape n-a mai fost în stare să risipească mâhnirea fratelui meu şi tăcerea străinei. Tocmai din cauza aceasta, când doamna Liu a venit în timpul după-amiezii la noi, prezenţa ei a fost întocmai ca o boare de vânt, când răcoreşte fierbinţeala apăsătoare a unei zile de vară.

Soţia fratelui meu sta pe scaun cu cartea în mână, dar fără să

citească, şi părea îngândurată. La început s-a uitat lung la doamna Liu. De la sosirea fratelui meu, în casa noastră nu mai fusese nimeni; prietenii noştri ştiau de situaţia grea prin care treceam tocmai acuma şi, din delicateţe faţă de noi, s-au ferit să ne viziteze, iar noi n-am mai invitat pe nimeni, din cauză că nu ştiam cum să prezentăm pe această femeie străină. Din consideraţie faţă de fratele meu, eu o numesc soţia lui, deşi din punct de vedere legal, situaţia ei este nelămurită, până în ziua când va fi recunoscută de tatăl meu şi de mama mea.

Doamna Liu nu s-a simţit deloc tulburată. I-a strâns mâna şi peste câteva clipe au început să vorbească împreună foarte animate şi chiar să râdă. Eu nu ştiu ce-şi spuneau una alteia, căci vorbeau englezeşte. Ni s-a părut însă că străina pare mai vioaie şi am rămas mirată de această schimbare neaşteptată. Îţi face impresia că sufletul acestei femei are două înfăţişări: una liniştită, pierdută în gânduri, uneori chiar tristă, iar a doua veselă şi exuberantă, dar cu toate acestea prea zgomotoasă pentru ca să poată fi sinceră. Urmărindu-le cu privirea, am simţit o anumită aversiune faţă de situaţia penibilă în care ne găseam. Dar când s-a ridicat să plece, mi-a strâns mâna şi mi-a spus în limba noastră:

— Îmi pare foarte rău, înţeleg cât trebuie să fie de greu pentru toţi.

Pe urmă s-a întors spre femeia străină şi i-a spus ceva ce a făcut-o pe aceasta să i se umple ochii de lacrimi lucitoare ca nişte picături de argint. Am rămas în picioare şi ne uitam toate trei una la alta, fără să îndrăznim să ne spunem ceva. În aceeaşi clipă însă străina s-a întors şi a ieşit repede din cameră. Doamna Liu s-a uitat după ea şi chipul ei se luminase de un sentiment de profundă milă.

— E foarte greu pentru toţi, repetă ea. Cel puţin ei doi se simt fericiţi?

Ştiam că e sinceră, ca şi soţul meu, prin urmare i-am răspuns fără prefăcătorie:

— Fratele meu şi femeia aceasta se iubesc, dar din cauza asta mama va muri de durere. Dumneata ştii foarte bine cât este de şubredă, chiar atunci când se simte destul de bine, mai ales acum când este înaintată în vârstă.

Am văzut-o că începe să clatine din cap şi să ofteze.

— Ştiu şi înţeleg, căci mi se întâmplă să văd adeseori astfel de cazuri. Acestea sunt zile groaznice pentru cei mai în vârstă. Între cei bătrâni şi cei tineri nu este nicio posibilitate de înţelegere. Sunt

atât de definitiv despărţiţi unii de alţii, ca şi ramura pe care ai tăiat-o cu cuţitul de pe o tulpină.

— E foarte rău, aşa cum este, am murmurat eu.

— Nu rău, mi-a răspuns ea, ci inevitabil. Ori tocmai aceasta este partea cea mai tristă a situaţiei în mijlocul căreia trăim.

*

* *

În timp ce aşteptam neputincioşi să ne vină vreun semn, ca să ştim ce să facem, mie-mi era peste putinţă să uit pe mama. Mă gândeam la ceea ce-mi spusese doamna Liu, că acestea sunt zile pline de amărăciune pentru cei mai în vârstă şi, ca să mă liniştesc, îmi ziceam:

— Voi lua pe fiul meu şi-l voi duce să vadă pe părinţii tatălui său, căci şi ei sunt bătrâni şi n-are cine să-i mângâie.

Mă simt înduioşată când mă gândesc la toţi bătrânii noştri. Am îmbrăcat, deci, pe fiul meu în tunica lungă de satin, care este ca şi a soţului meu. Cu ocazia primei aniversări a naşterii lui, i-am cumpărat o pălărie cum poartă bărbăţii, care să i se potrivească pe cap, din catifea şi cu moţ roşu. I-am pus-o pe cap, pe urmă cu o periuţă dată prin pudră cărămizie, i-am trecut o uşoară fulguială pe bărbie, pe obraji şi pe frunte. Când eram gata, fiul meu era atât de frumos, încât m-am înspăimântat, ca nu cumva zeii să-l găsească drept o fiinţă prea desăvârşită pentru lumea aceasta şi să-l ia de la mine.

Bunica lui a fost de aceeaşi părere când l-a văzut. După ce l-a ridicat în braţe şi l-a strâns la piept, am văzut că-i tremurau obrajii de plăcere şi de râs. I-a mirosit trupuşorul parfumat şi a repetat mereu, ca în extaz:

— O, mititelul meu – o, fiul fiului meu!

M-am simţit înduioşată de emoţia ei şi-mi făceam reproşuri din cauză că nu l-am adus mai des la ea. Nu-mi pare rău că l-am păstrat numai pentru noi; întâmplarea aceasta făcea parte din faptele acelea inevitabile despre care vorbise doamna Liu. Dar îmi părea rău de toţi cei care sunt condamnaţi să îmbătrânească, fără să aibă plăcerea de a-şi vedea nepoţii mereu în faţa lor. Mă uitam la ea zâmbind, cum îmi alintă copilul. Pe urmă s-a uitat înc-odată la el, şi luându-i obrăjorii în palme a exclamat mirată:

— Bine, dar ce înseamnă asta? N-ai luat nicio măsură ca să-l aperi împotriva mâniei zeilor? Ce lipsă de prevedere! Pe urmă s-a

întors spre o roabă şi a strigat: Adu-mi un cercel de aur şi un ac.

Eu mă gândisem mai demult, că ar trebui să-i găuresc urechea stângă şi să-i pun un cercel de aur ca să amăgesc zeii şi să-i fac să creadă că este o fată, deci fără niciun folos pentru ei. Acesta este un vechi obicei care fereşte pe fiul cel dintâi născut, să moară înainte de vreme. Dar, ştii bine Surioară, cât de sensibil şi de fraged este trupul lui; am simţit chiar în clipa aceea că mă cutremur eu de durerea lui, cu toate că nu îndrăzneam să pun la îndoială înţelepciunea soacrei mele.

Dar, când a văzut că-i pune acul pe sfârcul urechii, a început să ţipe şi ochii i se măriseră de spaimă, iar gura i se strâmbase, aşa că, văzându-l, bunica lui, n-a mai putut să continue şi a lăsat acul din mână. Pe urmă a început să-i spună ceva în şoaptă, ca să-l împace şi a cerut un fir de mătase roşie, de care să-i atârne cercelul după ureche, fără să fie nevoie să i-o mai găurească. Copilul a început să zâmbească şi zâmbetul acesta ne-a încălzit sufletul.

Văzând ce înseamnă fiul meu pentru bunica lui, după ce am plecat, am putut înţelege mult mai deplin durerea mamei mele. Rodul vieţii ei este nepotul cel care încă nu se născuse.

Mă simt atât de fericită, că am putut înveseli inima bunicii fiului meu şi sunt ceva mai împăcată cu durerea ce mă înfioară, din cauza celor bătrâni.

*

* *

Pe semne zeii au fost mulţumiţi că mi-am îndeplinit datoria de fiică, ducând ieri pe fiul meu la mama tatălui său, căci, azi dimineaţă, dragă Surioară, a sosit în casa noastră un slujitor cu o scrisoare de la mama. Era adresată fratelui meu şi nu pomenea nimic despre vorbele grele căzute între ei, ci-i poruncea pur şi simplu să se întoarcă acasă. Mama mai spunea că nu va mai lua nicio dispoziţie împotriva străinei. Chestiunea aceasta era prea dificilă pentru ea. Prin urmare, hotărârea va trebui luată de tatăl meu, de acord cu ceilalţi bărbaţi care fac parte din familia noastră.

Până atunci însă fratele meu o va putea aduce cu el în casa părintească şi străina va putea trăi în curţile exterioare, căci nu s-ar cădea să se amestece între concubine şi între copiii lor. Cu aceste cuvinte, scrisoarea se termina.

Această schimbare de atitudine din partea mamei mele, ne-a

mirat pe toţi. Fratele meu părea plin de speranţe, chiar din prima clipă, şi repeta zâmbind:

— Ştiam că până la urmă tot va trebui să-şi schimbe părerea. Căci oricum ar lua lucrurile, eu sunt totuşi singurul ei fiu.

Când i-am adus aminte că în scrisoare nu se spune nimic din ceea ce s-ar putea deduce că ea o acceptă pe această străină, mi-a ripostat:

— După ce va trece dincolo de porţile casei noastre, toată lumea o va iubi.

N-am zis nimic, deoarece nu voiam să-l descurajez. În sufletul meu însă eu eram convinsă că noi, chinezoaicele, nu putem îndrăgi atât de uşor pe cineva. E mult mai probabil că prezenţa acestei femei îi va aduce aminte de fiica lui Li, care-şi aştepta şi acum sărbătorirea căsătoriei.

Am întrebat în taină pe cel care adusese scrisoarea mamei şi mi-a spus că noaptea trecută a fost grav bolnavă, aşa că s-au temut cu toţii, că va trece dintr-un moment într-altul în împărăţia morţilor. Dar au dat porunci să se facă rugăciuni şi au trimis după preoţi, iar spre ziuă a început să se simtă mai bine, aşa că dimineaţa a avut destulă putere, ca să trimită scrisoarea pe care o făcuse cu mâna ei.

Am înţeles imediat ce s-a întâmplat. Văzându-şi moartea atât de aproape, se temea că fiul ei nu se va mai întoarce niciodată acasă, la datorie, şi în timpul agoniei făcuse legământ zeilor, că-l va chema să vină, dacă îi vor cruţa viaţa.

Îmi simţeam inima sângerând de umilinţă şi eram nerăbdătoare să mă duc numaidecât la ea, dar soţul meu m-a oprit spunându-mi:

— Aşteaptă! Puterile ei de acuma îi vor fi de ajuns pentru a limpezi un singur lucru. Pentru cei slăbiţi, până şi dragostea pe care le-o arăţi, este ceva ce întrece puterile lor.

Prin urmare, am încercat să mă stăpânesc şi să ajut soţiei fratelui meu, ca să-şi facă pregătirile de plecare. Dacă aş fi putut vorbi cu ea sincer şi în limba noastră, i-aş fi spus:

— Adu-ţi aminte, că este o femeie înaintată în vârstă şi suferindă, şi că tu i-ai luat tot ce a avut în viaţă.

Dar nu pot să-i spun nimic, deoarece conversaţia noastră se poticneşte de cuvinte pe care eu nu le înţeleg.

*

* *

Astăzi, fratele meu şi soţia lui s-au mutat în casa noastră strămoşească. Vor trăi împreună în aceleaşi apartamente unde fratele meu şi-a petrecut copilăria. Ea nu va fi admisă să doarmă, să mănânce sau să stea în apartamentele femeilor. În felul acesta mama refuza să o primească drept nora ei.

Acuma, după ce au plecat, sunt mulţumită că am rămas numai eu singură cu soţul şi cu fiul meu, dar cu toate acestea, parcă odată cu plecarea lor, a plecat din casă şi o parte din viaţa noastră. Îţi face aceeaşi impresie, ca şi vântul de apus când se linişteşte în amurg şi pe urma lui nu rămâne decât linişte ca de moarte.

Mă gândesc la ei şi mi-i închipui stând singuri în vechile noastre camere. Seara precedentă spuneam soţului meu:

— Ce va ieşi din toată frământarea asta?

L-am văzut că începe să clatine din cap cu îndoială, pe urmă mi-a răspuns:

— Cu aceştia doi sub acelaşi acoperiş cu bătrânii, este acelaşi lucru ca amnarul cu cremenea. Cine ţi-ar putea spune dinainte care-l va face pe celălalt să scapere?

— Şi care va fi sfârşitul?

— Trebuie să se producă flacăra, fie într-un fel, fie într-altul, mi-a răspuns el grav. Pe fratele tău îl compătimesc, niciun bărbat nu este în stare să reziste între două femei trufaşe, una bătrână şi cealaltă tânără, şi amândouă iubindu-l dincolo de orice măsură.

A ridicat pe fiul nostru pe genunchi şi l-a privit îngândurat. Nu ştiu ce era în sufletul lui. Dar, în clipa aceasta, băiatul şi-a ridicat şuviţa de pe ureche şi i-a arătat foarte mândru cercelul pe care i-l atârnase bunica lui:

— Ia vezi, da-da!

Cât ai clipi, am uitat de fratele meu şi de soţia lui. Soţul meu s-a uitat la mine bănuitor şi cu privirea plină de reproşuri.

— Kwei-lan, ce înseamnă asta? întrebă el. Eu credeam că s-a terminat cu prostia asta a superstiţiilor!

— I l-a pus mama ta, am îngânat eu, şi nu m-a lăsat inima…

— Acestea sunt prostii, a ţipat el. Trebuie să ne gândim în primul rând la copil. Nu se poate să-i băgăm în cap astfel de idei.

Apoi, scoţând din buzunar un cuţitaş, a tăiat firul de mătase de care era atârnat cercelul şi, plecându-se puţin, l-a aruncat pe fereastră. Când copilul s-a uitat la el mâhnit, a început să râdă:

— Tu eşti bărbat, ca şi mine. Ia uită-te, eu nu port cercei în urechi, cum poartă femeile! Noi suntem bărbaţi. Noi nu ne temem

de mânia zeilor!

Auzindu-i cuvintele acestea pline de haz, copilul a început să râdă.

Iar în mijlocul întunericului acelei nopţi, mi-am adus aminte de această întâmplare şi parcă-mi era frică de ceva. E oare posibil ca cei mai în vârstă să greşească întotdeauna? Şi, dacă totuşi există şi zei? Aş fi în stare să fac totul, ca să-l apăr pe fiul meu. O, cât de bine pot înţelege astăzi sufletul mamei mele!

Capitolul 17

Timp de douăzeci de zile nu m-am dus să văd pe mama. Eram obosită şi nu mă simţeam tocmai bine, iar când încercam să mă gândesc la mama şi la fratele meu, îmi simţeam gândurile învălmăşite. Când încerc să mă gândesc la soţul meu, gândurile mi se întorc spre fratele meu, iar când îl iau pe fiul meu în braţe, simt cum inima mi se întoarce spre mama.

Dar, în afară de asta, mama n-a trimis după mine şi, dacă m-aş fi dus la ea, fără să mă cheme, n-aş fi ştiut cum trebuie să o salut şi să-i explic motivele vizitei mele. Stând singură în liniştea casei noastre – ştii foarte bine că tatăl fiului meu lucrează toată ziua şi uneori târziu noaptea – mă gândeam şi-mi închipuiam tot felul de lucruri.

Cum şi-o fi petrecând oare străina zilele lungi şi singure? Oare în timpul acesta mama a mai văzut-o şi a vorbit cu ea? Ştiam că roabele şi concubinele trebuie să fiarbă şi că o pândesc din toate colţurile; că slugile vor veni sub pretext că aduc ceaiul sau cutare şi cutare lucru pentru fratele meu, numai ca să o vadă; că pe urmă vor începe să vorbească despre ea la bucătării, discutând felul în care se poartă, cum arată, ce atitudine are, cum vorbeşte, ca să sfârşească întotdeauna prin a o critica şi a o compătimi pe fiica lui Li.

La câtva timp după aceea, fratele meu a venit să mă vadă. Era dimineaţa şi mă aşezasem să brodez o pereche de papucei pentru fiul meu – după cum ştii, nu mai aveam decât şapte zile până la serbarea Primăverilor Senine – când am văzut că uşa se deschide pe neaşteptate şi fratele meu intră în cameră. Era îmbrăcat în costum chinezesc şi astăzi semăna mai mult cu cel pe care-l cunoscusem în copilărie, decât ar fi putut semăna oricând de la întoarcerea lui din ţările străine. Numai chipul îi era mai grav. S-a

aşezat pe un scaun şi a început să vorbească, fără să mă mai salute, ca şi când am fi continuat o conversaţie întreruptă înainte cu un ceas.

— Kwei-lan, nu vrei să vii cu mine? Mama e foarte slăbită şi cred că trebuie să fie bolnavă. Numai voinţa ei a rămas tot atât de tare ca şi până acuma. A poruncit ca soţia mea să ducă timp de un an viaţa pe care ar duce-o orice femeie chineză, în curţile exterioare. Ori, de vreme ce moştenirea ce mi se cuvine, atârnă de ascultarea pe care i-o vom da, am încercat să ne supunem voinţei ei. Dar asta înseamnă să încerci să ţii sturzul într-o colivie. Haide cu mine şi ia şi copilul!

S-a ridicat în picioare şi a început să alerge de colo până colo prin cameră. Când l-am văzut cât este de agitat, i-am făgăduit să-i împlinesc cererea.

Prin urmare, în aceeaşi după amiază m-am dus să văd pe mama şi-mi închipuiam că, trecând prin curţile exterioare, o voi putea vedea şi pe aceea care este soţia fratelui meu. Nu îndrăzneam să spun mamei că am venit să văd şi pe altcineva în afară de ea şi de fapt eram hotărâtă să nu pomenesc în faţa ei de femeia aceasta străină, înainte ca ea să aducă vorba.

M-am dus, deci, de-a dreptul la mama, fără să întârzii prin curte, dar am băgat de seamă că îndată ce am intrat în curţile unde se ţineau femeile, a doua soţie a apărut în pragul porţii în formă de lună şi mă pândea din dosul unui leandru. Eu însă am înclinat capul şi am trecut spre apartamentele mamei mele.

După salutul obişnuit, am început să vorbim despre fiul meu şi pe urmă am îndrăznit să ridic ochii spre ea. Mi s-a părut că arată ceva mai bine, cu toată spaima fratelui meu, sau că în orice caz nu era atât de bolnavă, cum îşi închipuise el. Prin urmare nu am întrebat-o cum îi merge cu sănătatea, ştiind dinainte că astfel de întrebări o supără, deşi ea răspundea întotdeauna foarte politicoasă. Am întrebat-o deci:

— Cum ţi se pare fiul dumitale, fratele meu – crezi că s-a schimbat în anii cât a lipsit de acasă?

A ridicat încet din sprâncenele prelungite cu tuş:

— N-am vorbit cu el aproape despre nimic de însemnătate. Afacerea căsătoriei lui cu fiica lui Li aşteaptă să fie limpezită de tatăl său, după ce se va întoarce acasă. Dar astăzi pare să semene mai mult cu el însuşi, de când i-am trimis vorbă, ca imediat ce se va întoarce, să se îmbrace în costumul chinezesc. Nu-mi plăcea să

văd picioarele fiului meu în pantaloni, cum umblă sacagii.

Văzând că vorbeşte despre căsătoria lui, m-am prefăcut că întreb cu indiferenţă în timp ce-mi examinam modelul broderiei de mătase de pe rochie:

— Şi cum ţi se pare străina cu ochi albaştri?

Am simţit limpede că trupul mamei se îndreaptă în scaun, dar s-a mulţumit să tuşească uşor şi mi-a răspuns pe un ton cu totul indiferent:

— Cât despre străina aceea care trăieşte în curţile casei noastre, eu nu ştiu nimic despre ea. Am trimis după ea să vină la mine, căci mă săturasem de scâncelile fratelui tău care-mi spunea să-i dau voie să vină să mă vadă şi am poftit-o să-mi pregătească ceaiul. Dar am constatat că mi-e peste putinţă să suport stângăcia mâinilor ei şi aspectul ei barbar. A fost foarte neîndemânatecă în timpul cât m-a servit. Am dedus prin urmare că nu a fost crescută, ca să ştie cum trebuie să se poarte de faţă cu un om mai în vârstă. Voi căuta să n-o mai văd de aici înainte. Mă simt mult mai fericită când pot uita de toate acestea şi-mi aduc aminte numai de faptul, că fiul meu se găseşte din nou sub acoperişul casei lui strămoşeşti.

Am rămas miratã că fratele meu nu mi-a povestit despre soţia lui care a fost poftită să prepare ceaiul pentru mama noastră. Acesta era un amănunt de importanţă. Dar gândindu-mă mai de aproape, mi-am dat seama că el nu mi-a spus, tocmai din cauză că prezenţa ei a făcut o impresie atât de neplăcută asupra mamei. Aducându-mi în acelaşi timp aminte de neliniştea fratelui meu, am devenit mai îndrăzneaţă şi am întrebat-o:

— Îmi dai voie să o poftesc să vină şi să stea un ceas în casa mea, de vreme ce este atât de singură şi străină aici?

Mama mi-a răspuns foarte rece:

— Nu, ai făcut destul pentru ea. Câtă vreme va fi aici, nu-i voi mai da voie să treacă pragul porţii celei mari. Dacă va fi să rămână aici, va trebui să se înveţe cu felul de viaţă în recluziune, aşa cum se cuvine unei doamne adevărate, nu vreau ca tot oraşul să vorbească despre afacerea asta. Încep să-mi dau seama că e o fire care nu admite nici lege, nici îngrădiri, şi tocmai din pricina asta trebuie supravegheată de aproape. Nu-mi mai vorbi despre ea.

Restul convorbirii noastre s-a desfăşurat cu mult tact, în jurul unor subiecte fără importanţă. Vedeam că nu vrea să vorbească despre nimic ce ar depăşi limita întâmplărilor de toate zilele: despre murăturile de care au nevoie slugile, despre urcarea

preţurilor pânzei necesare pentru hainele copiilor, despre perspectivele bulbilor de crizanteme plantate tocmai acuma şi care trebuia să înflorească la toamnă. Mi-am luat, deci, rămas bun şi am plecat.

Dar, în timp ce treceam porţile cele mici, am întâlnit pe fratele meu. Se îndrepta spre casa străjerului de la poarta cea mare, ca să-l întrebe ceva, dar am bănuit că acesta era numai un pretext, pentru ca să mă aştepte pe mine. Apropiindu-mă de el, am constatat că vigoarea şi încăpăţânarea întipărite pe faţa lui, dispăruseră cu totul. Înfăţişarea lui oglindea numai spaima şi frica, iar în hainele chinezeşti cu care era îmbrăcat şi cu fruntea plecată în pământ, semăna din nou cu băiatul îmbufnat care fusese odinioară, înainte de a pleca de acasă.

— Ce face soţia ta? l-am întrebat eu înainte să spună el ceva.

Buzele îi tremurau şi încercă să şi le umezească.

— Nu tocmai bine. O, surioara mea! nu cred să putem suporta multă vreme acest fel de viaţă. Va trebui să fac ceva, să plec de aici şi să-mi găsesc de lucru...

N-a mai zis nimic, iar eu am stăruit să aibă răbdare, înainte de a se decide să plece definitiv. Faptul că mama admisese ca străina să locuiască în interiorul curţilor, era destul de important şi pentru ei nu este un sacrificiu prea mare. El însă a început să clatine din cap.

— Însăşi soţia mea a început să-şi piardă nădejdea, răspunde el întunecat. Înainte de a veni aici avea toată încrederea în sine. Dar acum a început să fie din zi în zi tot mai abătută. Hrana noastră de aici nu-i prieşte, iar eu nu am posibilitatea să-i procur mâncăruri obişnuite între străini. Nu mănâncă nimic. În ţara ei era obişnuită cu libertatea şi cu respectul celor care sunt în jurul ei. A fost o fată frumoasă şi foarte mulţi bărbaţi s-au îndrăgostit de ea. M-am simţit foarte mândru că am putut să câştig dragostea ei, faţă de ceilalţi. Mi-am închipuit că aceasta se datorează superiorităţii rasei noastre. Acum este ca şi o floare pe care ai rupt-o din grădină şi ai aşezat-o într-un vas de argint fără apă. Stă toată ziua şi în fiecare zi, fără să spună nimic, iar ochii îi ard ca de flacără, în mijlocul obrazului alb ca varul.

M-am mirat când am auzit pe fratele meu că el consideră drept virtute din partea unei femei, să fie iubită de mai mulţi bărbaţi. Aici nimeni nu s-ar mândri cu aşa ceva, doar cel mult o desfrânată. Prin urmare, cum putea ea să-şi închipuie că ar putea face vreodată parte din familia noastră? Dar, în timp ce vorbea, prin minte mi-a

trecut un gând nou.

— Nu cumva are de gând să se întoarcă la părinţii ei? am întrebat eu.

Presimţeam că aceasta ar fi o soluţie. Dacă ar pleca şi între ei s-ar aşeza din nou depărtările mărilor, fratele meu care nu este nici el decât un bărbat, va înceta să se mai gândească la ea şi se va întoarce la datorie. Dar nu voi putea uita niciodată felul în care fratele meu s-a uitat la mine, când i-am pus această întrebare. Ochii lui păreau că împroaşcă flăcări.

— Dacă va pleca, voi pleca şi eu împreună cu ea, mi-a răspuns el furios. Dacă se va întâmpla să moară aici în casa noastră, eu voi înceta pentru totdeauna să mai fiu fiul părinţilor mei.

L-am certat cu blândeţe pentru cuvintele acestea lipsite de respectul filial, dar spre marea mea mirare, l-am văzut că izbucneşte într-un hohot de plâns şi, întorcându-mi spatele, a plecat repede de lângă mine.

Am rămas nemişcată, fără să ştiu ce să fac, în timp ce trupul lui plecat înainte, dispărea în adâncul curţii unde trăia împreună cu străina, dar, în aceeaşi clipă, fără să-mi dau seama, şi conştientă de impresia pe care fapta aceasta o va face asupra mamei, m-am luat după el.

Am intrat să văd pe străină. Se plimba agitată prin curtea interioară a apartamentului rezervat fratelui meu. Era din nou îmbrăcată în hainele acelea străine, o rochie dreaptă, de culoare albastră închisă, tăiată aşa fel ca să i se vadă gâtul alb. În mână ţinea o carte deschisă, cu paginile acoperite de rânduri scurte de litere, aşezate în grupuri la mijlocul fiecărei pagini.

În timp ce se plimba, continua să citească cu sprâncenele încruntate, cum făcea întotdeauna, dar când m-a văzut, tot chipul i s-a luminat de un zâmbet şi s-a oprit în loc, până când am ajuns alături de ea. Am schimbat câteva cuvinte banale. Acum este în stare să vorbească destul de curgător despre lucruri simple. Am refuzat să intru în casă, spunându-i că trebuie să mă întorc la fiul meu şi am băgat de seamă că-i pare rău. Am vorbit despre jnepenul bătrân care era în curtea aceasta, iar ea mi-a spus că îi face fiului meu o jucărie din pânză umplută cu vată. I-am mulţumit şi pe urmă n-am mai vorbit nimic împreună. Am mai aşteptat apoi puţin şi mi-am luat rămas bun şi în toată fiinţa mea simţeam o durere nelămurită, din cauză că între noi erau mările şi nu ştiam ce aş putea face, ca să ajut pe fratele meu şi pe mama.

Dar, în clipa în care era să plec, m-a apucat repede de mână, şi m-a ţinut strâns. M-am uitat la ea şi am băgat de seamă că încearcă să-şi ascundă lacrimile, făcând o mişcare repede cu capul. Mi-am simţit sufletul cuprins de milă şi i-am făgăduit să mă întorc în curând, căci nu ştiam ce i-aş fi putut spune altceva. Când a încercat să zâmbească buzele îi tremurau.

*
* *

Aşa a trecut o nouă lună de lumină plină. Pe urmă tatăl meu s-a întors acasă. Dar lucru foarte ciudat, tatăl meu se interesa foarte mult de soţia fratelui meu şi o găsea foarte simpatică. Wang Da Ma spunea că îndată ce a trecut de poarta cea mare, a întrebat dacă fratele meu a adus pe străina lui acasă, iar când a aflat că este aici, a intrat în casă şi s-a schimbat, apoi a trimis vorbă fratelui meu că va veni să-l viziteze în apartamentele lui, imediat ce va termina cu masa.

A intrat în casa lui mulţumit şi zâmbind, şi după ce a primit salutul fratelui meu, a cerut să-i prezinte soţia. Când a apărut în faţa lui, a început să râdă înveselit, s-a uitat cu de-a amănuntul la ea şi a făcut, fără niciun fel de sfială tot felul de comentarii în legătură cu felul în care arată.

— E destul de frumoasă, în felul ei, a declarat el cu bunăvoinţă. Da, va fi ceva cu totul nou în familia noastră. Ia spune, ştie să vorbească în limba chineză?

Atitudinea aceasta nu putea fi pe placul fratelui meu şi i-a răspuns că a început să înveţe. Tatăl meu a râs din nou şi a exclamat:

— Nu face nimic, nu face nimic, îmi închipui că vorbele de dragoste sună tot atât de plăcut şi în limba străină, he-he-he! şi a început din nou să râdă cu poftă, de i se cutremura tot trupul.

La rândul ei, străina care nu era în stare să înţeleagă toate vorbele lui, pronunţate fără nicio alegere, cum face întotdeauna, cu glasul amplu şi puţin răguşit, dar amabilitatea lui a mai înviorat-o puţin. Fratele meu însă nu-i putea spune că purtarea tatei faţă de ea este cu totul lipsită de respectul cuvenit.

Am mai aflat că tatăl meu se duce de atunci adeseori pe la ea şi stau de vorbă şi se uită la ea fără nicio sfială, în timp ce o învaţă cuvinte şi expresii noi. I-a trimis dulciuri şi într-un rând chiar un lămâi pitic, într-un vas smălţuit de culoare verde. Fratele meu însă

are grijă, ca să fie şi el de faţă în timpul acestor vizite.

Soţia lui este ca şi un copil: incapabilă să înţeleagă ceva.

Ieri am fost din nou să văd pe soţia fratelui meu, după ce am trecut pe la mama, ca să-i fac obişnuitele urări în preajma sărbătorii. Nu îndrăznesc să înfrunt nemulţumirea mamei, făcând străinei vizite ca şi cum aş fi în trecere, căci mama ar fi în stare să mă oprească să mai intru în curţile apartamentului unde locuieşte fratele meu.

— Te simţi mai fericită? am întrebat-o eu.

Am văzut că pe buze îi înfloreşte zâmbetul acela subit, care-i luminează faţa întotdeauna, ca o rază neaşteptată de soare, când apare dincolo de norii întunecaţi.

— Da, probabil, mi-a răspuns ea. În orice caz situaţia nu s-a mai agravat pentru noi. Pe mama dumitale nu am văzut-o decât o singură dată, când m-a poftit să-i pregătesc ceaiul. Niciodată în viaţa mea nu am mai pregătit ceaiul în felul acesta. Tatăl soţului meu însă vine la noi aproape în fiecare zi.

— Să mai avem răbdare, zic eu. Va veni şi ziua când augusta noastră mamă se va îmbuna.

Chipul i s-a întunecat cât ai clipi.

— În orice caz, eu nu cred să fi făcut vreun rău, îmi răspundea ea cu glasul profund şi stăpânit. Cred că nu este un păcat să iubeşti şi să te căsătoreşti cu cel pe care l-ai iubit? Tatăl lui este singurul prieten pe care-l am în toată casa asta. E foarte bun cu mine şi, crede-mă, în situaţia actuală simt nevoia ca cineva să-mi arate bunătate. Cred că-mi va fi peste putinţă să mai stau multă vreme într-o astfel de închisoare.

Cu o mişcare a capului şi-a scuturat părul blond, apoi dintr-odată ochii ei s-au întunecat de supărare. Am văzut că privirile îi rătăcesc dincolo, în largul curţilor şi m-am întors în partea aceea.

— Poftim, ia uită-te colo, zice ea. Sunt din nou aici! Pentru femeile acestea eu sunt un fel de jucărie. Sunt plictisită ca de moarte, când le văd uitându-se în felul acesta la mine. De ce stau toată ziua aici şi mă privesc pe ascuns, ca să vorbească în şoaptă şi să mă arate cu degetul?

În timp ce vorbea, mi-a făcut semn cu capul spre poarta în formă de lună. În faţa porţii erau adunate concubinele şi câteva roabe. Toate păreau că au ieşit să se odihnească şi mâncau fisticuri sau le spărgeau şi le întindeau copiilor, dar pe ascuns vedeam că se uită la ea şi că râd între ele. M-am încruntat la ele, dar se prefăceau că

nu mă văd. Imediat după aceea m-a luat de braţ şi am intrat în interiorul casei, apoi cu un gest grăbit, a trântit uşile grele în urma noastră, ca să nu le mai vadă.

— Nu pot să le sufăr, declară ea revoltată. Nu le pot înţelege ce spun, dar bănuiesc că de dimineaţa până seara nu vorbesc decât despre mine.

Am încercat să o liniştesc.

— Nu trebuie să le dai atenţie. Femeile acestea sunt cu desăvârşire ignorante.

Ea însă a scuturat din cap:

— Sunt incapabilă să le mai suport şi de aici înainte, zi de zi.

Încruntă sprâncenele şi tăcu, părând că se gândeşte la ceva, iar eu am aşteptat şi ne-am aşezat împreună în camera cea mare, în care începuse să se întunece. M-am uitat împrejurul meu, căci nu mai aveam nimic de spus, şi mi-am dat seama de schimbările pe care le-a făcut, probabil după cât bănuiesc, pentru a da camerei un aspect mai apusean. Pentru ochii mei însă schimbările acestea erau ceva foarte ciudat.

Pe pereţi atârnau câteva tablouri, fără nicio ordine şi între acestea erau şi câteva fotografii încadrate. Când m-a văzut că mă uit la ele, faţa i s-a luminat şi s-a grăbit să-mi spună:

— Aceştia sunt părinţii şi sora mea.

— Nu ai niciun frate? am întrebat-o eu.

A clătinat din cap şi buzele i-au tresărit puţin.

— Nu, dar asta nu face nimic. Noi nu dorim să avem exclusiv copii de parte bărbătească.

Tonul cu care mi-a dat acest răspuns, m-a mirat puţin şi nu l-am putut înţelege, dar m-am ridicat de pe scaun să examinez tablourile. Primul era portretul unui om bătrân cu barba scurtă, ascuţită. Ochii lui erau ca ai străinei, tulburi şi umbriţi de gene lungi. Avea nasul mare şi era chel.

— Acesta este în învăţământ, este profesorul de la universitatea unde eu şi fratele dumitale ne-am întâlnit pentru prima dată, zise străina şi-şi îndreptă privirile înduioşate spre chipul bătrânului. Mi se părea foarte straniu să-l văd aici în camera aceasta; se potriveşte tot atât de puţin în acest interior, pe cât de puţin mă potrivesc şi eu, adăugă ea cu glasul plin de amărăciune. Dar nu acesta, ci chipul mamei, e ceva la care acum nu sunt în stare să mă mai uit.

În timpul acesta se apropiase de mine şi eram una lângă alta.

Când sta lângă mine era mult mai înaltă. Nu se mai opri la al doilea portret, ci se apropie din nou de masă şi luând o bucată de pânză, începu să coasă ceva. Până acuma n-o văzusem niciodată cosând. Şi-a pus în deget o capsulă de metal, nu cum este degetarul pe care noi îl întrebuinţăm pe degetul mijlociu şi acul îl ţinea ca pe un pumnal. Eu însă n-am zis nimic. M-am apropiat să văd chipul mamei ei. Era foarte mic şi delicat, cu trăsăturile de o blândeţe deosebită, deşi impresia generală era tulburată de felul neobişnuit cu care părul ei cărunt îi era îngrămădit pe creştetul capului. Chipul surorii acestei străine semăna foarte bine cu cel al mamei ei, deşi este mai tânără şi cu ochii râzători. Am întrebat-o cu multă politeţe:

— Ţi-e dor atât de mult să revezi pe mama dumitale?

Dar spre mirarea mea, am văzut-o că începe să clatine din cap.

— Nu, mi-a răspuns ea cu glasul repezit. Nu sunt în stare nici cel puţin să-i scriu.

— De ce? am întrebat-o eu mirată.

— Din pricină că am început să mă tem, ca nu cumva până la urmă să se dovedească temeinicia temerilor ei, asupra cărora mi-a atras atenţia la timp. Pentru nimic în lume n-aş vrea să mă vadă în starea în care mă găsesc acum. Ori, mama mă cunoaşte destul de bine, aşa că ar fi în stare să citească limpede printre rânduri, dacă i-aş scrie. Nu i-am scris încă niciodată, de când ne-am mutat în casa aceasta. De acolo de unde am venit eu, totul ţi se pare încântător – sora mea cea mai mică spunea că nu se poate imagina un roman de dragoste mai frumos decât acesta. Cât despre mine, dumneata nici nu bănuieşti ce ideal de îndrăgostit este fratele dumitale. Când îmi spunea ceva, cuvintele în gura lui răsunau într-un fel cu totul neaşteptat, aşa că toate declaraţiile de dragoste ale celorlalţi mi se păreau banale şi plicticoase. Avea darul să-ţi prezinte iubirea ca pe ceva cu totul nou şi necunoscut. Dar mama s-a temut întotdeauna şi m-a prevenit mereu de ceea ce ar putea să mă aştepte.

— Care a fost motivul că s-a temut? am întrebat-o eu mirată.

— Că nu voi putea fi fericită, dacă voi pleca atât de departe, că oamenii de aici se vor împotrivi, că vor face tot ce le va sta în putinţă, ca lucrurile să iasă cu totul altfel decât am dorit noi. Presimt că aşa este, şi probabil sfârşitul va fi cât se poate de trist. Nu ştiu încă nimic precis, dar parcă simt cum se strânge plasa în jurul meu. Sechestrată în dosul acestor ziduri înalte, prin minte îmi trec tot felul de spaime, nu pot înţelege ce gândesc şi spun oamenii

aceştia din jurul meu şi nu ştiu nici ce urmăresc. Chipurile lor sunt indescifrabile şi niciodată nu-ţi spun nimic. În timpul nopţilor mă simt îngrozită. Iar uneori mi se pare că şi chipul lui a devenit la fel cu al celorlalţi, neted şi închis, şi nu mai poţi vedea care sunt sentimentele lui. Acolo, în ţara mea, mi se părea că este un om ca şi noi, doar că avea mai mult farmec, un farmec pe care eu nu-l văzusem la nimeni înainte de el. Aici însă îmi face impresia că începe să devină din nou străin, că se depărtează de mine. Nu ştiu cum aş putea să-mi exprim sentimentele de acum. Am fost obişnuită întotdeauna cu sinceritatea, cu veselia spontană şi cuvântul fără ascunzişuri. Aici însă nu simt decât tăcerea care se leagănă în jurul meu, lumea care se prosternează şi ochii care mă pipăie pe ascuns. Aş fi în stare să suport şi captivitatea aceasta care mi-a luat orice libertate de acţiune, dar cu condiţia să ştiu limpede, ce se ascunde dincolo de ea. Poate nu ştii, că acolo în ţara mea i-am spus că de dragul lui aş fi în stare să devin chinezoaică sau hotentotă, sau tot ce vrea; dar cu toate acestea, nu pot... nu sunt în stare. Eu voi rămâne întotdeauna o americană!

Toate acestea mi le-a spus dintr-o răsuflare, parte în limba ei, parte în puţinele expresii chinezeşti pe care le cunoştea, cu sprâncenele încruntate, cu mâinile tremurând şi cutremurându-se din tot trupul. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că va fi în stare să vorbească atât de mult. Cuvintele îi gâlgâiau întocmai ca şuviţa apei de izvor care-şi face drum printr-o stâncă ce-i stă în cale. Mă simţeam foarte stânjenită, căci nu mi se întâmplase încă, să văd inima unei femei expusă în felul acesta, dar totuşi simţeam cum în sufletul meu se trezeşte o milă neînţeleasă care se îndreaptă spre ea.

În timp ce mă gândeam ce să-i răspund, fratele meu, ca şi când ar fi auzit tot ce-am vorbit, a apărut din camera de alături şi fără să mai ţină seama de prezenţa mea, s-a îndreptat spre soţia lui şi i-a luat mâinile care coborâseră din nou asupra cusăturii. A îngenunchiat în faţa ei şi ţinându-i palmele strânse, şi le-a trecut pe obraji şi peste pleoape, apoi şi-a culcat fruntea pe genunchii ei. Am stat câteva clipe, fără să ştiu dacă trebuie să plec sau să mai rămân. Pe urmă l-am văzut că ridică privirea spre ea şi-i spune cu glasul tremurat şi ochii împăienjeniţi:

— Mary, Mary, niciodată nu te-am auzit vorbind în felul acesta. Te îndoieşti cu adevărat de mine? La tine acasă mi-ai spus că vei adopta rasa şi naţionalitatea mea, ca să o putem împărtăşi

amândoi. Ei bine, dacă până la sfârşitul acestui an nu vom reuşi în planurile noastre, atunci vom renunţa la ele şi eu voi deveni un american, ca şi tine. Dacă nici asta nu se va putea, atunci vom găsi o ţară nouă, cu o rasă nouă, unde să putem trăi, fiind mereu împreună. Dragostea mea nepreţuită, nu trebuie să te îndoieşti de mine niciodată.

Am înţeles tot ce i-a spus, deoarece, pentru mai multă uşurinţă, se exprima în limba chineză. Pe urmă a început să-i murmure cuvinte în altă limbă pe care nu o înţelegeam şi nu ştiam ce-i spune. Dar am văzut-o că începe să zâmbească şi mi-am dat seama, că pentru el va fi în stare să suporte şi alte încercări mult mai grele. Şi-a plecat fruntea, până când a ajuns pe umărul lui şi după aceea tăcerea grea i-a învelit pe amândoi, până când am simţit că eu nu mai am ce căuta alături de manifestarea atât de sinceră şi făţişă a dragostei lor.

M-am strecurat tiptil afară din casă şi am simţit o adevărată uşurare, când m-am dus să cert sclavele care îndrăzniseră să o pândească din dosul grătarului porţii. Fireşte, nu puteam face reproşuri concubinelor tatălui meu, am avut însă grijă să cert roabele de faţă cu ele. Dar femeile acestea erau toate ignorante şi de o curiozitate neruşinată. Concubina cea grasă mi-a răspuns, în timp ce mânca o bucată de plăcintă uleioasă şi clefăia zgomotos din gură:

— Când eşti atât de caraghios şi ai o înfăţişare atât de puţin omenească, cred că e firesc ca lumea să se uite şi să râdă de tine!

— Cu toate acestea, ea are înfăţişare omenească şi aceleaşi sentimente pe care le avem şi noi, i-am răspuns eu pe un ton cât am putut mai sever.

Am plecat supărată şi ajunsesem foarte aproape de casă, când mi-am dat seama, că supărarea mea era pricinuită de neajunsurile ce se făceau soţiei fratelui meu, nu de prezenţa ei în viaţa noastră.

Capitolul 18

Şi acum, dragă Surioară, trebuie să-ţi spun că s-a întâmplat întocmai ce n-a dorit niciunul dintre noi, a rămas însărcinată. Ea ştia de săptămâni întregi, dar datorită unei inexplicabile sfieli, obişnuite în Apus s-a ferit până în ultimul moment să spună ceva fratelui meu şi acuma a venit chiar el să-mi spună ce s-a întâmplat.

Nu este un amănunt de care ne-am putea bucura, iar mama

când a aflat ştirea, s-a aşezat la pat şi nu se mai poate mişca de supărare. Este exact ceea ce a bănuit şi de ce s-a temut că se va întâmpla, aşa că trupul ei şubred nu se mai poate împotrivi dezamăgirii. Îţi aduci aminte cât de mult dorea ca primul născut al fratelui meu să aparţină familiei. Acum când aşa ceva nu se mai poate, ea îşi închipuie că virtutea lui bărbătească a fost risipită fără niciun folos, de vreme ce fiul lui niciodată nu va putea să apară în faţa ei, ca nepot.

Am plecat deci, să o văd pe mama şi am găsit-o în pat, stând fără să se mişte. Era cu ochii închişi şi i-a deschis doar o clipă, ca să mă vadă, pe urmă i-a închis din nou. M-am aşezat liniştită alături de patul ei şi am aşteptat. Apoi, dintr-odată am văzut că se schimbă la faţă ca în ziua aceea, când am stat de vorbă împreună, şi cât ai clipi trăsăturile ei au devenit cenuşii ca masca unui mort şi a început să respire cu greutate.

M-am speriat şi am bătut din palme, ca să vină o roabă şi am văzut pe Wang Da Ma intrând în fugă cu o lulea de opium aprinsă şi fumegând. Mama a întins mâna şi a început să tragă din ea cu sete, aşa că în curând i s-au potolit durerile.

Eu însă m-am înspăimântat când am văzut ce se întâmplă. Pe semne durerile acestea se repetau destul de des, căci altfel luleaua de opium n-ar fi fost pregătită dinainte şi nici lampa aprinsă. Dar când am încercat să vorbesc despre asta, mama s-a răstit la mine şi mi-a făcut semn să tac.

— Nu este nimic; te rog nu mă plictisi.

N-am mai scos nicio vorbă şi, după ce am stat un timp cu ea, m-am prosternat şi m-am retras. În timp ce traversam curţile slugilor, am întrebat pe Wang Da Ma despre mama şi mi-a spus clătinând din cap:

— Stăpâna are în fiecare zi astfel de accese, poate mai multe de cât am eu degete la amândouă mâinile. De ani de zile durerile acestea îşi fac din când în când apariţia, dar după cum ştii şi dumneata, ea nu vorbeşte niciodată despre amănuntele care sunt în legătură cu ea. Din cauza amărăciunilor din anul acesta, durerile sunt acum neîntrerupte. Eu sunt mereu lângă ea şi-o văd cum se face cenuşie la faţă. Văd că chipul ei este crispat de dureri, chiar din zorii zilei când mă duc să-i servesc ceaiul. Până acum câteva zile a fost susţinută nu ştiu de ce nădejde, dar acuma s-a prăbuşit întocmai ca un copac, după ce-i tai cele din urmă rădăcini.

Şi-a ridicat colţul şorţului albastru la ochi, ca să-şi şteargă

lacrimile şi a oftat.

Eu însă ştiu ce nădejde a susţinut-o pe mama. N-am spus nimic, ci m-am întors acasă şi am plâns, ca pe urmă să-i spun şi soţului meu ce s-a întâmplat. L-am rugat să vină cu mine, să mergem la ea, dar el m-a sfătuit să aştept şi mi-a spus:

— Dacă va încerca cineva să o convingă de ceva sau o va supăra, starea ei nu poate decât să se înrăutăţească. Atunci când va fi timpul potrivit, încearcă să o convingi să cheme un medic. Altă obligaţie nu ai faţă de cineva care este mai în vârstă decât tine.

Ştiu că el are dreptate, dar cu toate acestea nu pot îndepărta de mine gândul unei apropiate nenorociri.

*
* *

Se pare că tatăl meu este încântat de faptul că străina va naşte un copil. Când a aflat de starea în care se găseşte a exclamat:

— Ah-ah! vasăzică vom avea acum şi un mic străin printre noi. He-he, o jucărie nouă. Îl vom numi Paiaţa cea Mică şi el ne va face să ne veselim.

La aceste cuvinte fratele meu a murmurat ceva printre dinţi. Îmi dau seama că în fundul sufletului el a început să-l urască pe tatăl nostru. Cât despre străină, ea a încetat să se mai zbuciume. Când m-am dus la ea ca să o felicit, am găsit-o cântând un cântec barbar şi sălbatic din ţara ei. Când am întrebat-o ce înseamnă cântecul acesta, mi-a spus că este un cântec de leagăn. Mă gândeam cum se poate ca un copil să stea liniştit, când aude un astfel de cântec. Mi se pare că ea a uitat cu totul de timpul când îmi spunea cât se simte de nenorocită. Ea şi fratele meu sunt într-un nou elan de dragoste, aşa că nu o mai preocupă nimic, decât gândul naşterii apropiate a copilului ei.

Sunt nerăbdătoare să-i văd copilul acesta străin pe care-l va naşte. Nu se poate să fie atât de frumos ca fiul meu. S-ar putea să fie chiar o fetiţă cu părul galben ca al mamei ei. O, săracul frate-meu!

Fratele meu e foarte zbuciumat. Acum când aşteaptă naşterea copilului, ţine mai mult decât oricând să vadă limpezită situaţia soţiei lui în familie. În fiecare zi face aluzii destul de transparente în faţa tatălui meu, dar el întoarce vorba şi începe să discute despre alte lucruri fără importanţă şi zâmbeşte.

La cea mai apropiată serbare, fratele meu spune că va aduce

chestiunea în faţa membrilor familiei, adunaţi în sala cea mare, sub tabletele sacre ale strămoşilor noştri, ca fiul său să se poată naşte ca primul său fiu legiuit. Bineînţeles, dacă se va întâmpla să fie fată, atunci faptul nu va avea nicio urmare. Dar niciunul dintre noi nu poate prevedea ce ne va aduce viitorul.

*
* *

E a opta lună plină a anului. Pământul este acoperit de zăpadă, trestiile de bambus sunt grele de omăt şi când bate vântul, încep să se legene întocmai ca valurile mării. Soţia fratelui meu începe să se deformeze şi asupra casei întregi a mamei mele parcă apasă o aşteptare grea. De ce? În fiecare zi îmi pun această întrebare.

Azi dimineaţă când m-am dat jos din pat, am văzut ramurile negre ale copacilor din gradină, cum se profilează pe cerul trist de iarnă. M-am trezit speriată, ca de spaimele unui vis greu, dar cu toate acestea ştiam că n-am visat nimic. Ce semnificaţie ar putea să aibă viaţa noastră? Destinul nostru este în mâinile zeilor şi noi nu cunoaştem nimic decât frica.

Am încercat să-mi explic motivele spaimei mele. O fi din pricina fiului meu? Dar este voinic şi zdravăn ca un pui de leu. Vorbeşte ca un rege care stăpâneşte lumea. Numai tatăl său îndrăzneşte să nu-l asculte şi râde când îi spune câte ceva. Cât despre mine, eu sunt roaba lui şi el ştie de asta. Pungaşul acesta ştie tot. Nu, nu se poate să fie din pricina fiului meu.

Tatăl lui începe să râdă. E adevărat că băiatul e sănătos tun, din creştet până în tălpi. Are o poftă de mâncare de mă sperie. Nu mai vrea sânul, ci cere de trei ori pe zi castronul de orez şi vergelele. L-am înţărcat; acum e şi el bărbat. Nu, ar fi peste putinţă să se mai găsească un băiat atât de voinic ca fiul meu.

Mama slăbeşte mereu. Aş fi preferat ca tatăl meu să nu plece de-acasă. Din clipa când a băgat de seamă că fratele meu începe să-l ispitească în fiecare zi, în legătură cu situaţia soţiei lui, a găsit un pretext să plece la Tientsin şi acuma lipseşte de acasă de mai multe luni cu lumină plină. Dar astăzi când nenorocirea ameninţă casa lui, ar trebui să se întoarcă. Oricât ar fi omul care se interesează întotdeauna numai de propriile lui plăceri, ar trebui să-şi aducă aminte că în faţa cerului el este reprezentantul familiei sale.

Totuşi nu îndrăznesc să-i scriu, eu care sunt o simplă femeie

stăpânită de spaime. S-ar putea şi să nu fie nimic. Dar dacă nu este nimic, atunci de ce se scurg zilele una după alta în această chinuitoare aşteptare?

Am cumpărat tămâie şi am aprins-o pe ascuns la altarul zeiţei Kwan-yin, căci am început să mă tem ca soţul meu să nu-şi piardă surâsul. E foarte bine să nu te temi de mânia zeilor, mai ales atunci când nu te ameninţă nicio primejdie. Dar când presimţi nenorocirea cum se apropie, la cine te vei duce? M-am închinat zeilor, înainte de naşterea fiului meu şi mi-au ascultat ruga.

*

* *

Azi e prima zi din a douăsprezecea lună de lumină. Mama stă întinsă în pat fără să se mişte şi am început să mă tem, că nu se va mai ridica niciodată în picioare. Am stăruit să cheme doctorii şi la urmă s-a învoit, dar bănuiesc că mai mult ca să scape de gura mea. A chemat pe celebrul doctor şi astrolog Chang, ca să o îngrijească. I-a plătit patruzeci de uncii de argint şi el i-a făgăduit că se va însănătoşi. M-am liniştit când l-am auzit spunându-i aceste cuvinte, căci toată lumea ştie despre el că este un înţelept.

Dar mă întreb, când va veni şi ceasul să se simtă mai uşurată. O văd că fumează mereu luleaua de opiu, ca să-şi liniştească durerile şi nu mai este în stare să vorbească din pricina toropelii. Obrazul ei este galben spălăcit şi pielea stă întinsă pe oase, iar dacă o pipăi, constaţi că este tot atât de subţire ca şi o foaie de hârtie.

Am rugat-o să cheme pe soţul meu, ca să încerce să o vindece cu leacuri străine, dar a refuzat. O aud spunând că a fost odinioară tânără, iar astăzi este bătrână, dar cu toate acestea nu va accepta nici acuma obiceiurile aduse de barbari. Soţul meu începe să clatine din cap, de câte ori îi vorbesc despre mama. Îmi dau seama că el se gândeşte la ea, ca şi când ar fi convins că acuma se găseşte în pragul Teraselor Morţii.

— O, mamă! Mama mea!

*

* *

Fratele meu nu spune nimic, de dimineaţa până seara. Stă şi se gândeşte. Nu se mişcă deloc din apartamentul său, ci se uită cu privirile pierdute şi încruntat, iar când se simte în stare să se trezească din starea aceasta de toropeală, o face numai pentru a

trece într-o stare de duioasă frenezie faţă de soţia lui. Trăiesc o existenţă aparte, numai a lor şi a copilului lor care nu s-a născut încă.

A dat poruncă să se pună un paravan ţesut din trestie de bambus în faţa porţii în formă de lună, aşa că femeile care trândăvesc prin curte, nu mai pot iscodi după soţia lui.

Când încerc să vorbesc cu el despre mama, nu mai aude nimic şi repetă ca un copil încăpăţânat:

— Niciodată nu o voi ierta, nu o voi putea ierta niciodată!

Până acuma nu i se refuzase niciodată nimic, aşa că astăzi nu putea să ierte pe mama, din pricina atitudinii pe care i-o arătase.

Trecuseră săptămânile una după alta şi nu s-a dus niciodată la ea s-o vadă. Dar ieri, mişcat de temerile şi stăruinţele mele, a venit cu mine şi ne-am prezentat în faţa patului ei de suferinţă. El sta în picioare, trufaş şi refuzase să o salute. S-a uitat la ea şi mama a deschis ochii şi l-a privit, dar n-a scos nicio vorbă.

Cu toate acestea, după ce ne-am retras din camera ei, deşi nu voia să vorbească despre ea nici cu mine, am putut totuşi constata că a fost profund impresionat de suferinţa pe care o văzuse întipărită pe chipul mamei mele. Îşi închipuise că din cine ştie ce motive duşmănoase planurilor lui, mama s-a retras în apartamentele ei, dar acum înţelesese că ea era bolnavă de moarte. Tocmai de aceea, după cât îmi spunea Wang Da Ma, a început să se ducă la ea în fiecare zi şi îi prezenta ceaiul, ţinând cupa în amândouă mâinile, dar fără să zică nimic.

Uneori mama îi mulţumea cu glasul stins, dar de vorbit n-au mai vorbit niciodată împreună, din ziua când mama a aflat că soţia lui este însărcinată.

Fratele meu a trimis tatălui nostru o scrisoare, aşa că mâine îl aşteptăm să se întoarcă.

*

* *

Mama n-a mai vorbit de zile întregi. Stă nemişcată, copleşită de un somn cum n-am mai văzut până acum niciodată. Doctorul Chang a ridicat-o de umeri şi i-a întins braţele, apoi ne-a spus:

— Dacă cerul a poruncit ca ea să moară, cine sunt eu ca să pot opri această supremă poruncă a destinului?

Şi-a luat apoi argintul şi băgându-şi mâinile în mânecile tunicii, s-a retras. După plecarea lui, m-am repezit acasă şi am rugat pe

soţul meu să vină să o vadă pe mama. Acum când nu mai vede nimic din ce este în jurul ei, nu va putea vedea că el este lângă ea. La început n-a vrut să vină, dar văzând cât sunt de speriată din pricina ei, a venit mai mult de nevoie şi s-a oprit în faţa patului ei, aşa că o vedea pe mama pentru întâia oară.

Nu-l văzusem încă niciodată atât de mişcat. S-a uitat la ea îndelung, pe urmă s-a cutremurat din tot trupul şi a ieşit repede din cameră. Ne gândeam nu cumva este şi el bolnav, dar când l-am întrebat mi-a răspuns:

— E prea târziu, acum e prea târziu.

Pe urmă s-a întors spre mine cu ochii plini de lacrimi:

— Seamănă atât de mult cu tine, încât mi-am închipuit că-ţi văd în faţa mea chipul tău de moartă.

Am început să plângem amândoi.

*

* *

Mă duc în fiecare zi la templul la care nu m-am dus aproape deloc din ziua naşterii fiului meu. După ce mi-l dăduseră pe el nu mai aveam nimic de cerut zeilor. Probabil s-au supărat pe mine din cauza aceasta şi au hotărât să mă pedepsească, lovindu-mă prin suferinţa mamei mele iubite. Mă îndrept spre altarul zeului care dă viaţă îndelungată. I-am aşezat la picioare jertfe de carne şi vin. Am făgăduit templului o sută de bani de argint, dacă mama se va însănătoşi.

Zeul însă nu mi-a dat niciun răspuns. A rămas nemişcat în dosul draperiei care-l acoperă. Nu ştiu nici dacă va primi jertfele aduse de mine.

În taină, în dosul perdelei care-i ascunde, zeii aceştia uneltesc împotriva vieţilor noastre.

*

* *

O, Surioară, Surioară! În sfârşit zeii şi-au spus cuvântul, ca să ne dovedească răutatea lor. Priveşte-mă! Sunt îmbrăcată în pânză de sac. Priveşte pe fiul meu: este îmbrăcat din cap până în picioare, în haine de lână grosolană şi albă, de doliu. Pentru ea… pentru mama noastră. O, mamă! Mama mea! Nu, nu încerca să opreşti izvorul lacrimilor mele. Trebuie să plâng – căci a murit.

La miezul nopţii am fost numai eu singură cu ea. Stătea întinsă

pe pat, cum zăcuse şi în timpul celor din urmă zece zile. Sufletul ei auzise demult chemarea glasurilor de sus, şi nu-i mai rămăsese decât inima ei tare, care a continuat să bată în mijlocul chinuitoarei tăceri, până în clipa când s-a oprit.

Cu un ceas mai devreme, la ivirea zorilor, am observat la ea o schimbare şi m-am înspăimântat.

Am bătut din palme şi am trimis roaba să cheme pe fratele meu. El mă aştepta în curtea apartamentului său, gata la primul semn pe care i-l voi da. După ce a intrat, s-a uitat la ea şi mi-a spus în şoaptă, puţin înspăimântat:

— A început zbuciumul din urmă. Trimite pe cineva după tatăl nostru.

Am făcut semn lui Wang Da Ma care stătea în picioare alături de pat şi-şi ştergea lacrimile, iar dădaca s-a retras numaidecât, ca să îndeplinească porunca. Am rămas amândoi, ţinându-ne de mână şi plângând înspăimântaţi.

Apoi dintr-o dată mi s-a părut că mama a făcut o mişcare, ca şi când s-ar fi trezit. A întors capul şi s-a uitat la noi. A ridicat încet braţele, ca şi când ar fi purtat o enormă greutate, pe urmă a oftat adânc de două ori. În clipa următoare braţele i-au recăzut şi şi-a dat duhul, tot atât de tăcută, în clipa când trecea dincolo, ca şi în timpul cât a trăit, fără să ne spună nimic.

Când tatăl meu a intrat în cameră, pe jumătate adormit şi cu hainele aruncate pe el în pripă, i-am spus ce s-a întâmplat. S-a oprit în faţa ei, cu ochii mari şi speriaţi. În sufletul lui îi fusese întotdeauna frică de ea. Dar acuma începu să se vaite şi să plângă ca un copil, căci lacrimile la el erau uşoare:

— O, soţie bună, o, soţie bună!

Fratele meu l-a luat de braţ şi l-a scos încet din cameră, căutând să-l liniştească, pe urmă a poruncit dădacei Wang Da Ma să aducă o carafă de vin, ca să mai prindă inimă.

Rămasă numai eu singură cu mama, m-am uitat din nou la chipul ei liniştit cu trăsăturile încremenite. Eu eram singura dintre toţi ai casei care o cunoscuse cu adevărat şi mi-am simţit tot sufletul înecat de lacrimi amare. Am tras încet perdelele patului şi am despărţit-o de lume, închizând-o în mijlocul tăcerii în care şi-a petrecut toată viaţă.

Mamă – mama mea!

*

* *

I-am parfumat trupul cu ulei de floare de acanthus. Am înfăşurat-o în fâşii lungi de văluri de mătase galbenă. Am aşezat-o într-unul dintre cele două sicrie mari şi grele, de lemn de camfor, pregătite dinainte pentru ea şi pentru tatăl meu, cu mulţi ani în urmă, cu ocazia morţii bunicilor mei. Pe pleoapele închise i-am pus pietrele sacre de jad.

Acum sicriul este pecetluit. Am chemat geomantul şi i-am spus să ne indice ziua prescrisă pentru înmormântarea ei. A cercetat cartea zodiacului şi a văzut că ziua anumită este a şasea zi din a şasea lună de lumină plină a noului an.

Prin urmare am chemat preoţii şi au venit îmbrăcaţi în haine roşii şi galbene, după cum scrie în ritualul lor. Petrecuţi de muzica tristă a flautelor şi în cortegiu solemn am condus-o până la templu unde a fost aşezată, ca să aştepte ziua sorocită pentru înmormântare.

Acum se odihneşte în faţa zeilor, în mijlocul tăcerii şi a prafului adunat de veacuri. Niciun zgomot nu poate tulbura somnul ei; aici niciodată nu se aude altceva, decât psalmodiile surde al preoţilor, în fiecare zori şi-n fiecare seară, iar în timpul nopţilor, tremurul stăpânit al dangătului de clopote din templu care se aude din când în când, la mari depărtări.

Nu mă pot gândi la nimic altceva, decât la ea.

Capitolul 19

Se poate, dragă Surioară, să fi trecut patru luni de lună plină, de când n-am mai stat de vorbă cu tine? Port în păr panglica albă de doliu după ea, preacinstita între toate femeile. Cu toate că am început să-mi trăiesc viaţa ca şi înainte de asta, totuşi nu mai sunt aceeaşi ca până acuma. Zeii m-au despărţit de izvoarele mele de viaţă, de trupul din care este făcut trupul meu şi de oasele din care sunt făcute oasele mele. În veci voi sângera din cauza acestei despărţiri.

Stau şi mă gândesc la ce s-a întâmplat. De vreme ce zeii n-au vrut să îndeplinească marea dorinţă a mamei mele, probabil au chemat-o la ei, luând-o dintre cei care au iubit-o, din mijlocul unei lumi care începea să se schimbe şi pe care ea n-a fost niciodată în stare să o înţeleagă. Sunt timpuri prea grele pentru ea. Cum ar fi putut ea să suporte ceea ce trebuia să se întâmple? Vreau să-ţi spun totul, dragă Surioară.

Cortegiul funebru abia trecuse de poarta principală şi concubinele au şi început să se certe între ele, care să ia locul rămas liber. Fiecare dintre ele ar fi dorit să ia locul mamei mele şi să îmbrace hainele atât de mult râvnite, de mătase roşie pe care concubinele nu puteau să le îmbrace niciodată. Fiecare dorea ca după moarte să fie scoasă din casă prin poarta principală, căci după cum ştii, dragă Surioară, sicriul concubinelor nu poate ieşi din curte decât pe poarta laterală. Fiecare dintre nebunele acestea a început să se gătească, în nădejdea că vor putea atrage din nou privirile tatălui meu asupra lor.

Fiecare? Dar am uitat pe cea care se numeşte La-may.

În timpul lunilor nenumărate care se făcuseră ani, ea îşi petrecuse timpul pe proprietăţile noastre de la ţară şi în ceasurile de durere, pricinuite de moartea mamei mele, am uitat cu totul să-i mai scriem; abia la zece zile după aceea i-a venit ştire despre ce s-a întâmplat, dusă de administratorul tatălui meu. Din ziua când a fost vorba ca tatăl meu să-şi ia o nouă concubină, ea a trăit acolo singură, împreună cu slujitoarele şi cu fiul ei. E adevărat că el a renunţat la noua concubină, deoarece interesul lui pentru femei a început să se stingă şi a găsit că fata pe care o râvnise, nu merită banii pe care-i cereau părinţii ei pentru ea. La-may însă nu putea să uite că el a dorit pe alta. Nu s-a mai întors niciodată la el şi tatăl meu nu putea să sufere viaţa la ţară, aşa că era sigură că el nu va veni niciodată la ea.

Dar, când a aflat despre moartea mamei mele, a venit imediat şi s-a dus la templul unde se odihneşte trupul mamei mele, iar aici s-a aruncat peste sicriu şi a plâns liniştită trei zile la rând, fără să mănânce nimic.

Când mi-a spus Wang Da Ma despre ceea ce s-a întâmplat, m-am dus la ea şi după ce am ridicat-o în braţe, am adus-o la mine acasă.

S-a schimbat foarte mult. Râsul şi veselia ei au dispărut şi nu se mai îmbracă nici în mătăsuri de culori vii. Nu-şi mai roşeşte buzele care astăzi par rigide în mijlocul obrazului ei palid. Acum e liniştită, pământie şi tăcută. Din tot ce a fost nu i-a mai rămas decât vechea încăpăţânare, iar când a aflat despre certurile dintre celelalte concubine, buzele i-au tresărit într-un zâmbet de dispreţ. Ea este singura care nu ţine deloc să ia locul mamei.

Se fereşte să pomenească vreodată de tatăl meu. Am auzit că ar fi declarat că se va otrăvi imediat, în cazul când se va mai apropia de ea. Astfel, cu timpul, dragostea i s-a prefăcut în ură.

Când a aflat despre străina care era soţia fratelui meu, a tăcut, ca şi când nici n-ar fi auzit cuvintele mele. După ce i-am pomenit din nou despre această chestiune, m-a ascultat indiferentă, apoi mi-a răspuns cu glasul subţire şi tăios, ca o sticlă:

— La ce se face atâta zarvă şi se risipesc atâtea vorbe pentru un lucru care a fost dinainte hotărât de fire. Se poate ca fiul unui astfel de tată să fie credincios? Acum este robit cu totul de patimă. Ştiu ce înseamnă asta. Mai aşteptaţi până când se va naşte copilul şi frumuseţea femeii se va despărţi de ea, întocmai cum se despart scoarţele pe care le smulgi de la o carte. Poate îşi închipuie că el va mai încerca vreodată să citească această carte, chiar dacă toate paginile ei i-ar vorbi numai despre dragoste?

Pe ea n-o mai interesa nimic. Timp de patru zile cat a stat în casa mea, n-a mai pomenit niciun cuvânt despre tata. Tot ce a fost într-însa veselie şi dor de dragoste, acum e mort. Singura emoţie de care este astăzi capabilă, e supărarea. Se supără de orice şi pe oricine, dar supărarea aceasta este lipsită de ură. E o supărare rece şi nejustificată, întocmai ca a şarpelui întărâtat care sâsâie din limbă, dar e plin de venin. Uneori mă temeam de ea şi după ce a plecat din casa noastră, i-am spus şi soţului meu, punându-mi mâna în mâinile lui. M-a ţinut aşa multă vreme cu amândouă mâinile, iar la urmă mi-a spus:

— Este o femeie dispreţuită. Vechile noastre tradiţii iau femeile foarte uşor, dar ea nu era una dintre femeile care să poată suporta dispreţul unei dragoste trecătoare.

Cât de îngrozitoare este dragostea, dacă nu poate să se descarce liberă, croindu-şi drum de la o inimă spre alta.

După ce s-a terminat doliul pentru mama, La-may s-a întors din nou la ţară.

*

* *

În privinţa celorlalte concubine nu se putea lua nicio hotărâre, până în ziua când soţia fratelui meu va fi recunoscută, deoarece devenind soţia lui legitimă, era firesc ca ea să ocupe locul mamei lui, în calitate de primă soţie. Situaţia devenea acum cu atât mai urgentă, cu cât familia Li, cu a cărei fiică fratele meu era şi astăzi logodit, trimitea aproape zilnic vorbă cu diferiţi mijlocitori, cerând ca această căsătorie să se celebreze fără întârziere.

Bineînţeles, fratele meu nu spunea străinei nimic, despre toate

acestea, dar eu ştiam şi am început să înţeleg motivul pentru care arăta atât de hărţuit şi de îngândurat, pe măsură ce toate complicaţiile acestea se îngrămădeau tot mai ameninţătoare în jurul lui. Pe intermediari îi primea tatăl meu şi, cu toate că fratele meu nu-i vedea şi nu auzea ce spun, tatăl meu avea grijă să-i repete cuvintele lor, prefăcându-se cu totul indiferent şi cât se poate de vesel.

De la moartea mamei mele, străina şi fratele meu sunt într-un nou elan de dragoste, aşa că toate vorbele acestea, privitoare la o nouă căsătorie, erau pentru el ca şi ascuţişul unui cuţit pe care i l-ai fi înfipt în inimă. Cu toate că străina n-a iubit-o pe mama niciodată, totuşi când aude pe fratele meu că-şi face remuşcări din cauza violenţei faţă de ea în timpul bolii, şi se bate cu pumnul în piept, când se gândeşte că a contribuit la moartea ei, ea caută să-l liniştească şi-l priveşte emoţionată.

Îl ascultă ce spune, pe urmă încearcă să-i abată gândurile spre copilul pe care-l aşteaptă. E o femeie înţeleaptă, căci altă femeie în locul ei, s-ar supăra auzindu-l că scânceşte toată ziua din pricina mamei lui. Dar, când încerca să-i vorbească de virtuţile mamei lui, cu respectul care se datorează oamenilor morţi, ea era de acord cu el şi avea tot tactul necesar ca să nu pomenească nicio vorbă despre felul în care se purtase mama faţă de ea. Dimpotrivă, la laudele lui mai adăuga şi ea cuvinte pline de respect, pentru hotărârea cu care mama se întorsese atât de categoric împotriva ei. Vărsându-şi focul inimii în faţa soţiei lui, fratele meu putu să scape de amărăciunea care-l chinuia şi să se gândească numai la dragostea faţă de ea.

Din ziua aceea rămaseră să trăiască numai împreună în curţile casei lor, departe de orice alte gânduri. Li se părea că trăiesc undeva foarte departe, în ţară străină, unde nimic şi nimeni nu poate să ajungă până la ei. Când se întâmplă să mă duc la ei, deşi mă primesc foarte bine, constat că fără să vrea, au uitat de mine numaidecât. Ochii lor se caută mereu şi vorbesc împreună, chiar în timpul când stau de vorbă cu mine. Dacă se întâmplă ca unul să fie la o margine a camerei şi altul la cealaltă, în mod inconştient încep să se apropie unul de altul.

Îmi închipui că exact în epoca aceea de reînnoire a dragostei lor, fratele meu a început să vadă limpede ce are de făcut. Gândurile lui începuseră să se liniştească în oarecare măsură şi părea hotărât să renunţe, de dragul ei, la orice, aşa că şi frământarea lui fizică

încetă să se mai manifesteze, cum se întâmpla înainte de asta.

În timp ce mă uitam la ei, mi se părea straniu că în sufletul meu nu puteam simţi pentru ei decât simpatie. Dacă s-ar fi întâmplat să văd astfel de scene înaintea căsătoriei mele, cred că aş fi rămas îngrozită de aceste emoţii manifestate făţiş între un bărbat şi o femeie. Ar fi fost un spectacol lipsit de cuviinţă, după părerea mea, căci eu n-aş fi fost în stare să-l înţeleg. Cred că pentru mine, însăşi dragostea şi-ar fi pierdut din farmecul ei şi aş fi găsit-o demnă numai de purtările unei concubine sau ale unei roabe.

Acum poţi constata în ce măsură m-am schimbat şi ce m-a învăţat soţul meu. De fapt, eu nu cunoşteam din viaţă nimic, înainte de venirea lui.

Acesta era felul de viaţă pe care-l duceau împreună, fratele meu şi soţia lui străină, aşteptând să vadă ce le va aduce viitorul.

*

* *

Cu toate acestea, fratele meu nu se simţea pe deplin mulţumit. Ea era fericită. Pentru ea n-avea nicio importanţă că nu face parte din familia fratelui meu. Cu toată dragostea ei faţă de el, după moartea mamei mele, simţea totuşi că a scăpat de un fel de cătuşe. Faptul că simţea copilul tresărind în sânul ei, o făcea să nu se mai zbuciume cum făcuse până acum. Nu se mai gândea la nimic, decât la soţul ei, la ea însăşi şi la copilul ei. Într-un rând simţi că mişcă şi declară:

— Micuţul acesta mă va învăţa de aici înainte ce trebuie să fac. El mă va învăţa cum trebuie să procedez, ca să pot aparţine ţării şi rasei soţului meu. El îmi va arăta cum a fost tatăl lui, de pe vremea când era copil, până când a ajuns la vârsta bărbăţiei. De aici înainte nu voi mai putea fi niciodată singură şi nici despărţită de restul lumii.

Pe urmă adăugă, adresându-se soţului ei:

— Acum nu mai are nicio importanţă, dacă familia ta mă va primi sau nu. Oasele, sângele şi creierul tău au intrat în fiinţa mea şi voi da naştere fiului tău şi al poporului din care tu faci parte.

Părerea aceasta a ei însă nu-l putea mulţumi pe fratele meu. O adora, auzind-o vorbind în felul acesta, dar când ea nu era de faţă, revolta lui împotriva tatălui meu clocotea numaidecât şi începea să-mi spună:

— Noi doi am putea trăi toată viaţa, numai noi singuri. Dar avem

oare dreptul să despuiem copilul de moştenirea ce i se cuvine? Putem oare proceda în felul acesta?

Eu însă nu-i pot da niciun răspuns, căci nu ştiu care ar fi calea cea mai bună de urmat.

*
* *

Când sorocul naşterii se apropiase, şi s-ar fi putut ca fiul lor să se nască dintr-o zi într-alta, fratele meu s-a dus din nou la tata şi a stăruit pentru recunoaşterea oficială a soţiei lui. Îţi voi repeta, dragă Surioară, ceea ce mi-a spus fratele meu.

A intrat în apartamentele tatălui meu, căutând să pară cât se poate de încrezător, căci se gândea la simpatia pe care tatăl nostru o arătase soţiei lui. Deşi purtarea şi cuvintele tatălui meu nu fuseseră dintre cele mai politicoase şi mai atente faţă de ea, fratele meu nădăjduia că poate, totuşi, acestea ar putea servi de motiv pentru o simpatie adevărată.

S-a prosternat în faţa tatălui său şi i-a spus:

— Preacinstite tată, acuma după ce prima ta soţie, cinstita mea mamă, s-a dus să trăiască alături de Izvoarele Galbene, eu nevrednicul tău fiu, te rog să mă asculţi.

Tatăl meu era aşezat la o masă şi bea. Auzindu-l, a plecat capul, a zâmbit şi turnându-şi vin din carafa de argint, în paharul subţire de jad pe care-l avea în mână, l-a ridicat la gură. N-a răspuns nimic, deci fratele meu s-a crezut în drept să continue:

— Frageda floare pe care-am adus-o din ţări străine, ar vrea să-şi ştie limpezită situaţia pe care o are în familia noastră. Noi suntem căsătoriţi în conformitate cu legile şi obiceiurile din Apus, deci în faţa compatrioţilor ei, ea este prima mea soţie. Acuma ar vrea ca această situaţie să-i fie acordată şi de legile ţării noastre. Acest amănunt este cu atât mai important cu cât ea va naşte foarte curând pe primul nostru copil. Prima noastră stăpână nu mai este în viaţă şi o vom plânge întotdeauna. Dar se cade ca în locul ei să fie aşezată prima soţie a fiului ei, în locul ce i se cuvine între generaţiile familiei noastre. Floarea străină doreşte să facă parte dintre noi, să fie altoită pe rădăcinile neamului nostru, întocmai ca mlădiţa prunului pe tulpina ei, înainte de a da roade. Doreşte ca toţi copiii ei să aparţină rasei noastre străvechi şi celeste, pentru totdeauna. Pentru asta nu mai lipseşte altceva decât să fie recunoscută de tatăl nostru. Afară de asta ea se simte încurajată şi

de atenţiile pe care tatăl nostru mi le-a arătat în trecut.

Dar tata nu spunea nimic. Zâmbea înainte, apoi şi-a turnat din nou vin în paharul de jad, şi a băut. Pe urmă s-a uitat la fratele meu şi a declarat:

— Floarea străină e frumoasă. Are ochii tot atât de frumoşi ca şi odoarele de culoarea purpurei. Trupul ei este alb ca sâmburele de migdale. Ne-a făcut multă plăcere vederea ei, nu este aşa? Te felicit că eşti pe cale să primeşti de la ea o jucărie atât de drăguţă.

Şi-a turnat vin din carafă şi a băut din nou, ca să continue pe acelaşi ton amabil.

— Ia loc fiul meu, ca să nu te osteneşti fără folos.

A tras sertarul mesei şi a mai scos o carafă de vin, pe urmă a făcut un semn fratelui meu să ia un scaun. A mai umplut un pahar şi i l-a dat. Fratele meu însă nu l-a primit şi a rămas în faţa lui tot în picioare. Tatăl lui a continuat să vorbească pe acelaşi ton răguşit şi vorbele îi picurau pline şi blânde:

— Vasăzică nu-ţi place vinul, zice el zâmbind şi după ce bău, îşi şterse gura cu dosul mâinii şi zâmbi din nou. Apoi, văzând că fratele meu este hotărât să stea în picioare în faţa lui, până când îi va da răspunsul, a adăugat: cât despre cererea ta fiule, mă voi gândi. Sunt foarte ocupat. Dar, afară de asta, moartea mamei tale m-a umplut de mâhnire în aşa măsură, încât nu sunt în stare să mă gândesc tocmai acuma la ceva anume. În seara aceasta voi pleca la Shanghai, pentru ca să îmi găsesc ceva să mă distrez, căci altfel simt că mă voi îmbolnăvi din pricina amărăciunii. Spune celei care aşteaptă ceasul, toate urările de bine din partea mea. Îi doresc să poarte în sânul ei un fiu, tot atât de frumos ca şi floarea de lotus. Umblă sănătos, fiul meu! Fiul meu cel bun! Fiul meu cel vrednic!

După aceste cuvinte s-a ridicat de la masă, zâmbind mereu, a trecut în cealaltă cameră şi a tras draperia peste uşă.

Când fratele meu mi-a povestit această scenă, în sufletul lui clocotea atâta ură, încât vorbea despre tatăl său ca despre un străin. O, pe vremea când eram copii am învăţat Poruncile Sfinte, că bărbatul nu trebuie să-şi iubească niciodată soţia, mai mult decât părinţii. Altfel, ar face un păcat faţă de tabletele străbunilor şi faţă de zei. Dar ce inimă slabă omenească, s-ar putea împotrivi puhoiului de dragoste, ca să n-o înece? Dragostea ţi se furişează în inimă, fie că o doreşti, fie că nu. Cum se poate oare ca cei bătrâni, cu toată înţelepciunea lor, să nu se gândească niciodată la acest amănunt?

Mi-e peste putinţă să condamn pe fratele meu pentru purtarea lui.

*
* *

Mi se pare foarte ciudat, dar mi-am dat seama că dintre ei doi, străina suferă cel mai mult din pricina situaţiei în care se găsesc. Împotrivirea mamei nu o mâhnise atât de mult. Indiferenţa tatălui meu însă o face să-şi piardă orice nădejde. La început s-a supărat şi vorbea despre el cu indiferenţă. Când a aflat de scena dintre soţul ei şi tatăl său, a declarat:

— Prin urmare toată prietenia pe care ne-a arătat-o până acuma, n-a fost altceva decât prefăcătorie? Îmi închipuiam că el ţine cu adevărat la mine. Credeam că el îmi este un prieten şi un aliat. Ce-a urmărit, deci, cu atitudinea lui? Ce suflet josnic trebuie să aibă omul acesta!

Când am auzit-o vorbind cu atâta lipsă de respect faţă de un om mai în vârstă, am rămas înspăimântată şi m-am întors spre fratele meu, să văd ce-i va răspunde, ca să-i dea să înţeleagă că nu aprobă cuvintele ei. El însă sta cu capul plecat în pământ, aşa că nu i-am putut vedea obrazul.

Capitolul 20

Tatăl meu, dragă Surioară, a luat în sfârşit hotărârea mult aşteptată. E îngrozitor să afli adevărul într-o astfel de împrejurare, dar în orice caz e mult mai bine să-l cunoşti, decât să te încânţi cu nădejdi deşarte.

Ieri a trimis la fratele meu un crainic, pe un văr de frate din a treia spiţă, care este slujbaş în administraţia familiei tatălui meu. Acesta, după ce a fost primit în camera de oaspeţi şi i s-a servit ceaiul şi băuturile răcoritoare, i-a spus din partea tatălui nostru următoarele cuvinte:

— Ascultă, fiu al lui Yang! La cererea pe care ai adresat-o tatălui tău, el îţi răspunde simplu de tot şi toţi ceilalţi membri ai familiei sunt de aceiaşi părere cu el; toţi până la cel mai umil dintre ei, sunt de părerea lui. Tatăl tău spune:

„Nu se poate ca străina să fie primită printre noi. În vinele ei curge sânge străin care nu poate fi schimbat. În inima ei mocnesc credinţe faţă de legi pe care noi nu le cunoaştem. Fiii pântecelui ei

nu pot să fie fii ai Hanului. Acolo unde sângele este amestecat şi necurat, nu se poate ca sufletul să fie statornic.

Afară de asta, fiul ei nu poate fi primit în sala strămoşilor noştri. Cum va putea o femeie străină să îngenuncheze în faţa liniei sacre a Marilor noştri Străbuni? În faţa lor nu poate îngenunchea decât acela în vinele căruia moştenirea sângelui a rămas curată şi în trupul căruia moştenirea strămoşilor n-a fost amestecată cu nimic ce este străin.

Tatăl tău însă, este om generos. Îţi trimite o mie de arginţi. După ce va naşte copilul, plăteşte-o şi las-o să se întoarcă în ţara ei. Ai pierdut destulă vreme cu ea. Acum întoarce-te la datorie. Ascultă de porunca ce ţi se dă! Căsătoreşte-te cu cea care a fost aleasă pentru tine. Fiica lui Li a început să-şi piardă răbdarea din cauza acestei lungi întârzieri. Familia lui Li a preferat să aştepte şi să amâne căsătoria, până în ziua când îţi va trece nebunia aceasta, pe care azi o ştie tot oraşul, aşa că este o ruşine şi o pată pentru cinstea întregii noastre familii. Dar acuma nu vrea să mai aştepte şi-şi cere drepturile ei. Căsătoria nu se poate amâna. Tinereţea trece şi fiii concepuţi şi născuţi în timpul tinereţii sunt cei mai aleşi dintre fii.”

Spunând aceste cuvinte, a întins fratelui meu punga grea în care erau arginţii.

Fratele meu însă a luat-o şi i-a aruncat-o la picioare. Pe urmă s-a plecat spre vărul său şi ochii îi erau ca două pumnale care vor să-i pipăie bătăile inimii. Furia răscolită în el i se vedea pe chipul până acum încremenit şi erupse cu violenţa fulgerelor care încep să se descarce din senin.

— Întoarce-te la omul acela, a ţipat fratele meu. Spune-i să-şi ia banii înapoi. Începând de astăzi eu nu mai am tată. Nu mai am familie, şi mă voi lepăda de numele de Yang. Ştergeţi numele meu din cărţile familiei noastre. Eu şi soţia mea vom pleca. Începând de astăzi, noi doi vom fi liberi ca şi tineretul din celelalte ţări. Noi vom întemeia o rasă nouă, care să nu mai fie înlănţuită sufleteşte de tradiţiile acestea cumplite ale trecutului.

Pe urmă a ieşit cu paşi repezi din cameră.

Crainicul a ridicat punga cu arginţii şi a murmurat:

— O, astăzi sunt şi altfel de fii, cu totul altfel de fii!

Apoi s-a întors la tatăl meu.

O, Surioară dragă, acum vei putea înţelege de ce ţi-am spus că e mult mai bine că mama a murit. Cum ar fi putut ea să suporte

chinurile unei astfel de zile? Cum ar fi putut ea să primească pe fiul unei concubine, să ia locul singurului ei fiu, al moştenitorului familiei noastre?

Astăzi, prin urmare, fratele meu nu mai are nimic din bunurile familiei. Cu partea ce i se cuvine lui din averea părintească, va fi despăgubită familia Li pentru jignirea ce i s-a adus, şi Wang Da Ma îmi spune că au şi început să caute un alt soţ pentru cea care a fost logodnica fratelui meu.

Astfel era iubirea fratelui meu faţă de soţia lui străină, şi această iubire îi impunea sacrificii pe care el nu ar fi ezitat nicio clipă să le suporte, fără nicio părere de rău!

*
* *

Celei care-şi aştepta ceasul însă nu i-a spus nimic despre acest sacrificiu, ca să nu-i întunece fericirea viitorului lor. S-a mulţumit să-i spună doar atât:

— Haide, iubita mea, să plecăm din casa aceasta. Între pereţii aceştia noi nu vom putea să ne întemeiem niciodată un cămin al nostru.

Ea a rămas foarte mulţumită şi a plecat bucuroasă. Astfel fratele meu a părăsit pentru totdeauna casa noastră strămoşeasca. Nu s-a găsit nimeni care să-i ureze cel puţin rămas bun, afară de Wang Da Ma care a venit plângând şi s-a bătut cu fruntea în ţărână, spunându-i:

— Cum se poate ca fiul stăpânei mele să părăsească aceste curţi? Acesta este ceasul când eu ar trebui să mor, va trebui să mor!

Acum locuiesc într-o căsuţă cu două etaje, ca şi a noastră, din strada Podurilor. Câteva zile au fost de ajuns ca fratele meu să îmbătrânească şi să pară mai liniştit. Pentru prima dată în viaţă trebui să se gândească la felul cum îşi va câştiga hrana şi îmbrăcămintea de care va avea nevoie. În fiecare dimineaţă pleacă de acasă foarte devreme, tocmai el care înainte niciodată nu cobora din aşternut, până ce soarele nu era sus de tot pe cer, şi se duce la şcoala guvernului, unde are o catedră. Privirile lui sunt foarte grave, vorbeşte mai puţin decât până acum şi nu mai zâmbeşte atât de uşor, cum se întâmpla înainte de asta. Într-o zi am îndrăznit să-l întreb:

— Îţi pare rău, frate, de ceea ce s-a întâmplat?

M-a fulgerat cu o privire grăbită, aruncată pe sub pleoape, cum făcea altădată şi mi-a răspuns:

— Nu-mi pare rău de nimic!

Dar eu cred cu toate acestea, că mama s-a înşelat. El nu este fiul tatălui său. Judecat după hotărârile lui nestrămutate, nu poate să fie decât cu totul fiu al mamei sale.

*

* *

Ce crezi că s-a întâmplat, dragă Surioară? Când am auzit, mi-a venit să râd. Pe urmă fără să ştiu nici eu de ce, am început să plâng.

Aseară fratele meu a auzit pe cineva că bate puternic la uşa de la intrare. S-a dus el însuşi ca să deschidă, deoarece acum nu mai au decât o singură slugă şi a rămas foarte mirat când a văzut în faţa lui pe Wang Da Ma. Venise cu o ricşă şi-şi adusese cu ea tot bagajul într-un coş de trestie de bambus şi o legătură de pânză albastră. Când l-a văzut pe fratele meu, i-a spus cu glasul liniştit şi sigur:

— Am venit ca să trăiesc în casa fiului stăpânei mele şi să slujesc pe nepotul ei.

Fratele meu a întrebat-o:

— Bine, dar nu ştii că eu nu mai am dreptul să mă numesc fiul mamei mele?

Wang Da Ma i-a răspuns cu încăpăţânare, ţinând zdravăn în mâini lucrurile pe care le adusese cu ea:

— Ei, şi? Tocmai dumneata îmi ieşi în cale, ca să-mi spui astfel de vorbe? Nu eu te-am primit din braţele stăpânei mele, în ziua când nu erai mai mare de jumătate de cot şi erai gol ca şi peştele pe care-l scoţi din apă? Nu eu te-am crescut la sânul meu? Ceea ce te-ai născut în ziua cea dintâi, ai rămas şi astăzi, şi fiul tău, tot fiul tău va rămâne. Lasă ca toate să fie aşa cum spun eu!

Fratele meu spunea că n-a mai ştiut ce să-i răspundă. Adevărul este că ea ne-a cunoscut de la începutul vieţii noastre şi pentru noi este mai mult decât o slugă. În timp ce el sta la îndoială, ea şi-a băgat coşul şi legăturica în vestibul, suflând cu greutate, căci a început să îmbătrânească şi şi-a scos punga pentru ca să plătească celui care o adusese. Pe urmă a început să se certe cu omul pentru preţul ce i-l cerea, ca apoi să se instaleze în casă, ca şi când aici ar fi trăit de când lumea.

Fapta aceasta a făcut-o pentru amintirea mamei mele. Ar fi absurd să dai prea multă atenţie faptelor unei slugi, dar când fratele meu începe să-mi vorbească despre ea, în râsul lui se simţea o nuanţă de duioşie. E foarte mulţumit că a venit în casa lui şi că fiul său se va juca şi va adormi în braţele ei.

Azi dimineaţă a fost în vizită la mine, ca să mă salute şi mi s-a părut că este tot cum o ştiam întotdeauna. Îţi vine să crezi că de *ani*[1] de zile trăieşte în casa fratelui meu, deşi sunt sigură că de multe lucruri pe care le vede, se miră, dar nu zice nimic. Fratele meu spune că n-a văzut-o până acum, mirată de ceea ce vede, cu toate că ar fi peste putinţă să o determine să urce scara la etaj, mai ales când este altcineva de faţă. Astăzi însă mi-a spus că ea nu se poate împăca deloc cu schimbările făcute în casa mamei mele.

Spunea că concubina cea grasă a devenit prima soţie, în locul mamei mele. Situaţia aceasta a fost decretată în sala străbunilor noştri în faţa tabletelor sacre. Se plimbă foarte mândră prin casă, îmbrăcată în haine roşii şi de culoarea purpurei, iar în degete are o mulţime de inele. S-a instalat chiar în camera mamei mele. Auzind pe Wang Da Ma spunându-mi toate aceste amănunte, îmi dădeam seama că de aici înainte nu voi mai fi niciodată în stare să mă duc să văd casa noastră.

*

* *

Fratele meu este foarte duios faţă de soţia lui, poate mult mai duios decât a fost până acuma, începând din ziua când pentru ea a renunţat la tot ce a avut. El care toată viaţă a trăit în belşug, în venitul averii tatălui meu, este acuma un om sărac. Dar s-a învăţat cum trebuie să procedeze, pentru ca ea să se simtă fericită.

Ieri, când m-am dus la soţia lui, am văzut că ridică privirea de pe o pagină pe care scria rânduri lungi şi drepte, cu semne întortocheate. Când am intrat în cameră împreună cu fiul meu, s-a uitat la noi şi a zâmbit, cum face întotdeauna, când îmi vede copilul.

— Trimit o scrisoare mamei mele, îmi spune ea, şi văd că chipul i se luminează, cum se întâmplă întotdeauna, când zâmbeşte. În sfârşit, acum a sosit momentul să-i pot spune tot ce am pe suflet. Îi voi spune că mi-am pus perdele galbene la ferestre şi că pe masă

[1] În realitate este vorba de *câteva* zile, nicidecum de *ani* de zile. (n.e.e.).

am un vas cu narcise aurii. Îi voi spune că astăzi am capitonat un coşuleţ, cu mătase trandafirie, de culoarea florilor de măr de la noi din America, pentru ca fiul meu să aibă în ce dormi. Ea va putea citi printre cuvinte foarte uşor şi-şi va da seama cât sunt eu de fericită, cum nici nu-ţi poţi închipui.

Spune-mi, Surioară dragă, ai văzut vreodată o vale cenuşie şi tulbure, sub cerul trist şi înnorat? Apoi, dintr-o dată, când norii încep să se destrame şi razele soarelui strălucesc, viaţa şi culoarea din vale începe să se limpezească în toate părţile? Tot aşa este şi ea acuma. Fericirea face să-i strălucească ochii şi glasul ei are mlădieri de cântec.

Buzele ei nu se mai odihnesc nicio clipă. Se agită mereu de zâmbete sau de gâlgâitul râsului scurt şi vesel. De fapt este o femeie foarte frumoasă. Înainte de asta m-am îndoit de multe ori de frumuseţea ei, din cauză că era ceva ce nu semăna cu nimic ce văzusem eu înainte de asta, dar acuma încep să-mi dau foarte limpede seama de ea. Furtuna şi umbrele mâhnirii au dispărut din privirile ei. Ochii ei sunt ca apele albastre ale mării şi limpezi, ca seninul cerului.

Cât despre fratele meu, acum, după ce a procedat aşa cum îşi pusese de gând, e liniştit şi grav şi se simte foarte mulţumit. E bărbat adevărat.

Când mă gândesc că fiecare dintre aceştia doi, au părăsit o lume unul pentru altul, mă simt atât de umilită şi de mică în faţa unei astfel de iubiri. Rodul acesteia va trebui să fie foarte preţios, şi tot atât de minunat ca şi pietrele de jad.

Când mă gândesc la copilul lor, nu mai ştiu ce să mai zic. Va trebui să-şi croiască singur un drum al său. Toată lumea îl va respinge, din cauză că el nu va face parte pe de-a-ntregul nici din Răsărit, nici din Apus, şi nimeni nu-l va înţelege. Dar mă gândesc, că dacă va avea puterea de voinţă pe care au avut-o amândoi părinţii lui, va fi în stare să înţeleagă amândouă aceste lumi şi va reuşi. Toate acestea însă sunt gânduri care-mi trec prin minte în timp ce mă uit la fratele meu şi la soţia lui. Eu nu sunt decât o femeie şi va trebui să vorbesc despre aceasta şi cu soţul meu, căci el este om înţelept şi fără să mai întrebe pe nimeni, ştie de ce parte este adevărul.

Un fapt însă este mai presus de orice îndoială: abia aştept să le văd copilul. Vreau ca el să fie frate cu fiul meu.

Capitolul 21

Străina a început să cânte; ceasuri întregi cântecele din suflet i se reped pe buze gâlgâind şi este de o veselie neaşteptată. Eu care am născut un fiu, mă bucur de bucuria ei şi ne simţim legate una de alta prin cunoştinţele ce le avem amândouă despre viaţa omenească. Coasem îmbrăcăminte, hăinuţe chinezeşti. Când începe să se gândească, ce fel de culori să aleagă, sprâncenele i se încreţesc deasupra ochilor şi se întreabă:

— Dacă va avea ochii negri atunci va trebui să iau mătasea asta roşie, dar dacă se va întâmpla să aibă ochii cenuşii, atunci va trebui să-i iau trandafiriul acesta aprins. Ce zici, Surioară dragă, mă întreabă ea, va avea ochii negri sau cenuşii? Şi o văd că se întoarce cu ochii sclipitori spre mine.

Zâmbesc şi eu şi o întreb:

— În sufletul tău cum îi vezi?

O văd că se aprinde la faţă şi devine sfioasă când îmi răspunde:

— Îi văd întotdeauna negri; mai bine să luăm roşu.

— Roşul este culoarea veseliei, zic eu, şi pentru un fiu se potriveşte totdeauna.

Ne dăm seama amândouă că am făcut alegerea cea mai potrivită.

I-am arătat primele hăinuţe pe care le-am făcut fiului meu şi împreună am aşezat modelele pe mătasea roşie şi satinul moale, cu flori roşii. Papucii cu cap de tigru i-am brodat eu. Lucrând astfel împreună, ne-am apropiat şi mai mult una de alta. Am uitat cu totul că până acuma mi se păruse întotdeauna o străină. A devenit sora mea; şi-am învăţat să-i pronunţ numele: Mary – Mary!

*
* *

După ce totul a fost terminat, a mai făcut o serie de haine străine, cum nu mai văzusem niciodată, atât de simple şi de fine. M-a mirat foarte mult mai ales stofa vaporoasă. Mânecile minuscule sunt cusute pe hăinuţe în formă de rochiţă care e dintr-o dantelă mult mai fină decât broderia, şi pânza, deşi nu e mătase, e totuşi vaporoasă ca o ceaţă. Am întrebat-o:

— De unde ştii, când va trebui să-l îmbraci în hainele acestea?

Mi-a zâmbit şi cu un gest grăbit, m-a mângâiat pe obraz. Astăzi când se simte atât de fericită, e atât de duioasă şi are atâtea

mângâieri pentru cei care-i sunt dragi:

— Şase zile pe săptămână, va fi copilul tatălui său. Dar în a şaptea zi îl voi îmbrăca numai în haine de in şi va fi american. La început m-am gândit să-l fac numai chinez, dar pe urmă mi-am dat seama că va trebui să-i dau şi ceva din America, deoarece aceasta sunt eu, adăugă ea cu glasul grav. Fiul meu va aparţine ambelor lumi, mica mea surioară, atât dumitale, cât şi mie.

M-am uitat la ea şi am zâmbit din nou. Acum văd cum a reuşit să cucerească inima fratelui meu şi să i-o stăpânească din toate puterile.

*

* *

Astăzi, dragă Surioară, copilul lor s-a născut! L-am primit în braţele mele din braţele bătrânei Wang Da Ma. Mi l-a întins murmurând şi râzând fericită. M-am uitat numaidecât la el.

E un băiat, un băiat sănătos şi voinic. E adevărat că nu este atât de frumos, pe cât de frumos este fiul meu. Un fiu ca al soţului meu şi al meu, nu se poate să se mai nască a doua oară. Dar fiul fratelui şi al surorii mele nu este nici el ca alţi copii. Are oasele mari şi vigoarea adusă din Apus. Părul şi ochii lui sunt negri ca şi ai noştri iar pielea e închisă cu toate că pare limpede şi verzuie ca pietrele de jad. Constat că expresia ochilor şi linia buzelor au păstrat ceva din caracteristica mamei mele. Cu ce amestec de mulţumire şi de durere constat toate aceste amănunte!

Despre această asemănare însă n-am pomenit nimic surorii mele. I-am dus copilul şi i-am spus râzând:

— Ia te uită, aceasta este opera ta! Cu nodul acesta atât de mic, ai legat două lumi.

Ea sta întinsă în pat, slăbită, dar cu obrazul radiind de fericire.

— Aşează-l aici alături de mine, mi-a spus ea în şoaptă, şi aşa am făcut.

Îl vedeam cu trupul lui întunecat şi ochii negri, aşezat la sânul alb ca laptele al mamei lui. Străina şi-a oprit ochii asupra lui şi i-a netezit părul negru cu degetele albe.

— Va trebui să-l îmbraci în hăinuţa roşie, căci este prea întunecat la chip, pentru ca să-l poţi îmbrăca în alb, i-am spus eu.

— E ca tatăl lui şi mă simt foarte mulţumită, mi-a răspuns ea cu glasul liniştit.

Pe urmă a intrat soţul ei, şi m-am retras.

*

* *

În timpul serii ce a urmat după naşterea copilului, eu stăteam împreună cu soţul meu în camera fiului nostru. Ne uitam amândoi pe fereastră în noaptea luminată de lună. Aerul era limpede şi grădiniţa noastră era exact ca o pictură în tonalităţi de alb şi negru. Copacii se ridicau spre cer, cu vârfurile lor negre, poleite de argintul lunii.

În interiorul camerei, fiul nostru dormea în pătucul lui de trestie de bambus. A crescut atât de mare încât pătucul pare prea mic pentru el şi prin somn îl văd că dă din mâini şi braţele i se lovesc de marginile patului. E bărbat în toată firea. Ne uităm unul la altul şi ne simţim mândri, atât soţul meu cât şi eu, ascultându-l cum respiră puternic şi sănătos.

Îmi aduc aminte de micuţul care abia acum se născuse şi de asemănarea dintre el şi mama, a cărei viaţă s-a terminat, tocmai atunci când viaţa lui abia a început. Înfiorată de o uşoară tristeţe, m-am întors spre bărbatul meu şi i-am spus:

— Copilul fratelui şi al surorii noastre îşi începe viaţa în mijlocul unei dureroase despărţiri. Despărţirea mamei lui de ţara şi de neamul ei, în mijlocul durerii pricinuite mamei tatălui său, care a fost obligată să se despartă de singurul ei fiu; durerea tatălui său care a trebuit să se despartă de căminul părintesc, de străbunii lui şi de trecutul lor măreţ.

Soţul meu însă s-a mulţumit să zâmbească. Apoi mi-a trecut braţul în jurul umerilor şi mi-a spus cu glasul grav:

— Nu trebuie să te gândeşti la altceva, decât la fericirea pe care a pricinuit-o naşterea lui. El a reuşit să lege pentru totdeauna inimile părinţilor lui. Două inimi, cu toată deosebirea de naştere şi educaţie dintre ele, deosebiri care secole de-a rândul i-a ţinut despărţiţi. Ce unire neaşteptată!

Acestea erau cuvintele lui de îmbărbătare, în clipele când îmi aduceam aminte de amărăciunile din trecut. El nu admite ca eu să ţin la anumite obiceiuri, numai din cauză că sunt vechi şi cunoscute. Îmi întoarce privirile spre viitor şi-mi spune:

— Draga mea, va trebui să renunţăm la toate acestea. Nu trebuie să înlănţuim copilul nostru în tradiţiile vechi şi fără niciun folos.

Gândindu-mă la aceştia doi, la fiul meu şi la vărul lui de frate, îmi

dau seama că soţul meu are dreptate. Întotdeauna are dreptate!